

Riihivainion kautta Hautam Kämpä 1:lle:
peruslohkojen nimeämisperusteista ja viljelijöiden nimikäsityksistä

Sanna Ritamäki
Maisterintutkielma
Suomen kieli
Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto
2021

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos – Department Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author Sanna Ritamäki	
Työn nimi – Title <i>Riihivainion kautta Hautam Kämpä 1:lle</i> : peruslohkojen nimeämisperusteista ja viljelijöiden nimikäsityksistä	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Maisterintutkielma
Aika – Month and year Helmikuu 2021	Sivumäärä – Number of pages 87 + liitteet
Tiivistelmä – Abstract <p>Tutkielmani aiheena ovat viljelysnimiin rinnastettavien peruslohkojen nimeämisperusteet ja viljelijöiden nimikäsitykset peruslohkojen nimiin liittyen. Tutkimukseni antaa uutta tietoa nykyhetken maaseudun nimistöstä ja valottaa maaseudun murroksen näkymistä maaseudun nimistön tasolla.</p> <p>Tutkimukseni jakautuu kahteen osaan. Ensinnäkin tavoitteenani on selvittää, millaisilla nimeämisperusteilla viljelijät nimeävät peltojaan. Toiseksi tutkin kansanonomastisesta näkökulmasta viljelijöiden nimikäsityksiä viljelysnimiin liittyen. Selvitän esimerkiksi, millainen on viljelijöiden mielestä hyvä tai tavallinen pellon nimi tai mitä mieltä he ovat nimien muuttumisesta. Aineistonani ovat kahdeksan eteläpohjalaisen tilan nimiluettelot heidän peruslokojensa nimistä ja tilojen viljelijöiden haastattelut. Nimiä analysoin syntaktis-semanttista luokittelumallia soveltaen. Haastattelut toteutin puolistrukturoituna teemahaastatteluita ja niitä tarkastelen laadullisen sisällönanalyysin keinoin.</p> <p>Peruslokojen nimeämisperusteet olivat yleisyysjärjestyksessä aineistossani seuraavat: pellon sijainti 46 %, pellon suhde ihmiseen 35 %, pellon ominaisuus 12 % ja paikalla oleva tai esiintyvä asia 2 %. Lisäksi muilla tai tuntemattomilla perusteilla nimen oli saanut 4 % aineiston pelloista. Viljelijöiden nimikäsityksistä taas rakentuu kuva viljelysnimistä käytännönläheisinä, hyvinä työkaluina. Hyvä viljelysnimi on viljelijöiden mukaan käytännöllinen, sopivan lyhyt ja helppo muistaa. Lisäksi on hyvä, jos nimi on mahdollisimman kuvaava.</p> <p>Tutkimukseni tärkein huomio liittyy nimien muutokseen. Tämän työn valossa vaikuttaa siltä, että viljelysnimistössä elää rinnakkain kahdenlaista nimistöä: vanhaa, perinteiseksi mielletävää viljelysnimistöä, sekä maatalouden paperitöitä varten luotuja rekisterinimiä. Uutta nimistöä luonnehtii sen ajoittainen koodimaisuus, moniosaisuus sekä numeroiden ja lyhenteiden käyttö nimissä. Uudet nimet ovat myös vanhoja pidempiä ja niillä oli useampia nimeämisperusteita.</p>	
Asiasanat – Keywords nimistöntutkimus, viljelysnimet, peruslokokot, kansanlingvistiikka	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TEORIATAUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET	5
2.1	Paikannimistöntutkimuksen taustaa	5
2.2	Viljelysnimistöntutkimus osana paikannimistöntutkimusta	7
2.2.1	Paikannimen määrittely ja tehtävät.....	7
2.2.2	Aiempi tutkimus.....	9
2.2.3	Erilaisia tärkeitä käsitteitä.....	10
2.2.4	Viljelysnimien rooli nimistössä	12
2.3	Syntaktis-semanttinen malli	13
2.4	Sosiolingvistiikka ja kansanlingvistiikka.....	16
3	TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT	21
3.1	Tilojen esittely ja tutkimuksen kulku	21
3.2	Analyysimenetelmät	23
4	ANALYYSI	25
4.1	Havaintoja aineistosta	25
4.1.1	Pellon ja peruslohkon määritelmä	25
4.1.2	Nimen käyttö	26
4.1.3	Nimenanto ja sen taustat	28
4.2	Peltojen nimenosat ja nimeämisperusteet	33
4.2.1	Sijainti	36
4.2.2	Pellon suhde ihmiseen.....	41
4.2.3	Ominaisuus	44
4.2.4	Paikalla oleva, esiintyvä.....	48
4.2.5	Useammat nimeämisperusteet	48
4.2.6	Muu tai tuntematon nimeämisperuste	51
4.3	Käsityksiä nimistä.....	53
4.3.1	Hyvä ja huono nimi.....	53
4.3.2	Kaunis ja ruma nimi	59

4.3.3	Tavallinen pellonnimi	62
4.3.4	Murteen näkyminen nimissä.....	66
4.3.5	Nimen muuttuminen	67
5	PÄÄTÄNTÖ	73
5.1	Tutkimustulosten kokoavaa tarkastelua	73
5.2	Tutkimuksen arviointi.....	79
	LÄHTEET	84
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämän tutkielman aiheena ovat paikannimiin luokiteltavat viljelysnimet. Tutkimuksen aiheeseen minua motivoi oma taustani. Olen kotoisin maatilalta ja elänyt erinimisten peltojen keskellä. Lukioikäisenä osallistuin tutkimukseen, jossa kerättiin tietoa kotipaikkakuntani epävirallisista paikannimistä. Silloin havahtuin ensimmäistä kertaa siihen, että monet peltojen tai peltoiteiden nimet eivät lue kartoissa ja ovat kenties olemassa vain peltojen viljelijöiden keskuudessa. Lähdinkin tutkimaan viljelysnimistöä puhtaasta kiinnostuksesta niitä kohtaan. Lisäksi koen, että tämä tutkimus kokoaa pienen palan tutkimukseen osallistuneiden tilojen historiaa talteen. Tutkimuksella onkin merkitystä paitsi osana kielitiedettä, myös tutkimukseen osallistuneille viljelijöille.

Perinteisesti nimistöntutkimuksessa viljelysnimet tarkoittavat viljelykseen otettujen paikkojen, esimerkiksi peltojen, laidunten ja niittyjen nimiä (Kiviniemi, Pitkänen & Zilliacus 1974: 56; Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008: 91). Nykyisin maanviljelijät tosin harvoin erottelevat laitumia tai niittyjä pelloista ja käyttävät yleisimmin kaikista nimitystä pelto. Nimistöntutkimuksen tuntemien käsitteiden rinnalle on tullut EU:n yhteisen maatalouspolitiikan myötä tullut uusia käsitteitä, kuten **peruslohko**. Peruslohko määritellään Ruokaviraston *Tuenhakijan perusoppaassa* (2020: 31) seuraavasti: ”Peruslohkolla tarkoitetaan yksittäisen hakijan (pl. yhteiskäyttölohkot) viljelemää ja hänen omistuksessaan tai hallinnassaan olevaa maantieteellisesti yhtenäistä viljelyaluetta, jota rajoittaa kunnan raja, omistusoikeuden raja, tuki- tai sopimusalueen raja, vesistö, piiri- tai valtaoja, tie, metsä tai muu vastaava raja.” Käytännössä peruslohko on usein sama asia kuin pelto, mutta joskus pelto voi muodostua useammasta peruslohkosta.

Viljelijän viljelysten jakaminen peruslohkoihin liittyy siis EU:n yhtenäiseen maatalouspolitiikkaan. Lohkoille annetaan maataloustukia, ja peruslohkorekistereissä on tarkat tiedot peruslohkojen pinta-aloista ja niillä kasvavista kasveista. Rekisteriin merkitään myös peruslohkojen nimet ja viljelijät saavat itse nimetä peruslohkonsa. Yhtenäinen peltoalue saattaa joskus koostua useammasta peruslohkosta, mistä seuraa, että peruslohko ja sen nimi saattaa olla joskus olemassa lähinnä paperilla, eikä lohkon nimeä välttämättä arjessa käytetä.

Tutkielmassani käyttämät nimet ovat peräisin aineistostani, ellen ole toisin maininnut. Aineistoni nimet ovat viljelijöiden kirjoittamia nimiä ja käytän nimiä siinä muodossa, jossa olen ne viljelijöiltä kirjallisena saanut. Perinteisesti viljelysnimiä on kerätty nimestämällä, jolloin kirjoitusasu on nimestäjän kirjaama. Nyt välistä puuttuu nimestäjä, joten nimien kirjoitusasu

saattaa poiketa yleiskielen normeista. Tällaisia nimiä ovat esimerkiksi *Sisarukset P&L* ja *hautala*.

Viljelysnimistöntutkimus on perinteinen osa suomalaista paikannimistöntutkimusta. Viljelysnimistöä on tarkastellut esimerkiksi Ritva Liisa Pitkänen artikkelissaan *Laitilan Untamalan viljelysnimistö* (1987) ja Terhi Ainiala on tutkinut viljelysnimistön muuttumista osana väitöstutkimustaan *Muuttuva paikannimistö* (1997). Viljelysnimistöä on tutkittu myös muualla kuin Suomessa: Alison Burnsin väitöskirja *Field-Names of North-East Scotland: a socio-onomastic study* (2015) käsittelee Koillis-Skotlannin viljelysnimiä sosio-onomastisesta näkökulmasta. Viimeisimmät viljelysnimistöntutkimusta koskevat opinnäytetyöt ovat Karoliina Markulan pro gradu -tutkielma *Umpiaidasta Kotopeltoon: peltojen nimeämisperusteet ja nimien muuttuminen Vampulan Kärvälässä sekä Matkusjoella* (2017) sekä Iris Rinta-Karjanmaan pro gradu -tutkielma *Ilmajoen ja Lapuan-Kauhavan Alajoki-laaksojen viljelysnimien nimeämisperusteet* (2012). Oma tutkielmani ja sen tulokset asettuvat näiden opinnäytetöiden jatkoksi, keskittyen enemmän viljelijän, pellon nimeäjän ja nimenkäyttäjän, näkökulmaan.

Tutkimukseni on kaksiosainen: tutkin sekä viljelysnimien nimeämisperusteita että viljelijöiden peltojen nimiin liittämiä käsityksiä. Aineistonani on viljelijöiltä saadut nimilistat heidän viljelemistään peruslohkoista sekä viljelijöiden haastattelut. Kuten yllä totesin, käytännön tasolla peruslohko on useimmiten sama asia kuin viljelys, ja näin ollen aineistoon voi soveltaa viljelysnimistön tutkimuksen periaatteita. Peruslohkojen nimeämisperusteita tutkin varsin perinteisesti **syntaktis-semanttisen luokittelumallin** avulla. Mallissa nimet lajitellaan ensin nimenosiin, ja toiseksi nimien erityispiirrettä ilmaisevat nimenosat jaetaan neljään pääluokkaan, jotka ilmaisevat nimeämisperusteen. Syntaktis-semanttisen mallin avulla nimeämisperusteiden tutkiminen on varsin tehokasta: jopa yli 90 % nimeämisperusteista voidaan saada sen avulla selville. (Ainiala ym. 2008: 100–101.) Loput nimet ovat nimeämisperusteiltaan tuntemattomia nimiä. Tuntemattomien nimien selvittämisessä auttavat viljelijöiden, mahdollisten nimenantajien, haastattelut.

Viljelijöiden nimikäsitteitä tutkin sosio-onomastisesta ja tarkemmin kansanonomastisesta näkökulmasta. **Kansanonomastiikalla** tarkoitetaan ”maallikoiden nimiä ja nimistönkäyttöä koskevien käsitysten ja havaintojen tutkimista” (Ainiala & Halonen 2011: 193). Toistaiseksi viljelysnimistöön kohdistuvaa sosio-onomastista tutkimusta ei ole Suomessa tehty, vaikka sosio-onomastisia metodeja on onnistuneesti käytetty muiden toponyymien tutkimuksessa (esim. Yli-Kojola 2005; Ainiala & Halonen 2011). Viljelysnimet ovat tiettyjen ja varsin tarkkaan määriteltyjen alueiden nimiä, ja viljelysnimistöön vaikuttavat ainutlaatuiset tekijät, jotka riippuvat

siitä yhteisöstä, missä viljelysnimiä käytetään. Aiemmassa tutkimuksessa on havaittu, että ainakin skotlantilaiset viljelysnimet sopivat varsin hyvin tutkittavaksi sosio-onomastisilla keinoilla, sillä skotlantilaiset viljelysnimet ovat vahvasti suullista perinnettä. Koska nimet elävät vahvimmin suullisessa perinteessä, on tärkeää tallentaa ne niin kuin niitä arjessa käytetäänkin. (Burns 2015: 60, 80.) Voi siis olettaa, että viljelysnimistö Suomessakin sopii sosio-onomastikan tutkimusaineistoksi. Vaikka nimestämällä on saatu kerättyä monia nimiä, niin maanviljelyn muuttuessa nimeämistavat ovat saattaneet muuttua ja nimet saattavat olla olemassa vähemmän aikaa. Nimet on toki merkitty rekisteriin, mutta pelkkä nimi ilman tarkempaa tietämystä ei välttämättä paljasta kaikkea nimeen liittyvää arvokasta tietoa.

Nimiaineiston keruu lisäksi haastattelin viljelijöitä ja selvitin haastatteluissa nimien taustoja. Haastattelut toimivat myös tutkimukseni kansanonomastisen puolen aineistona. Selvitin haastatteluissa viljelijöiden käsityksiä viljelysnimistä: kysyin esimerkiksi, millaisia ovat heidän mielestään hyvät pellonnimet ja keiden kanssa peltojen nimiä käytetään. Viljelijöiden nimikäsityksiä on syytä tutkia, sillä ainoastaan viljelijät voivat kertoa tarkasti omista pellonnimistään. Koska viljelysnimistö on muuttunut maanviljelyksen muuttuessa, viljelijöiden nimikäsityksiä tutkimalla saadaan tarkempaa tietoa siitä, mistä nimistön muutokset kertovat. Omien ennakkotietojeni pohjalta nimet voivat yksilötasolla olla hyvinkin erilaisia, eivätkä välttämättä asetu täysin vanhoihin luokitteluihin, joiden mukaan pellon nimeämisperusteena on sen esimerkiksi sen sijainti tai ominaisuus. Perinteiseen luokittelumalliin onkin vaikea sovittaa sellaisia nimiä kuin *M.Var.Jär.UITTO* tai *KKA etu*.

Viime vuosikymmeninä viljelysnimiä on tutkittu vähemmän, eikä ajankohtaista tietoa viljelysnimistä ole juurikaan saatavilla. Tietoa on kuitenkin syytä kerätä, sillä viljelysnimet ovat **mikrotoponyymejä**, eli pienen joukon käytössä ja tiedossa olevia nimiä (Kiviniemi 1990: 21). Lisäksi maatilojen määrä on viime vuosikymmeninä vähentynyt selvästi: kun vuonna 1995 maatiloja oli Suomessa lähes 100 000, vuonna 2019 niitä oli enää vajaa 48 000 (SVT 2017; LUKE 2020). Tilojen lopettaessa osa viljelysnimistä onkin vaarassa kadota, sillä mikrotoponyymisyytensä vuoksi viljelijän vaihtuessa ja peruslohkojen yhdistyessä isommiksi lohkoiksi nimet painuvat helposti unholaan.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Mitä nimeämisperusteita peruslohkoilla on?
2. Millaisia käsityksiä viljelijöillä on peruslohkojen nimistä?

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni koskee nimeämisperusteiden selvittämistä. Tavoitteenani on syntaktis-semanttisen mallin avulla jakaa aineistoni peltojen nimet pääluokkiin, jotka ovat paikan sijainti, paikan ominaisuus, paikalla oleva tai esiintyvä ja paikan suhde ihmiseen sekä

muut ja tuntemattomat nimeämisperusteet. Toinen tutkimuskysymykseni on luonteeltaan kansanomastinen. Tarkoitukseni on selvittää esimerkiksi, millaisia viljelysnimen ominaisuuksia viljelijät mieltävät hyviksi ja huonoiksi ja miten he kokevan nimistön muuttumisen.

2 TEORIATAUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Paikannimistöntutkimuksen taustaa

Nimistöntutkimusta voi pitää sekä vanhana että uutena tutkimusalana. Nimet ovat aina auttaneet ihmisiä jäsentämään maailmaansa, jo antiikin Kreikan ajoista alkaen. Oma itsenäisenä tutkimusalana nimistöntutkimus eli onomastiikka on saanut jalansijaa vasta 1900-luvun puolella. (Hough 2016: 1) Ennen tätä onomastiikka oli lähinnä muiden tieteiden aputiede 1800-luvulla. Nimistöntutkimus sijoitetaan lähinnä kielentutkimuksen kentälle, mutta nimet kiinnostavat myös esimerkiksi maantieteilijöitä, historioitsijoita ja liiketalouden sekä markkinoinnin tutkijoita. Syy monitieteiseen kiinnostukseen lienee siinä, että nimet ovat osa kulttuuria. (Ainiala ym. 2008: 14–15.)

Nimet ovat siis jo länsimaisen historian alusta kiinnostaneet ihmisiä, niin tutkijoita kuin tavallisiakin ihmisiä. Nimi koetaan varsin merkityksellisenä ilmauksena, ja nimiin liittyy paljon uskomuksia ja jopa taikauskoa. Yksinkertaisesti nimi on kuitenkin varsin käytännöllinen käsite: (useimmiten) yksi sana, joka sisältää valtavan paljon tietoa. Sen sijaan, että puheenaiheena olevaa kohdetta pitäisi puhujan kuvailulla monisanaisesti kuulijalle, hän voi käyttää vain yhtä ilmausta. (Ainiala ym. 2008: 16–17.) Käytännöllisten syiden lisäksi nimiä annetaan myös tunteellisista syistä. Nimi annetaan kohteille, jotka jollain tapaa katsotaan nimeämisen arvoisiksi. Nimeämällä kohteen ihminen merkitsee sen kulttuurinsa osaksi. Toisaalta vaikutus on kaksisuuntainen: myös nimet voivat synnyttää kulttuuria. Ajan myötä eri kulttuureissa muodostuu malleja, joiden mukaan tiettyjä kohteita nimetään. (mts. 16.)

Nimiä annetaan käytännön syistä ja nimeämisen arvoisille kohteille. Nimiä voisikin siis pitää merkityksellisinä. Asiasta kuitenkin käydään keskustelua kielitieteilijöiden kesken. Toisaalta nimet voi nähdä vain leimana kohteelleen. Niillä on siis jokin lähde, mutta ne toimivat vain ikään kuin koodisanana kohteelleen. Nimen merkitys olisi siis tästä näkökulmasta katsottuna niiden kohde, eikä nimen itsessään tarvitse olla edes tunnistettava sana. (Nyström 2016: 39–40.) Nimen ei siis tarvitse tarkoittaa mitään ilman, että sitä voidaan käyttää (Pitkänen 1999: 17).

Yksi onomastiikan kiperiä kysymyksiä on nimen käsite, eli miten nimi määritellään. Yleensähan on helppoa erottaa, onko kyseessä erisnimi eli propri vai yleisnimi eli appellatiivi. Aina erottaminen ei ole kuitenkaan näin helppoa: *Vasikkahaka* on nimi, jota voisi käyttää tilan-

teesta riippuen appellatiivin tai proprin tavoin. Joko voidaan tarkoittaa haka, jossa on vasi-koita, tai sitten kyseessä on yksi haka monista, joka on saanut yksilöivän nimen, jotta sen erottaisi muista. Konteksti vaikuttaakin siihen, tulkitaanko ilmaus propriseksi vai ei. (Kiviniemi 1990: 89.)

Nimistöntutkimus jaetaan perinteisesti henkilönnimien eli antroponyymien ja paikannimien eli toponymien tutkimukseen. Paikannimistöntutkimuksesta voidaankin käyttää termiä toponomastiikka. Perinteisesti suomalainen nimistöntutkimus on ollut hyvin vahvasti toponomastiikkaan suuntautunutta, ja se on keskittynyt pitkälti paikannimien luokitteluun. (Ainiala ym. 2008: 23–24.) Kiinnostuksen keskittyminen paikannimiin on ymmärrettävää, sillä paikannimet saattavat olla vanhempia kuin kyseisen paikan muut ihmisasutuksen merkit. Jo pelkkä nimien olemassaolo vihjaa menneisyyden ihmisten töistä ja paikkojen historiasta. Voi-kin sanoa, että nimissä on paikan muisti. Toisaalta kyse voi olla siitä, että nimistössä on jäljellä sanoja, jotka kielestä ovat jo muuten hävinneet ja toisaalta jonkin kadonneen paikan nimi on saattanut siirtyä muun paikan nimeksi. Lisäksi paikannimet avaavat ihmisen tapaa hahmottaa tiloja ja rakentaa niihin kiinnekohtia. Nämä ovat syitä, miksi paikannimistöntutkimuksesta on ollut hyötyä niin kielihistorialliselle, asutushistorialliselle kuin muullekin humanistiselle tutkimukselle. (Pitkänen 1999: 22; Sjöblom 2006: 27.)

Kuten muuallakin Euroopassa, myös Suomessa paikannimistöntutkimuksen alku on ollut kielihistoriallisessa tutkimuksessa. Paikannimet havaittiin mainioksi lähteeksi kielihistoriallisen tutkimuksen tarpeeseen, ja niitä alettiin kokoamaan. Myöhemmin, nimistöntutkimuksen kehittyessä omaksi tutkimusalakseen, paikannimiä alettiin kerätä järjestelmällisemmin. Ensimmäisenä kiinnostus kohdistui erikoisiin, usein opaakkeihin nimiin. Niiden ajateltiin paljastavan jotain menneistä ajoista. Näitä tutkimuksen kohteeksi päätyneitä nimiä kerättiin ympäri maata, eikä niiden tuloksilla ole nykypäivänä juuri arvoa. (Ainiala & Pitkänen 2002b: 1.)

Suomessa paikannimistön keruumetodissa on otettu perimätieto hyvin mukaan jo alusta alkaen. Nimiä kerätessä on otettu huomioon myös pienempien käyttäjäyhteisöjen nimiä, ja näin on saatu varsin kattava kuva koko maan nimistöstä kyliä ja kulmakuntia myöten. (Kiviniemi 1990: 27.) Vuonna 1907 Suomalais-ugrilainen seura aloitti ohjelman, jossa koko suomalais-ugrilaisten kansojen alueelta oli tarkoitus kerätä nimitietoutta paikallisia haastattelemassa. Ohjelma oli kokonaisuudessaan varsin laaja ja järjestelmällinen, ja ohjelmalla saatiin kerättyä kattavat kokoelmat paikannimiä kokonaisten pitäjien laajuudelta. (Ainiala & Pitkänen 2002b: 2.) 1960-luvulla julkaistu Terho Itkosen *Nimestäjän opas* (1961) uudisti keruumetodia järjestelmällisemmäksi ja tarkemmaksi. *Nimestäjän opas* kiihdytti nimien keruuta, ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen nimiarkiston nimistä puolet on kerätty 1960- ja 1970-luvulla. Keruuseen

osallistuivat pitkälti suomen kielen opiskelijat ympäri maata. Suomalainen nimistöntutkimus koostuu pitkälti aluemonografioista, jotka ovat suurimmaksi osaksi opiskelijoiden maisterintutkielmia. (Ainiala & Pitkänen 2002b: 2–3, 6.) Opiskelijoiden rooli suomalaisessa nimistöntutkimuksessa onkin suuri.

1960–1970-luvuilla nimistöntutkimus uudistui Suomessa, ja nimistöntutkimuksen nähtiin olevan ennen kaikkea lingvististä tutkimusta. Etymologisen tutkimuksen, jossa tutkimuksen kohteena olivat yksittäiset nimet ja nimielementit, sijaan tutkimuksen painopiste siirtyi nimisysteemeihin. Kiinnostusta sai osakseen myös nimien rakenne. (Zilliacus 1972: 360.) Nimistöntutkimuksen tärkeinä uudistajina toimivat Kurt Zilliacus ja Eero Kiviniemi, jotka kehittivät syntaktis-semanttisen luokittelumallin (ks. luku 2.3), jota käytetään edelleenkin laajasti nimistöntutkimuksen välineenä. (Ainiala ym. 2008: 71–73.)

Nimien ja nimielementtien etymologiasta siirryttiin lingvistikempään onomastiikkaan 1960- ja 1970-luvuilla. Tämän jälkeen suomalaisessa nimistöntutkimuksessa alkoi nosta päätään sosio-onomastinen tutkimus joka vakiinnutti paikkansa nimistöntutkimuksessa 1990-luvulla. Sosio-onomastisen tutkimuksen tavoitteena on huomioida nimen sosiaalinen ja tilanteinen vaihtelevuus. (Ainiala & Pitkänen 2002a: 237.) (Ks. luku 2.4.)

2000-luvulla nimistöntutkimus on ulottunut yhä uusille tutkimusalueille. Kaupunkinimistön tutkimukseen on kiinnitetty yhä enemmän huomiota ja esimerkiksi myös kirjallisuuden nimistö on saanut kiinnostusta osakseen. Nimistöntutkimus on tehnyt yhteistyötä myös uusien alojen, kuten maantieteen kanssa. Kaupalliset nimet ovat myös tulleet tutkimuskohteiksi. Kaupunkinimistöntutkimukseen on liitetty läheisesti sosio-onomastiseksi laskettava kansanlingvistinen näkökulma. (Ainiala ym. 2008: 78–81.) Kansanlingvistiikan osa-alueelle luetaan myös kansanonomastiikka, jossa tutkitaan maallikoiden nimi- ja nimenkäyttökäsityksiä sekä havaintoja (Ainiala & Lappalainen 2010: 193).

2.2 Viljelysnimistöntutkimus osana paikannimistöntutkimusta

2.2.1 Paikannimen määrittely ja tehtävät

Ainiala (1997: 21) ehdottaa paikannimen eli toponyymien määritelmäksi seuraavaa:

Toponyymi on yksilöivä ilmaus, joka on muodostettu kielessä vallitsevien nimenmuodostussääntöjen mukaan ja jonka puhuja on tarkoittanut ja kuulija ymmärtänyt toponyymiksi. Toponyymien pääfunktio on yksilöinti. Sen ohella toponyymiltä voidaan toivoa kuvaavuutta, ja monesti kuvaavuudella on jopa keskeinen asema nimen käytössä.

Paikkojen nimeämisessä on siis ennen kaikkea kyse samasta asiasta, mistä on kyse muussakin nimeämisessä: yksilöinnistä. Nimi erottaa paikan monien paikkojen massasta. Nimi on myös kommunikoinnin väline: sitä käyttämällä paikasta voi puhua sujuvammin. Yhdellä sanalla voidaan korvata pidempi ja perusteellisempi kuvaus jostain paikasta. (Pitkänen 1999: 15; Ainiala ym. 2008: 17.) Yksilöinnin lisäksi paikalle annettu nimi usein kuvaa paikkaa jotenkin (Pitkänen 1999: 22). Yksilöinnin ja paikan kuvaavuuden lisäksi paikannimien tehtävänä voi pitää sitä, että niiden kautta voi jäsentää ympäristöään ja havaita toiminnan kannalta merkitykselliset paikat. Paikannimet itsessään voivat toimia siis ns. karttana. Myös omistus- tai käyttöoikeuden osoitusta voidaan pitää paikannimen yhtenä funktiona: paikka voidaan konkreettisesti nimetä esimerkiksi entisen omistajan mukaan. (Ainiala ym. 2008: 17–18.) Näin on nimetty esimerkiksi viljelykset *Saaran maa* ja *Koivisto*.

Paikannimet voidaan karkeasti jakaa kahtia luontonimiin ja kulttuurinimiin. Luontonimet ovat nimensä mukaisesti luontokohteiden (metsien, mäkien, järvien) nimiä, ja nimiluokka voidaan vielä jakaa edelleen vesistönimiin ja maastonimiin. Kulttuurinimet ovat taas nimiä, joiden tarkoite on syntynyt ihmisen vaikutuksesta, esimerkiksi peltojen ja talojen nimet. Kulttuurinimet voidaan jakaa vielä edelleen asutusnimiin, artefaktinimiin ja viljelysnimiin. (Kiviniemi 1990: 46; Ainiala ym. 2008: 23–24.) Viljelysnimiin lasketaan kuuluvaksi viljelyskäyttöön otettujen paikkojen nimet, kuten esimerkiksi pellot ja niityt. Viljelysnimen lähikäsitteenä voi käyttää myös tilusnimeä. (Kiviniemi ym. 1974: 56, 53.) Tässä tutkimuksessa viljelysnimen lähikäsitteenä on käytetty myös peruslohkon nimeä.

Paikkoja nimetään kahdesta syystä: 1) paikannimiä tarvitaan käytännön syistä ja 2) paikannimillä on sosio-kulttuurinen tehtävä. Nimiä siis annetaan, kun on tullut tarve yksilöidä jokin paikka muista. Perinteinen, vanha nimistö on syntynyt aikanaan tarpeen pohjalta: kun on ollut tarpeen puhua jostain paikasta ja erottaa se muista, sille on annettu nimi. Nimetyt paikat ovat olleet yhteisön kannalta merkityksellisiä, monesti elämiseen ja elinkeinoon liittyviä paikkoja, kuten peltoja tai laitumia. Asutuksen levitessä on syntynyt uusia nimiä, kun ihmiset ovat asettuneet paikkaan ja alkaneet ottaa sitä haltuunsa. Nimien avulla myös suunnistaminen on helpompaa – monisanaisen ympäristön kuvailun sijasta nimien avulla voi ilmaista tiiviimmin eri suuntia ja sijainteja. Paikannimien kautta voi jäsentää ympäristöään ja havaita toiminnan kannalta merkitykselliset paikat. Myös omistus- tai käyttöoikeuden osoitusta voidaan pitää paikannimen yhtenä funktiona. Paikka voidaan konkreettisesti nimetä esimerkiksi omistajan mukaan. Toisaalta nimeäminen on itsessäänkin tapahtuma, jolla paikka otetaan haltuun. Haltuunotto on kaksitasoista: toisaalta se on konkreettista raivaamista, viljelyä ja rakentamista, mutta myös nimen antaminen on eräänlaista paikan haltuunottoa. Paikannimillä on myös kulttuurinen

tehtävä: sen kautta voidaan säilyttää joitain paikkoihin liittyviä tarinoita. (Pitkänen 1999: 15; Ainiala ym. 2008: 17–18.)

Pohjana paikan nimeämiselle toimii itse paikka ja sen ominaisuudet. Nämä määrittävät nimen merkitystaustan. Syntaktisen puolen nimestä taas määritellään vertaamalla sitä johonkin, ja toisaalta nimeämistä määrittää nimeämishetkellä vallitsevat kielenkäytön säännöt. Monesti nimistö on karttunut vanhojen, jo olemassa olevien nimien pohjalta. (Zilliacus 1972: 367; Pitkänen 1999: 15.) Esimerkiksi *Ilvesnevan* lähistöllä sijaitsevaa peltoa on voitu alkaa kutsua myös *Ilvesnevaksi*.

Vaikka nykynäkökulmasta jokin nimi vaikuttaisi merkitykseltään käsittämättömältä, niin nimeämishetkellä se on ollut ymmärrettävä ilmaus. Nimi on annettu sen hetkisestä kielestä käsin. Nimi on jäänyt elämään, vaikka kulttuuri ja kieli sen ympäristössä ovat saattaneet muuttua, ja näin nimi on jäänyt vaille alkuperäistä selityshehystä. Vaikka nimen merkitys olisi hämärtyntynyt, se ei kuitenkaan estä käyttämästä niitä, vaan ne toteuttavat yksilöivät tehtävänsä siitä huolimatta. (Pitkänen 1999: 17.)

2.2.2 Aiempi tutkimus

Suurin osa nimistöntutkimuksesta on aluemonografioita (Ainiala & Pitkänen 2002b: 6), joten viljelysnimet ovat olleet osa paikannimistöntutkimusta siinä missä muutkin paikannimet. Viljelysnimistöntutkimuksella onkin Suomessa varsin pitkät perinteet: ne ovat sisältyneet paikannimistöntutkimukseen 1900-luvun alkupuolelta asti. Useissa tutkimuksissa on ollut esimerkiksi luku, joka on käsitellyt nimenomaan viljelysnimistöä. (Harling-Kranck 1992: 21.) Kokonaan viljelysnimistöä käsitteleviäkin tutkimuksia on tehty, esimerkiksi Gunilla Harling-Kranckin väitöskirjan *Namn på åkrar ängar och hagar* (1992) tutkimuskohteena ovat suomenruotsalaisten viljelysnimien perusosat eli nimien jälkimmäiset nimenosat.

Myös monia opinnäytetöitä viljelysnimistöön liittyen on tehty (esim. Rinta-Karjanmaa 2021 ja Markula 2017) ja melko tuoretta viljelysnimistöä koskevaa tutkimusta on tehty muualakin kuin Suomessa. Julia Kuhn (2016) on käsitellyt maaseudun nimistöä yleisesti artikkelissaan *Rural names*. Vaikka artikkeli ei suoranaisesti keskity viljelysnimiin, se tarjoaa tuoretta tietoa maaseudun nimistöä, johon viljelysnimet kiinteästi kuuluvat. Alison Burns'n väitöskirja (2015) taas käsittelee sosio-onomastisesta näkökulmasta Koillis-Skotlannin peltojen nimiä. Burns'n metodissa uutta on se, että Koillis-Skotlannin viljelysnimet elävät pitkälti suullisessa perinteessä, eikä niitä ole aiemmin kattavasti kerätty ja tutkittu. Burns'n tutkimuksessa yhdistykin onomastinen ja sosiolingvistinen näkökulma (Burns 2015: 61).

Sosio-onomastiikan osa-alue, kansanonomastiikka, ei kuitenkaan vielä ole koskettanut viljelysnimistöä. Toki nimestäessä on otettu talteen kansanetymologioita, joiden joukossa on saattanut olla viljelysnimiäkin koskevia selityksiä, mutta kansanonomastiikka-käsitettä ei ole viljelysnimistöntutkimuksessa ennen nähty. Kansanonomastista tutkimusta paikannimistä on kyllä tehty ennen termin käyttöönottoa (esim. Yli-Kojola 2005).

2.2.3 Erilaisia tärkeitä käsitteitä

Virallisella nimellä tarkoitetaan yleensä kaavanimiä eli niitä nimiä, jotka on kirjattu kuntien asemakaavaan. Virallisen nimet saavat siis puistot, rakennukset, kadut ja tiet. Myös yritysten nimet ovat virallisia nimiä. Virallisia nimiä yhdistää se, että ne ovat suunniteltuja ja nimenkäyttäjän näkökulmasta ylhäältä päin annettuja nimiä. Nimet eivät siis ole syntyneet luonnollisesti eli spontaanisti nimenkäyttäjien keskuudessa. Osa virallisista nimistä toki pohjautuu vanhoihin, luonnollisiin nimiin. Epävirallisia nimiä taas ovat kaikki kaupunkiympäristössä käytössä olevat nimet, jotka eivät lukeudu virallisiin nimiin. Epävirallinen nimi voi olla sekä paikalla, jolla ei ole lainkaan virallista nimeä, mutta myös niillä paikoilla, joille on annettu virallinen nimi. Vaikka virallisten ja epävirallisten nimien kohdalla puhutaan usein juuri kaupunkinimistöä, niin maaseudullakin on virallisia nimiä. Virallisina niminä pidetään karttoihin merkittyjä nimiä. (Ainiala 2003: 209.) Myös teiden nimet luetaan virallisiin nimiin, riippumatta siitä sijaitsevatko tiet kaava- vai haja-asutusalueella.

Virallisilla nimillä on siis virallisen nimen status, ja esimerkkejä virallisista nimistä ovat asemakaavaan merkityt nimet sekä rekisteröidyt yritysnimet. Epävirallisella nimellä taas ei ole virallista statusta, eikä sitä näy kartoissa tai kylteissä. (Ainiala 2003: 209; 2005: 13.) Määritelmä ei kuitenkaan ole ainakaan yritysnimen näkökulmasta ongelmaton. Esimerkiksi kaikki kylteissä näkyvät nimet eivät ole yrityksen virallisia nimiä, vaan yritys saattaa käyttää virallisen, rekisterissä olevan nimensä sijaan toissijaista tunnusta. Yritys mieltii kuitenkin viestinnässä ja katukuvassa käyttämänsä toissijaisenkin tunnuksen käyttöä suunnitelmallisesti, ja nimenkäyttäjien näkökulmasta nekin ovat ylhäältäpäin annettuja. Toissijaisetkin tunnukset kuitenkin toimivat epävirallisina käyttöniminä, kuten muutkin spontaanisti nimenkäyttäjäjyhteydessä syntyneet lempinimet. Virallisina niminä voidaan pitää kuitenkin vain rekisteriin merkittyjä, rekisteriviranomaisen hyväksymiä nimiä. (Sjöblom 2006: 25.)

Viljelysnimien sijoittaminen virallinen–epävirallinen-akselille ei ole aivan ongelmaton. Viljelysnimet ovat rekisteriin vietyjä nimiä, joten siinä mielessä ne ovat virallisia. Toisaalta niitä ei ole kuitenkaan annettu ylhäältäpäin, vaan ne ovat maanviljelijöiden, nimenkäyttäjien,

itsensä antamia. Asemakaavoihin merkittyjen julkisten nimen tulisi noudattaa lisäksi yleiskielen normeja (ks. Kotimaisten kielten keskus 2020), mutta peruslohkonimet voivat kirjoitusasultaan olla oikeinkirjoitussääntöjen vastaisia ja yleiskielen normeista poikkeavia. Niiden kirjoitusasu laskeekin niiden virallisuusastetta.

Rekisterinimi on käsite, jota käytetään puhuttaessa eläinten virallisista nimistä. Esimerkiksi puhdasrotuiset koirat saavat virallisen rekisterinimen, joka sisältää niin kennelimen kuin koiran oman nimen. Kennelien nimet ovat suojattuja ja virallisia nimiä, jotka on merkitty yrittysrekisteriin. (Ainiala ym. 2008: 269.) Koirista kuitenkin käytetään harvemmin rekisterinimeä käytännössä (Kennelliitto 2018). Viljelysnimetkin osaltaan ovat vastaavanlaisia: lohkoista *Levä 1* ja *Levä 2* puhutaankin arjessa *Omana Levänä*, ja ensiksi mainitut nimet näkyvät vain pelto-lohkorekisterissä ja viljelysuunnitelmassa. Toisaalta viljelysnimet ovat maaseudun kulttuurinimistöä, luontaisesti syntyneitä nimiä, joita nimestäjät ovat keränneet vuosikymmenien aikana runsaasti. Ne ovat siis nimiä siinä missä muutkin kerätyt nimet.

Harkinnaisnimi tarkoittaa nimistöntutkimuksessa nimeä, joka on laadittu virallista ja julkista käyttöä varten. Esimerkiksi monet asutusnimet ovat harkinnaisnimiä. Käsite kuitenkin liittyy nimen syntytapaan: jos paikan aiemmin vakiintunut nimi virallistetaan, se ei tee nimestä harkinnaista. Jos taas esimerkiksi kaupunginosa nimetään alueella ennen rakentamista sijainneen metsän mukaan tai kaupunginosa saa kokonaan uuden nimen, se on harkinnaisnimi. (Kiviniemi ym. 1974: 15.) Sjöblom (2006: 25) ehdottaa, että harkinnaisnimen käsitettä voitaisiin käyttää laajemminkin muista vastaavalla tavalla syntyneistä, ja määrittelee harkinnaisten nimien olevan ”julkiseen, viralliseen ja suurelta osin kirjalliseen käyttöön muodostettuja ja virallisen päätöksen kautta otettuja nimiä.” Vastakohtana harkinnaisille ovat spontaanit nimet, joita kieliyhteisö on muovannut tai keksinyt (Sjöblom 2006: 25). Osittain viljelysnimissäkin on harkinnaisen nimen piirteitä: peruslohkojen nimet on kirjattu rekisteriin, eikä niitä välttämättä ole tarpeen käyttää muualla kuin kirjallisessa käytössä. Toisaalta oletettavasti suurin osa viljelysnimistä on kuitenkin spontaanisti kieliyhteisössä syntyneitä.

On myös syytä muistaa, että nimenkäyttäjät ei luokittele nimiä mielestään virallisiin ja epävirallisiin, vaan nimenkäyttäjälle hänen käyttämänsä nimistö on yksi kokonaisuus, jota hän arjessa tavallisesti käyttää. Voidaankin puhua käyttönimestä, joka on kaupunkinimistöntutkimuksessa käytetty termi. Käyttönimistöllä tarkoitetaan paikannimiä, joita tavallisessa kielenkäytössä ihmiset käyttävät ympäristössään olevista paikoista. (Mielikäinen 2005: 33; Ainiala 2005: 19.) Mielestäni termi sopii hyvin myös viljelysnimistön käsittelyyn. Viljelijöillä on rekisteriin merkittynä peruslohkojen nimet, jotka ovat lohkojen rekisterinimiä. Arjessa nimiä voidaan kuitenkin käyttää eri tavoilla, jolloin kyse on viljelysten käyttönimistä.

2.2.4 Viljelysnimien rooli nimistössä

Viljelysnimet ovat olleet aina tärkeässä osassa maaseudun nimimaisemassa. Arviolta neljännes maaseudun nimistöstä koostuu viljelysnimistä. Mitä enemmän alueella on maataloutta ja peltoja, sitä enemmän luonnollisesti seudulla on viljelysnimiäkin. (Kiviniemi 1990: 48–49.) Viljelysnimistö oli todennäköisesti ollut suurimmillaan 1900-luvun alussa, kun maatalousasutusta on ollut eniten. Edellisen vuosisadan aikana maatalous on ollut vahvasti murroksessa tuotantotapojen ja viljelymenetelmien muuttuessa. (Ainiala 2002: 181, 182.) Maanviljelyksen muutoksen myötä käynee niin, että monet vanhoihin viljelystapoihin liittyvät sanat poistuvat käytöstä, mutta saattavat säilyä paikannimistössä (Kiviniemi 1990: 66).

Viljelysnimet kuuluvat kulttuurinimiin, kuten luvussa 2.2.1 todettiin. Viljelysnimet määritellään usein myös mikrotoponyymeiksi, mikä tarkoittaa, että ne ovat vain pienen piirin (usein perheen tai muun suppea yhteisön) tuntemia ja käyttämiä nimiä. Mikrotoponyymien vastakohta on **makrotoponyymi**, eli laajan yhteisön käyttämä ja tuntema nimi. Esimerkiksi kaupunkien nimet ovat makrotoponyymejä. Suomen yleisimmät paikannimet ovat mikrotoponyymejä, tilojen ja viljelysten nimiä. Tämä johtuu viljelysnimien mikrotoponyymisestä luonteesta: nimet ovat vain pienen piirin, usein yhden maatilan väen, tuntemia, joten nimien toistuminen samalla paikkakunnalla ei haittaa. Sama yhteisö ei todennäköisesti anna tietoisesti samaa nimeä erillisille, samanlaisille paikoille kahta kertaa. (Kiviniemi 1990: 127, 206.) Vaikka olisi siis pellon synnyn kautta perusteltua, että useampikin pelto nimettäisiin tilalla *Kydöksi*, niin harvemmin tapahtuu, sillä se olisi ristiriidassa nimen yksilöivyyden kanssa. Yksilöivyyttä kuitenkin pidetään nimen tärkeimpänä tehtävänä (esim. Ainiala 1997: 21). Onkin mielekkäämpää nimetä kaksi kyöpeltoa esimerkiksi *Uudeksikydöksi* ja *Vanhaksikydöksi*, jolloin yksilöivyyys säilyy. Ei kuitenkaan haittaa, että naapuritila nimeäisi omat peltonsa samalla lailla, ja viljelysten nimissä ilmeneekin toistuvuutta esimerkiksi koko kylän nimistöä tarkastellessa (Kiviniemi 1990: 206).

Paikannimet eivät ole kuitenkaan täydellisen pysyviä. Ympäristön muuttuessa nimistökin yleensä elää, ja samaten vaihtelee tarve puhua paikoista. Siinä missä uusia nimiä on syntynyt tarpeen vaatiessa, on käytöstä pois jääneitä nimiä kadonnut. Nimen säilymistä edesauttaakin se, että paikasta on tarve puhua (jolloin sillä on käyttäjiä) ja toisaalta se, että paikka ei itsessään muutu liikaa. Viljelysnimet ovatkin kaikkein vaihtuvinta nimistöä. (Pitkänen 1999: 18.) Tämä johtunee siitä, että niiden mikrotoponyymisyyden vuoksi nimen käyttäjiä on kovin vähän: tilan lopettaessa nimi helposti katoaa, koska nimenkäyttäjiä ei ole. Toisaalta viljelysmaat myös muuttuvat: *Riihivainiolle* nimen antanut riihi on saatettu purkaa jo aikoja sitten, eikä nimi enää olekaan motivoitu. Tämä saattaa johtaa aikojen myötä nimen katoamiseen (ks. esim. Ainiala

1997: 206). Viljelysnimien on kuitenkin havaittu säilyvän sukupolvelta toiselle, jos nuorempi sukupolvi on oppinut nimet ja käyttää niitä arjessaan aktiivisesti (mts. 205).

2.3 Syntaktis-semanttinen malli

Vaikka nimistöntutkimus oli alun perin lähinnä nimien etymologisten taustojen selvittämistä, Suomessa tutkimussuunta lähti kuitenkin muodostumaan omanlaisekseen jo 1940-luvun taitteessa. Viljo Nissilän väitöskirja *Vuoksen paikannimistö* (1939) johdatteli suomalaista nimistöntutkimusta uudelle uralle, sillä etymologisen selvittelyn lisäksi Nissilä luokitteli tutkimuksessaan nimien nimeämisperusteita. Nissilä myös keräsi itse aineistonsa, mikä on toiminut mallina myöhemmille tutkimuksille. Se, että tutkija itse kerää aineistonsa, hyödyttää tutkimuksen tekoa: tutkija tulee tutummaksi nimien kanssa, tutustuu niiden käyttöön ja kulttuuriin, missä nimet ovat syntyneet. Suomalaisen nimistöntutkimuksen piirteenä onkin se, että nimen lisäksi huomioon otetaan nimetty paikka, jolloin nimen yksilöivä tehtävä otetaan paremmin huomioon. (Ainiala & Pitkänen 2002a: 231–232.)

Nissilän jälkeen merkittävinä nimistöntutkimuksen edistäjinä on mainittava Kurt Zilliacus ja Eero Kiviniemi. Zilliacuksen *Ortnamnen i Houtskär* (1966) ja Kiviniemen *Suomen partisiippinimistöä* (1971a) uudistivat Nissilän perintöä ja aloittivat lingvistisen nimistöntutkimuksen. Zilliacus (1966) kehitti syntaktis-semanttisen menetelmän, jota Kiviniemi (1975) vei eteenpäin. Menetelmän avulla saatiin tutkittua nimeämisperusteita uudella tavalla, loogisesti ja lingvistisesti. Sama analyysimenetelmä on edelleen laajalti käytössä nimistöntutkimuksessa ja on sittemmin osoittautunut hyvin toimivaksi: noin 90 prosenttia nimistä pystytään tulkitsemaan mallin avulla. Täyteen sataan prosenttiin on kuitenkin mahdotonta päästä, sillä vaikka suuri osa nimistä on yksitulkintaisia, osalle nimistä ei voida antaa varmoja taustatietoja tai tietoa niiden nimeämisperusteesta ei ole. (Ainiala & Pitkänen 2002a: 233–235; Ainiala ym. 2008: 101.) Niitä nimiä, joiden nimeämisperuste on näkyvässä, kutsutaan läpinäkyviksi eli **transparenteiksi** nimiksi. Vastaavasti nimeämisperusteeltaan tuntemattomia nimiä kutsutaan läpinäkymättömiksi eli **opaakeiksi** nimiksi. (Ainiala ym. 2008: 108.)

Läpinäkyvyyttä voi tarkastella useammalla tasolla. Ensinnäkin voidaan puhua sanasemantisesta eli leksikaalisesta läpinäkyvyydestä, joka tarkoittaa, että nimeen sisältyvät sanat ovat läpinäkyviä. Toiseksi lausesemanttinen eli syntaktis-semanttinen läpinäkyvyys taas tarkoittaa, että nimen asiatausta on läpinäkyvä. Nimi voi myös olla täysin läpinäkymätön kum-

mallakin tasolla. (Kiviniemi 1990: 12.) Esimerkiksi *Jekkupelto* on sanasemanttisesti läpinäkyvä, mutta lausesemanttisesti läpinäkymätön. Nimenosat *jekku* ja *pelto* ovat kyllä nykyihmiselle tuttuja suomenkielisiä sanoja, mutta ilman tarkempaa selvitystä on mahdotonta tietää varmasti, mikä on ollut nimenantajan asiaperuste nimelle.

Syntaktis-semanttinen luokittelumalli ryhmittelee nimenomaan läpinäkyviä nimiä ja opaakit nimet jäävät luonnollisesti sen ulkopuolelle. Syntaktis-semanttinen luokittelu muodostuu nimensä mukaisesti syntaktisesta lajittelusta, jossa tutkitaan nimenosien määrää ja laatua sekä nimenosien semanttisesta lajittelusta, jolloin lajitellaan niin nimien perusosat kuin erityispiirrettä ilmaisevat nimenosat. (Zilliacus 1972: 373.) Nimenosat voidaan lajitella funktionsa perusteella kolmeen ryhmään: ne voivat joko ilmaista paikan lajin (*Riihikäälly*), olla nimittäviä (*Etu Sikaneva*) tai ilmaista erityispiirrettä (*Riihikäälly*) (Kiviniemi 1990: 92). Erityispiirre tarkoittaa itse asiassa sitä ideaa, jonka perusteella paikka on yksilöity. Toisin sanoen erityispiirre on paikan nimeämisperuste. (Ainiala ym. 2008: 108.)

Tyypillisimminkin nimet ovat yhdyssanan kaltaisia ilmauksia, joissa perusosa kertoo paikan lajin (esimerkiksi *pelto*, *käälly*, *vainio*) ja määriteosa ilmaisee paikkaa luonnehtivan erityispiirteen. Määriteosa kertoo useimmiten sen, miten nimeäjät ovat yksilöineet paikan muiden samantyyppisten paikkojen joukosta. (Pitkänen 1999: 15.) Myös viljelysnimissä tyypillisin rakenne on sama kuin muissakin suomalaisissa paikannimissä. Kaksiosainen rakenne on itse asiassa viljelysnimissä keskimääräistä tavallisempi. Tähän vaikuttaa osaltaan se, että viljelysnimet usein varsin nuoria nimiä, eivätkä välttämättä käy elinkaarensa aika läpi rakenteellisia muutoksia. (Ainiala 2002: 183–184.) Viljelysnimillä on enemmän appellatiivisia homonyymejä kuin luonnonpaikoilla. Syynä tähän saattaa olla se, että viljelyksiä luokitellaan tavallista useammin esimerkiksi maaperän ja sijainnin mukaan kuin luonnonkohteita. (Kiviniemi 1990: 97.)

Nimeämisperuste on asiaperuste, jonka mukaan nimi on annettu. Nimeämisperusteita selvittäessä pyritään selvittämään, miksi tietty nimi on annettu tietylle kohteelle. (Ainiala ym. 2008: 35.) Aiemmin nimeämisperuste ymmärrettiin käsitteenä eri tavalla: se ei tarkoittanut vain yksilöinnin ideaa, vaan nimeämisperusteeksi katsottiin aihepiirejä tai morfologisia kategorioita, joka nimien määriteosat käsittivät (Kiviniemi 1990: 15). Nykyään nimeämisperuste käsitetään usein syntaktis-semanttisen luokittelumallin mukaisesti nimen erityispiirrettä ilmaisevaksi osaksi. Mallin mukaan nimeämisperusteet voidaan jakaa neljään yläluokkaan: paikan sijainti, paikan ominaisuus, paikalla oleva tai esiintyvä ja paikan suhde ihmiseen. Kukin yläluokka jakautuu vielä tarkemmiksi alaluokiksi. (Ainiala ym. 2008: 108–109.) Esimerkiksi sijainti voidaan jakaa täsmälliseen (*Kotopala*) ja suhteelliseen sijaintiin (*Keisari Etelä*).

Mikä tahansa piirre voi olla erityispiirre nimenantajan näkökulmasta. Syy paikan saamalle nimelle voi siis periaatteessa olla mikä vain seikka, sillä kieli ei nimeämistä varsinaisesti rajoita. (Kiviniemi 1990: 81.) Toiset nimeämisperusteet ovat kuitenkin yleisempiä kuin toiset. Paikannimistössä kokonaisuudessaan yleisintä on nimetä paikka sijainnin mukaan, sillä ihminen on tarvinnut tietömissä maisemissa kulkiessaan jäsenneilyn kuvan ympäristöstään (mts. 85).

Jos nimien sanastollista rakennetta ja semantiikkaa halutaan selvittää tarkemmin, syntaktisen luokittelun jälkeen on tehtävä sanasemanttinen luokittelu. Luokittelu ilmaisee ”sen leksikaalisen kategorian, johon kuuluvalla ilmauksella nimeämisperuste on ilmaistu” (Ainiala ym. 2008: 109). Sanasemanttisessa luokittelun mukaan nimessä voi olla esimerkiksi jokin substantiivi, henkilönnimi tai luonnonkasveihin luokiteltava ilmaus (Kiviniemi 1990: 122).

Suurin osa suomalaisista paikannimistä on niin rakenteeltaan kuin sisällöltään läpinäkyviä, ja niitä voi pitää yksitulkintaisina. Tämän kaltaisten nimien lisäksi on leksikaalisesti läpinäkyviä ja merkitykseltään monitulkintaisia sekä leksikaalisesti hämartyneitä nimiä. Nimi voi myös vain vaikuttaa leksikaalisesti läpinäkyvältä. (Kiviniemi 1987: 8.) Näiden merkitykseltään hämäämpien nimien luokittelu on tietysti mahdotonta, ja monitulkintaisten nimien kohdalla luokittelu voi mennä harhaan. Luokittelun ongelmana on myös se, että nimiä on vaikea välillä sijoittaa mihinkään kategoriaan. Tämä oli etenkin joidenkin aiempien luokittelumallien heikkous. Syntaktis-semanttinen malli on kuitenkin varsin monipuolinen, koska se ottaa huomioon nimen rakenteen nimen merkitysisällön lisäksi. Haasteisiin törmää silti välttämättä. Nimen jäsentely, nimenosan funktion määrittely tai erityispiirrettä ilmaisevien nimenosien ja yksiosaisien nimien sanasemanttisen luokittelun määrittely voi aiheuttaa päänvaivaa. (Kiviniemi 1987: 14–15.) Ilman parempaa tietoa voi olla hankalaa määrittellä, onko *Riihivainion* nimeämisperuste paikalla oleva riihi, vai onko perusteena sijainti riihen läheisyydessä.

Nimeämisperusteen tulkinta vaatiikin tutkijalta tietoa nimeämisajankohdan käytänteistä, tai sitten perustetta voi tiedustella suoraan nimenantajalta (Kiviniemi 1987: 21). Jossain tapauksissa tämä on tietysti mahdotonta. Esimerkiksi viljelysnimet saattavat olla hyvinkin vanhoja, vaikka periaatteessa nimet on laitettu peruslohkorekisteriin vasta Suomen liittyttyä EU:hun. Joissain tapauksissa nimenantaja on sama, joka nimen on kirjannut ylös, mutta osa nimistä on niin vanhoja, että nimeämisperusteen tosiasiallinen selvittäminen on mahdotonta. Nimeämisperuste on myös saattanut kulkea suullisesti vuosikymmeniä, mutta todellista perimätietoa ja kansanetymologiaa (ks. luku 2.4) voi olla vaikeaa, jopa mahdotonta, erottaa toisistaan (Kiviniemi 1987: 21).

2.4 Sosiolingvistiikka ja kansanlingvistiikka

Sosiolingvistiikka on kielentutkimusta, jossa otetaan huomioon kielen sosiaalinen ympäristö. Sosiolingvistiikassa tarkastellaan lingvistisillä menetelmillä sosiaalista todellisuutta. Kieli kuvataan sosiolingvistiikassa sosiaalisena ilmiönä, ja sosiolingvistiikka pyrkii vastaamaan siihen, miksi kieli vaihtelee ja muuttuu. Kielen vaihtelu eli variaatio on tunnetuimpia sosiolingvistiikan tutkimusalueita: variaationtutkimusta pidetään jossain määrin jopa sosiolingvistiikan synonyymina, niin tärkeänä tutkimuskohteena sitä on pidetty. (Nuolijärvi 2000: 13, 14, 17.)

Kansanlingvistiikka on yksi sosiolingvistiikan tutkimusaloista. Kansanlingvistiikassa ollaan kiinnostuneita tavallisten kielenpuhujien kieleen liittyviä käsityksiä sekä kielellisiä asenteita. (ks. esim. Vaattovaara 2009: 15; Mielikäinen & Palander 2014: 11.) Tavallisia kielenpuhujia kutsutaan myös maallikoiksi (Vaattovaara 2009: 26). Lähtökohtana on siis tutkia juuri maallikkokielenkäyttäjien käsityksiä lingvistien käsitysten sijaan, joten tutkimuksiin ei yleensä oteta kielitieteellistä koulutuksen hankkineita osallistujia (Mononen & Pöyhönen 2013: 84). Kansanlingvistiikan tehtävänä on tuoda esiin kansan kieleen liittyviä käsityksiä ja havaintoja. Maallikkonäkemyksen tutkiminen on tärkeää, jotta ymmärrettäisiin paremmin, miksi kieli vaihtuu ja muuttuu. Lingvistien käsitykset ja tulkinnat kielen variaatiosta eivät välttämättä kohtaa maallikoiden todellisuutta. Kansanlingvistiikka pyrkiikin tasoittamaan tätä eroa maallikoiden ja lingvistien välillä. (Vaattovaara 2009: 26–27.)

Kansanlingvistiikan keskiössä on usein ollut murteisiin liittyvä tutkimus, mutta tutkimuskohteena voivat olla esimerkiksi kieliaseenteet ylipäätään. (Vaattovaara 2009: 26–27.) Kieliaseenteita lienee jokaisella kielenkäyttäjällä, sillä kieli on kaikille kielenkäyttäjille niin läheinen ilmiö, että se herättäneen niin mieltymyksiä kuin vastenmielisyyttäkin (Mielikäinen & Palander 2014: 14). Nykyaikana kansanlingvistiikkaa on sovellettu myös esimerkiksi nimistöntutkimuksessa, jolloin voidaan puhua kansanonomastiikasta (Ainiala & Halonen 2011: 193).

Kansanlingvistisisissä tutkimuksissa käsitellään siis maallikoiden näkemyksiä kielestä. Haasteeksi muodostuu usein lingvistien ja maallikoiden yhteisen metakielen puute. Maallikon tapa kuvata kieltä voi poiketa paljonkin lingvistien tulkinnoista. (Mononen & Pöyhönen 2013: 85.) Usein maallikoiden on vaikea erottaa toisistaan puhetta kielestä ja puhetta kielenpuhujista. Maallikoiden käyttämä metakieli on kuitenkin yhtä tietoista puhetta kielestä siinä missä lingvistienkin metakieli. (Niedzielski & Preston 1999: 302.) Niedzielski ja Preston (1999: 302–314) esittävät, että puhe voidaan jakaa kahtia puheeksi itse kielestä (metakieli 1) ja toisaalta puheeksi kielenkäyttöön ja kielenkäyttäjiin liittyvistä uskomuksista (metakieli 2).

Sosio-onomastiikka on sosiolingvististä nimistöntutkimusta (Ainiala 2016: 371). Ainialan ja Östmanin (2017: 7) mukaan termiä sosio-onomastiikka käytti ensimmäisenä Hans Walther (1971), joka määritteli teoksessa *Namenforschung heute*, että sosio-onomastiikka ensinnäkin tutkii nimen sosiaalista alkuperää ja proprien erilaisten varianttien käyttöä erilaisissa tilanteissa ja konteksteissa ja toisekseen sosio-onomastiikka ottaa huomioon nimenantajan, nimenkantajan ja nimenkäyttäjän näkökulman. Varsinkin nimien ja niiden käyttöyhteisön välinen vuorovaikutus oli aluksi sosio-onomastiikan keskiössä. (Ainiala 2016: 372).

Kuten jo edellä kerrottiin, nimistöntutkimuksessa alettiin keskittyä sosio-onomastiikkaan 1990-luvulla. Sosio-onomastiikka ottaa huomioon koko nimenkäytön sosiaalisen kentän: nimien käytön ja variaation eri tilanteissa ja eri ihmisillä. Sosio-onomastiikan käsitettä on käytetty kielentutkimuksen lisäksi myös sosiologian, antropologian ja maantieteen tutkimuksissa. Pääosin sosio-onomastiikassa on keskitytty nimenomaan variaation tutkimiseen. (Ainiala & Pitkänen 2002a: 236; Burns 2015: 57; Ainiala 2016: 371.) Sosio-onomastiikkaa voikin verrata sosiolingvistiikkaan.

Nimien variaatio ei ole vain satunnaista, vaan järjestelmällistä. Esimerkiksi ikä, sukupuoli tai tilanne saattaa vaikuttaa siihen, miten ja millaisia nimiä käytetään (Ainiala 2016: 374, 377). Samasta paikasta saatetaan siis käyttää eri nimiä. Tilanne on tuttu etenkin kaupunkiympäristössä: monille paikoille on käytössä sekä virallinen että epävirallinen nimi, ja vuorovaikutuksessa käytetty nimi riippuu vahvasti tilanteesta ja käyttäjästä. (mts. 377.)

Sosio-onomastiikka osoittaa, että nimistöä ei voi tutkia erillään siitä yhteisöstä, missä sitä on käytetty. Nimet ovat sosiaalinen konstruktio, ja nimien sosiaalinen ympäristö on siitäkin syystä otettava huomioon tutkimuksissa. (Burns 2015: 57.) Sosio-onomastiikan tarkoituksena on osoittaa, että sosiaalisen ympäristön huomioiminen on tärkeää: miksi nimien käytössä on vaihtelua, miksi joitain nimiä vältetään, miksi joihinkin nimiin sisältyy halventavia mielleyhtymiä ja miten nimenkäyttäjät itse kokevat käyttämänsä nimet (Ainiala & Östman 2017: 3).

Nimien tilanteiselle vaihtelulle on monia syitä. Yhdellä ihmisellä voi eri tilanteissa olla eri nimiä yhdelle kohteelle. Nimet vastaavatkin erilaisiin tarpeisiin erilaisissa kielenkäyttötilanteissa. Esimerkiksi nimen tarkoite vaikuttaa nimivariantin valintaan: jos nimen kohde ei ole kaikille kommunikaatiotilanteessa tuttu, siitä käytetään luonnollisesti sen virallista nimeä, vaikka kommunikaatiotilanne olisi itsessään epämuodollinen ja muuten käytettävä kieli olisi epämuodollista. Kaikille tutuista paikoista voidaan taas käyttää paikan lempinimiä tai lyhenteitä pitkistä nimistä. Nimet vastaavatkin erilaisiin tarpeisiin erilaisissa tilanteissa. Kommunikaation sujuvoittamisen lisäksi eri nimivariantit voivat myös vahvistaa käyttäjäyhteisönsä identiteettiä.

Nimivarianteissa on myös kyse käytännön syistä: ihmiset suosivat mieluummin nimien lyhyitä ja helppoja muotoja. (Ainiala 2016: 377–378.)

Kansanonomastiikalla tarkoitetaan ”maallikoiden nimiä ja nimistönkäyttöä koskevien käsitysten ja havaintojen tutkimista” (Ainiala & Halonen 2011: 193). Kansanonomastisessa tutkimuksessa on esimerkiksi selvitetty ihmisten asenteita ja käsityksiä nimistä. Ihmisen asenteita paikkaa kohtaan voi ilmaista mukaan esimerkiksi nimi *Peräjunttila* tai *Porvarikoulu*. (Ainiala 2016: 380.) Käsitteenä kansanonomastiikka on varsin uusi. Tietävästi ensimmäistä kertaa sitä käyttivät ensimmäisinä Terhi Ainiala ja Mia Halonen artikkelissaan *Somalialaistaustaiset nuoret nimistönkäyttäjinä Itä-Helsingissä* (2011: 193). Niedzielskin ja Prestonin (1999: 302–314) mallia maallikoiden kielen puheen käsittelystä voidaan soveltaa myös maallikoiden nimiä koskevaan puheeseen. Metakieli 1 on tällöin puhetta nimistä ja nimielementeistä ja metakieli 2 puhetta nimienkäytöstä ja nimienkäyttäjiin liittyvistä uskomuksista. (Ainiala & Halonen 2011: 193.)

Yhtenä näkökulmana kansanonomastiikassa on tutkittu kaavanimistöön kohdistuvia asenteita: Mitä paikalliset ajattelevat kotiseutunsa suunnitellusta nimistöstä? Mitkä nimet koetaan hyviksi ja mitkä huonoiksi, ja mistä syistä näin on? Tähän mennessä tutkimuksissa on havaittu, että nimien kuvaavuus koetaan hyvin tärkeäksi seikaksi. (Ainiala 2016: 380.) Esimerkiksi Maria Yli-Kojola (2005) on tutkinut paikallisten asukkaiden suhdetta Kouvolan kaavanimistöön. Kouvolaalaiset kokivat tärkeänä, että nimi kertoo jotain paikasta ja sen asukkaista. Esimerkiksi *Tietotie* oli hyvä nimi, sillä sen varrella on koulu. Nimen tulisi myös sopia tulevaisuuden alueeseen: esimerkiksi maatalouteen liittyvät nimet saattavat tuntua epäluontevilta urbaanissa kaupunkiympäristössä. Hyvä nimi myös on yhdistettävissä tiettyyn kaupunginosaan. Nämä ryhmänimet helpottavat suunnistamista ja paikan sijoittamista kartalle. (Yli-Kojola 2005: 182, 184, 197.)

Nimiin liittyy asenteiden lisäksi mielikuvia. Nimien herättämiä mielikuvia on tutkittu enimmäkseen henkilönimitutkimuksen saralla. *Mielikuva* ei ole kuitenkaan kovin yksiselitteinen käsite. Esimerkiksi Kiviniemi (1982: 13) käyttää mielikuvan sijaan termiä *sivumielle*. Hänen mukaansa sivumielteet voidaan jakaa kahteen ryhmään: kielensisäisiin ja kielenulkoisiin. Kielensisäinen sivumielle tarkoittaa mielikuvaa, joka perustuu itse kieleen, esimerkiksi äänteisiin, joita nimi sisältää tai nimen rakenteeseen. Myös nimen yleiskielinen merkitys nähdään kielensisäisenä sivumielteenä. Kielenulkoiset sivumielteet taas liittyvät kielenulkoisiin seikkoihin, ja esimerkiksi henkilökohtaiset kokemukset erilaisista nimenkantajista saattavat siis vaikuttaa siihen, mitä sivumielteitä nimeen liitetään. (mts. 13.)

Kielenulkoisten seikkojen tutkiminen on haastavaa, sillä henkilökohtaiset kokemukset ovat vaikeasti tavoitettava ja analysoitava seikka. Kielensisäisiä perusteita taas on helpompaa tutkia, sillä esimerkiksi nimiä, jotka sisältävät semanttisesti läpinäkyviä sanoja, voi käyttää appellatiiveinakin. (Pirkola 2012: 11.) Henkilönnimissä omakielisten nimien sanasto on yleisesti myönteistä (Kiviniemi 2006: 143). Esimerkiksi *Onni* ja *Toivo* ovat tällaisia nimiä, joilla on myönteinen merkitys appellatiiveinakin. Näitä appellatiivin merkityksiä saatetaan liittää erisnimiinkin. Nimillä on myös negatiivissävytteisiä slangimerkityksiä: esimerkiksi *yrjö* merkitsee oksennusta (KS s.v. *yrjö*) ja *urpo* typerää (KS s.v. *urpo*). Saattaakin käydä niin, että *Onni* nähdään kauniina nimenä, koska onni on miellyttävä ja kaunis asia, mutta *Yrjö* koetaan rumaksi nimeksi, koska oksennus ei ole kaunis eikä miellyttävä asia. Kauniin ja ruman nimen sijaan aiemmissa tutkimuksissa on puhuttu nimen miellyttävyydestä ja epämiellyttävyydestä (esim. Järvinmäki 2008). Asenteet vaikuttavat siis voimakkaasti siihen, miten kauniiksi tai rumaksi nimi koetaan: rumiin nimiin suhtaudutaan kielteisempiin kuin kauniisiin (Pirkola 2012: 13).

Koska kansanonomastiikkaan kuuluu maallikoiden näkemykset kielestä, myös kansanetymologiat laskettaneen osaksi kansanonomastiikan tutkimuskenttää. Kansanetymologialla tarkoitetaan nimistöntutkimuksessa selitystä, joka on syntynyt kansan parissa. Kansanetymologiat voivat olla esimerkiksi tarinoita nimen synnystä ja niillä voi olla ikää jopa satoja vuosia. (Nissilä 1962: 99–100.) Esimerkki kansanetymologiasta on *Oijärven* tarina. Kansanetymologian selitys nimelle voi olla ”oi, järvi näkyy”, vaikka todellisuudessa nimi on aikojen saatossa lyhentynyt nimestä *Ojajärvi*. (Kiviniemi ym. 1974: 18.) Tämä kansan pyrkimys nimen selittämiseen on kuitenkin luonnollista: nimien muuttuessa transparenteista opaakeiksi nimen nimeämisperuste ikään kuin katoaa, ja nimelle aletaan hakea merkitystä sen nykymuodon kautta, jolloin nimi selitetään jonkin tutun ilmauksen kautta. (Kiviniemi ym. 1974: 18; Ainiala ym. 2008: 35.).

Nimien nimeämisperusteita selvittäessä onkin syytä erottaa kansanetymologiat ”oikeista” selityksistä. Kansanetymologiat eivät kuitenkaan ole pelkästään ”haitaksi” tutkimuksessa, vaan ne voivat olla tutkimuskohde itsessäänkin. Nissilän (1962: 104) mukaan nimestettäessä kansanetymologisetkin tarinat on merkittävä muistiin, sillä vaikka ne – E. N. Setälää lainaten – ovatkin ainoastaan ”kielellisiä virvatulia ihmisajatuksen tiellä”, niihin saattaa kätkeytyä paikallishistoriallista tietoa, ja niiden avulla voidaan selittää joitain kielellisiä ilmiöitäkin.

Kansanonomastinen näkökulma tuo uudenlaista näkökulmaa sosio-onomastiseen tutkimukseen. Nimistöä tutkiessa pitäisi ottaa huomioon sekä yksilön että yhteisön näkökulma. Kuten muukin kielenkäyttö, myös nimeäminen ja nimien käyttö koskevat kumpaakin näkökulmaa.

Yksilö on se, joka ensimmäisenä antaa jonkin nimen jollekin tarkoitteelle, mutta nimen hyväksyminen on yhteisöstä kiinni. Jos muu yhteisö ei ota nimeä käyttöönsä, onko nimeä oikeastaan edes olemassa? Nimeäjä on aina myös yhteisön jäsen, eikä nimien antaminen tapahdu tyhjiössä. Nimien antaminen on analoginen tapahtuma, eli nimien mallina toimii jo olemassa oleva muu nimistö. (Ainiala ym. 2008: 39–40.) Kansanonomastiikka tuokin yksilön ja yhteisön vahvemmin esille kuin nimistöntutkimuksessa on aiemmin totuttu.

3 TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT

3.1 Tilojen esittely ja tutkimuksen kulku

Aineistonani ovat kahdeksan eteläpohjalaisen maatilalan peltojen nimet sekä viljelijöiden kanssa tehdyt haastattelut aiheeseen liittyen. Keräsin aineiston syksyn 2018 ja kevään 2019 aikana. Tutkimukseen osallistujien anonymiteetin suojaamiseksi en mainitse tarkemmin, millä paikkakunnilla tilat sijaitsevat.

Tilat ovat keskenään erilaisia. Osa tiloista on ollut olemassa vasta hetken ja jotkut tilat ovat kulkeneet sukupolvenvaihdosten kautta samassa suvussa jo sukupolvien ajan. Osalla tiloista on omien peltojen lisäksi vuokrapeltoja, mikä saattaa vaikuttaa nimistöön: toiset ovat vaihtaneet vuokrattujen peltojen nimiä ja toiset eivät, jolloin pellot voivat olla niin viljelijöiden itsensä nimeämiä tai vuokranantajien nimeämiä. Luonnollisesti tilojen koko myös vaihtelee, mikä näkyy alla olevasta taulukosta 1 sarakkeesta ”Nimien määrä”. Tilat on nimetty yksinkertaisesti numeroiden tilat 1–8. Viljelijät eivät esiinny omilla nimillään tässä tutkimuksessa, vaan käytän heistä pseudonyymejä, jotka käyvät ilmi taulukosta 1. Yhteensä nimiä on aineistossani 431, ja taulukosta 1 näkyy, miten nimien määrä jakautuu tilojen kesken.

Taulukko 1. Tilojen esittely.

	Viljelijöiden pseudonyymit	Nimien määrä
Tila 1	Laila ja Sami	21
Tila 2	Pasi	41
Tila 3	Olavi	57
Tila 4	Martti	4
Tila 5	Ville ja Antti	136
Tila 6	Juha	95
Tila 7	Teuvo	20
Tila 8	Kari	57
Yhteensä:		431

Osallistuneet viljelijät valikoituivat haastatteluun lumipallo-otantaa soveltaen. Menetelmässä on kyse siitä, että kohderyhmään kuuluvat ehdottavat itse muita tutkittavia. Lumipallo-otantaa on aineistoa kerättyäessä käytetty etenkin silloin, kun on tarpeellista tavoittaa ja tunnistaa pienen vähemmistön jäseniä osallistumaan tutkimukseen. (Lavrakas 2008: 823.) Burns (2015: 80) mukaan lumipallo-otanta ei ole onomastiikan alueella perinteisin aineistonkeruumetodi. Suurimmassa osassa nimistöntutkimuksia tutkitaan tiukasti rajaten tietyn alueen nimistöä, mutta lumipallo-otannalla aineiston alueellinen raja on hankalaa (mts. 80). Lumipallo-otanta sopi

menetelmänä tutkimukseeni hyvin – sain joukon osallistujia, jotka olivat kiinnostuneita vastaamaan. Toki tällä on kääntöpuolensa, sillä tuloksia tarkastellessa pitää huomioida että osallistujat ovat kenties keskimääräistä kiinnostuneempia peltojen nimistä, koska ovat halunneet osallistua aiheeseen liittyvään tutkimukseen.

Viljelijät suhtautuvat haastatteluihin hyvin myönteisesti. Oman tilan nimistöön liittyy usein hauskoja sattumuksia ja tarinoita, joista viljelijät mielellään kertoivat. Haastatteluja tehdessä kävi myös hyvin ilmi, että nimet kiinnostavat yleisesti. Monelle viljelijälle oli esimerkiksi hyvinkin selvää, millaisia ominaisuuksia on hyvällä nimellä.

Vaikka osallistujien samankaltaisuus voisi olla uhka yksipuoliselle aineistolle, niin sain aineistooni varsin kattavasti erilaisia tiloja. Osallistuneilla tiloilla oli hyvin eri määriä peltoja, ja tilojen iät vaihtelivat. Myös osallistujat olivat eri-ikäisiä. Aineistonani on siis kahdenlaista materiaalia – nimet ja haastattelut. Haastatteluiden yhteenlaskettu pituus oli 7 tuntia ja 9 minuuttia, joten menetelmä tuntui tehokkaalta. Maisterintutkielmaan on aiemminkin pidetty sopivana määränä 6–8 haastattelua (Eskola 2007: 40), joten senkin puolesta kahdeksan tilaa tuntui varsin sopivalta määrältä tämän kokoiseen tutkimukseen.

Ennen haastatteluita pyysin tiloilta listan peltojen nimistä. Aakkosjärjestetty lista kaikista nimistä on tutkielman lopussa liitteenä 1. Nimien määrä tiloilla vaihteli – pienimmällä tilalla oli neljä nimeä, ja suurimmalla 136 nimeä. Ennen haastatteluita tutustuin kunkin tilan nimilistaan ja merkitsin erilleen ne nimet, joiden nimeämisperuste vaikutti opaakilta, sillä halusin erityisesti selvittää niiden taustalla olevia nimeämisperusteita. Koska tilojen nimistön koko vaihteli paljon, niin haastatteluissa kuitenkin käytiin läpi hieman eri tavoin nimiä: joidenkin kanssa ehdittiin keskustella kaikista nimistä, niin transparenteista kuin opaakeistakin, kun taas joidenkin käytiin läpi vain transparentit nimet. Transparenttia nimeä on myös vaikea arvioida: nimi saattoi olla haastattelussa esillä siksi, että se oli sanasemanttisesti läpinäkyvä, mutta nimen lausesemanttinen taso oli epäselvä, kuten esimerkiksi *Jekkupelto*. Toisaalta nimi saattoi olla myös sanasemanttisesti epäselvä. Haastattelun ensimmäinen puolisko koski kuitenkin tilan nimiä ylipäättään, painottuen opaakkeihin nimiin. Jälkimmäinen osa taas koski viljelijöiden nimikäsityksiä ja nimien käyttöä. Käytetty haastattelurunko on tutkielman lopussa liitteessä 2.

Kuusi haastatteluista oli yksilöhaastatteluita, yksi osaksi parihaastattelu ja yksi kokonaan parihaastattelu. Tein pilottihaastattelun ennen kuin sovin muiden haastatteluiden ajankohtia. Näin varmistin haastatteluteemojeni toimivuuden. Pilottihaastattelu on osa aineistoani. Metodiani käytin puolistrukturoitua temahaastattelua, ja sillä tavalla aineistoa saadaan usein paljon pieneltäkin määrältä haastateltavia (Hirsjärvi & Hurme 2008: 135.) Puolistrukturoitu temahaastattelu valikoitui menetelmäksi, sillä se korostaa erityisesti ihmisten tulkintoja ja heidän

asioilleen antamiaank merkityksiä. Siinä otetaan huomioon myös vuorovaikutuksen rooli merkityksenannossa. (mts. 48.) Tämä soveltuu kansanlingvistisen tutkimuksen tekoon, sillä kansanlingvistiikka on juuri maallikoiden tulkintojen ja merkitysten selvittämistä. Teemahaastattelun etukäteen mietityt teemat ja kysymykset takaavat sen, että kaikkien haastateltavien kesken käydään suunnilleen samat asiat läpi, eli aineisto on riittävän kattava ja vastauksia voi paremmin verrata keskenään. Etukäteen mietityt teemat yhdessä samankaltaisten kysymysten kanssa rajaavat tutkimukseni sopivan kokoiseen kehikkoon ja auttavat haastatteluaineiston analyysissä. (Eskola & Suoranta 2008: 86–87.)

Haastattelut äänitettiin ja litteroitiin. Litteraatit tallennettiin yliopiston salasanasuojatulle verkkoasemalle, ja tutkimuksen aineisto anonymisoitiin käyttämällä osallistujista pseudonyymejä. Koko haastatteluaineistoa en litteroinut, vain tutkimuksen kannalta soveltuvin osin. Litteroin aineiston sanan tarkkuudella, eli varsin karkeasti. Taukoja olen merkinnyt pilkuilla ja pisteillä, pilkku merkitsee pienempää ja piste pidempää taukoa. Koska haastattelut analysoidaan laadullisen sisällönanalyysin keinoin, ja olen kiinnostunut haastatteluissa esiin nousevista asiasisällöistä, yksityiskohtaisempi litterointi ei ole tarpeen (ks. Ruusuvuori 2010: 356).

3.2 Analyysimenetelmät

Viljelysnimiä on perinteisemmin tutkittu aluemonografioina, eli niin, että on otettu jokin alue, jolta on pyritty selvittämään kaikki viljelysnimet. Halusin itse kuitenkin perehtyä tarkemmin nimenomaan viljelijöiden näkökulmaan, joten en rajannut osallistujien viljelysten paikkaa tai määrää. Nimeäjien näkökulman huomioiminen sijoittaa tutkimukseni osaksi sosio-onomastikan kentälle. (Ks. luku 2.4.)

Peruslohkojen nimeämisperusteita tutkiessa luokittelen niitä Kiviniemen (1975) esittelemää mallia soveltaen syntaktis-semanttisen luokittelumallin avulla nimeämisperusteiden mukaisin luokkiin. Luokittelin kaikki nimet, ja luokittelun pohjana on sanasemanttinen sisältö, mikä toimii suomalaisissa nimistötutkimuksissa varsin hyvin. Luokittelun tarkkuutta parantavat käydyt haastattelut, joissa oli mahdollista selvittää nimen lause- ja sanasemanttista taustaa. Tutkimustuloksissa on siis tarkasteltu kaikkia nimiä, ja haastattelut toimivat luokittelun tukena.

Nimeämisperusteluokat ovat **sijainti**, **ominaisuus**, **paikalla oleva tai esiintyvä**, **suhde ihmiseen** sekä **muut ja tuntemattomat**. Muihin ja tuntemattomiin nimiin jäävät ne, joiden nimeämisperustetta en tutkimuksessani ole saanut selville, tai jotka eivät sopineet nimensä puolesta mainittuihin neljään luokkaan. Sijainnin perusteella nimetyt nimet ovat saaneet nimensä

joko täsmällisen sijainnin (*Riihivainio*) ja suhteellisen sijaintinsa perusteella (*Eteläkääly*). Sijainnin täsmällisyyttä tai suhteellisuutta en ole eritellyt. Ominaisuus-luokkaan kuuluvat nimet viittaavat jollakin tavalla pellon ominaisuuksiin, esimerkiksi maalajiin ja muotoon (*kivipelto* ja *M. panaanipelto*). Paikalla olevan tai esiintyvän asian mukaan nimensä ovat saaneet esimerkiksi *Myyrämaa* ja *Riihivainio*. Suhde ihmiseen koskee usein esimerkiksi pellon omistajaa tai vuokranantajaa (*Koivisto 1* ja *Kytölä*). Muut ja tuntemattomat -luokkaan menevät kaikki ne, jotka eivät sovi neljään edellä mainittuun, kuten *Veräjäkoivu* ja *Ikkela*.

On tärkeä pyrkiä erottamaan viljelijöiden antamat kansanetymologiset selitykset todellisista perusteista. Kansanetymologiat ovat sinänsä hyvin luonnollinen ilmiö (ks. luku 2.4). Ne voivat kuitenkin johtaa vääriin johtopäätöksiin. Oleellista olikin selvittää haastatteluissa, onko nimi vanhaa perua vai haastateltavan itsensä antama. Vaikka peruslohko on käsitteenä varsin uusi, oman kokemukseni mukaan peruslohkoja on nimetty alueiden vanhojen peltojen mukaan. Nimen alkuperä ei siis ole välttämättä selvä viljelijälle.

Haastatteluita analysoin laadullisen aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä edetään yksityiskohdista yleisempiin päätelmiin. Aineisto puretaan ja siitä etsitään pelkistettyjä ilmauksia, joita kootaan alaluokiksi yhtäläisyyksiensä mukaan. Alaluokat taas yritetään yhdistää yläluokiksi, yläluokat pääluokiksi ja lopulta kokoaviksi käsitteiksi. (Tuomi & Sarajarvi 2018: luku 4.3.3.)

4 ANALYYSI

4.1 Havaintoja aineistosta

4.1.1 Pellon ja peruslohkon määritelmä

Pelto käsitetään usein yhdeksi yhtenäiseksi alueeksi. Peruslohko on useimmiten sama asia, mutta ei aina. Joskus yhtenäinen alue koostuu useasta lohkosta, jolloin peruslohkon nimi ei ole sama kuin pellon nimi. Esimerkiksi tilalla 3 on peruslohko *Kapelpakka*, joka on yhtenäistä aluetta *Riihimaan* kanssa, eikä peruslohkojen rajaa voi erottaa paikan päällä katsellessa. Lisäksi samaa yhtenäistä aluetta ovat *Raivio 1* ja *Raivio 2*. Aineistossani nämä kaikki on laskettu neljäksi eri nimeksi, mutta käytännössä ne ovat kuitenkin yhtä peltoa. Useimmiten tilalla 3 käytetään näiden neljän lohkon yhtenäisestä alueesta nimeä *Kapelpakka*.

Samaa yhtenäistä aluetta ovat myös palat *Riihelä 1*, *Riihelä 2*, *Riihen ympärys* ja *Rintapelto 1*. Tilan 3 Olavin mukaan nämä neljä lohkoa on liitetty *Kapelpakkaan* ja *Riihimaahan* myöhemmin, mutta ovat nykyään yhtä kaikki samaa aluetta, kun lohkojen välisiä ojia on tukittu. Vielä tällä hetkellä lohkoja viljellään eri tavalla kuin *Kapelpakkaa* ja *Riihimaata*, mutta tulevaisuudessa lohkoja on tarkoitus viljellä samalla tavalla. Voikin pohtia, mitä tapahtuu lohkojen nimille käytössä, kun lohkoja ei pellolla ollessa enää erota toisistaan. Toisaalta alue on sen jälkeen niin iso, että tarkemmin selvittäessä, missä kohtaa peltoa tapahtuu mitään, on joka tapauksessa käytettävä tarkentavia ilmauksia. Vastaavasti tilan 6 Juha kertoi haastattelussa, että *Korvenperän* lohkolle on alue, joista voidaan puhua *Pikkumäkenä*, eikä silloin tarkoiteta Juhan mukaan koko lohkoa, vaan ainoastaan tiettyä osaa siitä.

Oman lisänsä peltojen moninaisuuteen tuovat myös kasvulohkot. Kasvulohko on yhden peruslohkon sisällä sijaitseva alue, jota viljellään yhdellä tavalla: kasvulohkolla kasvaa esimerkiksi vain yhtä kasvilajia. Yhden peruslohkon sisällä voi olla yksi kasvulohko tai useampia kasvulohkoja, ja kasvulohkojen rajat ja pinta-alat voivat vaihdella vuosittainkin. (Ruokavirasto 2020: 35.) Kasvulohkot voivat siis erottua peruslohkolta erillisinä alueina, tai sitten eivät, jos lohkolle on vain yksi kasvulohko. Kasvulohkoilla saattaa myös olla omia nimiä, kuten tilan 4 Martti kertoi haastattelussa. Hän muisti esimerkiksi *Kotopalan* yhden osan olleen *Sokerinvainio*, kasvoi lohkolle sokerijuurikasta tai ei, ja tienvarressa sijaitseva kasvulohko taas oli *Kilometrinvainio*, sillä se sijaitsi kilometreistä kertovan tienviitan vieressä. Martti totesi, että nykyään

kasvulohkoilla ei kuitenkaan samalla lailla nimiä ole, vaan ne erotetaan toisistaan kirjainten ja numeroiden yhdistelmäkoodeilla.

Vaikka periaatteessa aineistossani olevat peruslohkojen nimet voidaan käsittää samoin kuin perinteisen viljelysnimistö tutkimuksen viljelykset, nämä esimerkit osoittavat, ettei asia ole aina niin yksinkertainen. Peruslohkojen rajat eivät ole aina havaittavasti näkyvissä ja lohkojen eri osilla saattaa olla nimiä, jotka eivät enää viljelijöiden papereissa näy. Tilan 2 Pasi kertoi haastattelussa, että aikoo yhdistää *kivipellon*, *Pihlajan* ja *hautalan*, ja yhdistettyä lohkoa hän aikoo kutsua *hautalaksi*. Yhdistellessä siis katoaa nimiä, mutta voi olla, että nimet säilyvät edelleen käytössä, jos esimerkiksi pitää ilmaista, minne päin lohkoa aikoo mennä peltotöihin.

Haastatteluissa tuli myös ilmi nimeämistä rajoittavia tekijöitä. Tilan 3 nykyinen viljelijä totesi, että nimiä saa muutettua rekisteriin kerran vuodessa tukihakemusta tehdessä. Tukihakemusten täyttäminen on oma urakkansa ja samassa yhteydessä välttämättä ei jaksakaan enää miettiä nimistön uudistamista selkeämmäksi tai ajantasaiseksi. Tilan 5 Ville kertoi, että tila viljelytietojärjestelmässä on rajallinen, jolloin täytyy pakostakin lyhentää nimiä. Siksi esimerkiksi *Mylläri* on lyhennetty *M.*:ksi. Tilan 6 Juha totesi taas, että ohjelma lyhentää nimiä itseksenkään, kuten *KOTOKYRÖNVÄÄ* osoittaa. Vaikka siis teoriassa siis nimien muuttamista ei rajoita mikään, käytännön syyt voivat vaikuttaa niiden rekisterimuotoihin.

4.1.2 Nimen käyttö

Nimen tärkein tehtävä on yksilöidä kohteensa (Ainiala 2002: 21). Toisaalta nimen täytyy olla myös taloudellinen yksikkö (Ainiala ym. 2008: 16–17), mikä tarkoittaa sitä, että nimen tulee mieluummin olla lyhyt kuin pitkä. Nimet saattavatkin ajan saatossa kokea elliptisiä muutoksia ja lyhentyä esimerkiksi kaksiosaisista yksiosaisiin. Tahattomasti näin on käynyt esimerkiksi tilan 2 *KARTANOLLE*. Tilan 2 Pasi kertoi haastattelussa, että nimi oli alun perin *KARTANONTAUS*, mutta jossain vaiheessa maataloushallinnon puolella nimen jälkiosa katosi.

Tilojen peruslohkomäärien kasvaessa viljelysnimistöön voi kohdistua suurta nimeämistarvetta. Jos viljelijä tekee maakauppoja, joiden myötä tilan peruslohkomäärä kasvaa esimerkiksi 10 loholla, niin lohkojen suuri nimeämistarve on äkillinen ja vaatii nopeaa toimintaa. Toki on mahdollista käyttää vanhan omistajan antamia nimiä, mutta jos ne eivät tunnu viljelijästä hyviltä, on luotava nopeasti uusia nimiä. Tilannetta voi verrata kaavanimistön kehitykseen: kaavanimistöä luodessa nimeämistarve on usein suuri, kun syntyy uusia asuinalueita ja kadunnimiä on keksittävä nopeasti ja lukuisia laajalle alueelle (Lehikoinen 1983: 293). Nykyaika onkin siis muuttanut viljelysnimistön kehittymistä: jos ennen nimet muodostuivat käyttöä

varten ja tarpeen mukaan, nykyään viljelijä voi päätyä keksimään uusia nimiä nopeasti, ilman että ne ovat muotoutuneet käytössä.

Nimien siirtyessä viljelijältä toiselle uusi viljelijä saa tietoonsa vanhan viljelijän nimet ja voi ruveta käyttämään niitä sellaisinaan. Vanhan nimistön suora hyödyntäminen välttämättä ole aina tarkoituksenmukaista: esimerkiksi edellisen viljelijän *Kotopelto* ei siirry kovinkaan helposti uuden viljelijän nimistöön, vaan pelto on nimettävä joko uudelleen, tai sitten nimeä on tarkennettava jollain tapaa. Esimerkiksi tilalla 3 on viljelyksiä alueella nimeltä Levä. Levän viljelysmaat ovat vanhoja, ja monella alueen tilalla on ollut alueella oma lohkonsa, jota on kutsuttu *Leväksi*. Aikojen saatossa tilalle 3 on tullut viljelykseen useampia Levällä sijaitsevia peltoja, jolloin tilan peltonimistöön on kertynyt varsin monta *Levä*-nimistä peltoa, ja on syntynyt tarve tarkentaa tai muokata vanhoja nimiä jollain tapaa. Vaikka tilan 3 lohkoluetelossa peltojen nimet ovat varsin samanlaisia, haastattelussa kävi ilmi, että pelloista puhutaan arjessa enemminkin muilla nimillä, kuten *Oma levä*, *Perälevä* ja *Peräperälevä*. Vanha nimistö ei siis ole siirtynyt käyttöön sellaisenaan, vaan sitä on pitänyt muokata. Näissä tapauksissa toki olemassa olevaa nimistöä on hyödynnetty, mutta sellaisenaan sitä ei pystyisi välttämättä siirtämään tilalta toiselle. Vanhan nimistön loputon hyödyntäminen ei ole mahdollista kaavanimistöäkään luodessa (Yli-Kojola 2005: 180). Sekä viljelysnimistön että kaavanimistön kohdalla vanha nimistö voi toimia pohjana uutta nimistöä luodessa, mutta se ei riitä yksilöimään ja erittelemään paikkoja tarpeeksi. Onkin siis luotava joko täysin uusia nimiä tai muokattava vanhoja, jotta tarvittavat nimet täyttäisivät riittävän hyvin yksilöivän ja erittelevän tehtävänsä.

Nimiä saatetaan myös käyttää arjessa niin, että nimien eteen lisätään tarkentavia määreitä, kuten usein esimerkiksi edellisen viljelijän nimi. Edellä mainitun mukaisesta tilan 3 käyttämiä epävirallisia nimiä ovat *Perälevä* ja *Peräperälevä*, jolloin tarkennuksena on sijainti perällä tai vielä perempänä. Peltoja voi erottaa toisistaan myös muilla keinoilla kuin nimien kautta. Olavi mainitsee, että lohkot eroavat toisistaan pinta-alan perusteella, ja samaan viittaa myös tilan 6 Juha. Viljelysuunnitelmia tehdessä riittääkin, että tietää peruslohkojen keskinäisen kokojärjestyksen. Kohteen yksilöintiin ei siis aina tarvita nimeä.

Haastatteluissa kysyin myös, keiden kanssa peltojen nimiä käytetään. Kaikki totesivat, että nimet ovat käytössä oman perheen ja työväen kanssa. Harvalla oli mitään tietoa esimerkiksi lähimpien naapureiden peltojen nimistä. Jos kuitenkin on tarve käyttää nimiä tuntemattomien kanssa, niin ilmiansuunnilla ja erilaisilla sijainnin ilmaisuilla voidaan kuvailla, mistä pellosta on kyse. Tilan 5 Ville huomauttaa, että osa peltotöitä tekevistä urakoitsijoista saattaa tunnistaa pellot nimeltä, mutta yleensä pellon sijainti pitää kertoa tarkemmin, kuten esimerkiksi, että pelto on ”se on sen ja sen tien varres ja, se on sen ja sen postilaatikon jälkehen”. Ville jatkoi

vielä samaa ajatusta toteamalla, että urakoitsijat käyvät useilla tiloilla ja vastaan tulee useampiakin ”*Takakyröjä*”. Nimet usein toistuvat samalla alueella tahattomasti, ja tämä näkyy erityisesti tilakohtaisissa nimissä. Nimet saattavatkin toistua samalla alueella, vaikka yhdelle tilalle ne ovatkin uniikkeja ja esiintyvät yleensä vain kertaluontoisesti. Tietoisesti samanlaisille paikoille harvoin annetaan samaa nimeä, sillä se olisi vastoin nimen yksilöivää tehtävää. (Kiviniemi 1990: 206–207.)

4.1.3 Nimenanto ja sen taustat

Nimien ikä aineistossa vaihtelee. Joukossa on peltoja, jotka ovat olleet tiloilla jo monia vuosikymmeniä ja nimi on ollut niin kauan kuin viljelijät muistavat, eivätkä tiedä tarkasti nimeäjää. Toisaalta nimiä on annettu esimerkiksi peltoja vuokrattaessa tai ostettaessa. EU:hun liittyminen vuonna 1995 aiheutti myös sen, että nimiä piti keksiä nopealla aikataululla. Viljelijät myös kertoivat, että nimet syntyvät joskus myös viljelysuunnitelmia tehdessä. Peltoja voi myös nimetä uudelleen. Haastatelluista moni mainitsi, että siihen ei ole tarvetta, mutta poikkeuksen muodostivat tilan 1 Laila ja Sami. He ovat ostaneet tilansa tällä vuosituhannella, ja ostamisen jälkeen nimenneet uudestaan pellot. Nimenantaminen on itsessään paikan haltuunottoa (Pitkänen 1999: 15), mikä tulee varsin konkreettisesti ilmi Lailan ja Samin toiminnasta. Haastattelussa he sanoivat, että halusivat tilan ostettuaan ”sipaasta pois” nimet, joissa näkyi suoraan edellisen omistajan tilan nimi ja halusivat näin merkitä paikat omikseen.

EU-aika on luonut aikapaineen nimeämiselle ja synnyttänyt uusia pellonnimiä. Tilan 3 Olavi kertoi haastattelussa, miten joitain lohkoja oli nimetty siinä vaiheessa, kun viljelysuunnitelmia tehtiin EU:hun liittymisen jälkeen ensimmäistä kertaa. Siihen mennessä jollain alueella oli saattanut olla kolme tai neljä pienempää lohkoa, joita viljeltiin yhtenäisesti, mutta kaikista lohkoista puhuttiin vain yhdellä nimellä. EU-säännöksiä mukaan esimerkiksi tietynlaiset ojat rajasivat lohkot omiksi peruslohkoikseen, ja nämä uudet lohkot piti nimetä nopeasti. EU:n myötä käyttöön tulivat myös esimerkiksi numerot, jotka ovat perinteiselle nimistölle varsin uusi asia. Viljelijän työn kannalta kaikki uudet nimet eivät kuitenkaan ole tarpeellisia – kun lähdetään tekemään peltotöitä *Jyränperään*, niin ei ole tarpeellista erotella, onko työskentelemässä *Jyränperä 1:llä*, *Jyränperä 2:lla*, *Jyränperä 3:lla* vai *Jyränperä 4:llä*. Koko nimet näkyvät lähinnä paperitöitä tehdessä, mutta viljelijän kannalta jo nimen alkuosa *Jyränperä* on riittävä. Numerot nimissä voivat siis olla vain hallintoa varten luotuja nimiä, jotta pellot olisivat jollain lailla erotettavissa toisistaan. Myös Markula on päätenyt samanlaiseen johtopäätökseen tutkimuksessaan (ks. Markula 2017: 48).

Pelloilla on myös epävirallisia nimiä, ja paperilla olevat nimet saattavat olla sellaisia, jotka eivät todellisuudessa edes ole käytössä muualla kuin paperilla. Onkin vaikea määritellä, missä määrin peruslohkojen nimet ovat virallisia tai epävirallisia (ks. luku 2.2.3). Ehkä helpointa on puhua rekisterinimistä, mikä kertoo sen, että nimet ovat olemassa rekisterissä, ja ne on luotu nimenomaan rekisterikäyttöä varten. Haastatteluissa viljelijät totesivat, että yleensä pelloista puhutaan niiden virallisilla nimillä, eikä pelloilla ole moniakaan epävirallisia nimiä. Virallisella nimellä tässä yhteydessä tarkoitettiin rekisterissä kulkevaa nimeä, ja epävirallisen nimen määritelmä voisi olla lähellä lempinimen käsitettä. Kaupunkinimistön epävirallista nimistöä tutkiessa on todettu, että kohteilla, joilla on virallinen nimi, epävirallisen nimen tehtävä on olla eräänlainen lempinimi (Ainiala 2003: 216). Epävirallisten nimien olemassaolo viljelys-nimistössä viittaa kenties myös samaan: koska pelloilla on jo nimi, epävirallista nimeä ei tarvitse keksiä sen vuoksi, että paikka pitäisi yksilöidä, vaan epävirallisen nimen tehtävä on silloin jokin muu. Ainialan (mts. 217) mukaan epävirallisen nimen tehtävänä voi olla esimerkiksi ilmentää paikkaan liittyviä mielteitä, ja toisaalta nimeä käyttämällä voidaan haluta kuvailla tai osoittaa esimerkiksi asennetta paikkaa kohtaan. Viljelijöiden mukaan epävirallisia nimiä ei kuitenkaan juurikaan ole käytössä. Tämä saattaa johtua siitä, että viljelysnimet ovat mikrotoponyymejä. Nimet ovat niin pienen yhteisön käytössä, ettei variaatioiden syntymiselle ole samalla tavalla tilaa kuin suuren väestön nimistössä. Voisi myös olettaa, että itse annetut nimet ovat riittävän kuvaavia: ne ilmentävät jo tarpeeksi paikkaa ja täyttävät kenties muitakin nimen yksilöiviä tarpeita.

Haastatteluissa käytiin kuitenkin viljelijöiden kanssa termejä virallinen ja epävirallinen nimi, ja useimmiten viljelijät kertoivat käyttävänsä rekisteriin merkittyä nimeä myös arjessa. Epävirallisetkin nimet saivat kuitenkin muutamia mainintoja. Eräässä tapauksessa epävirallisen, rekisteriin merkkamattoman nimen jatkuva käyttö johti pellon uudelleennimeämiseen: Tilan 2 Pasi kertoi, miten hänen lapsensa olivat aikanaan alkaneet puhua *Etu Sikanevasta*, vaikka lohkon nimi oli alun perin *Koivisto 4*. Pasi päätti lopulta muuttaa nimen rekisteriin asti, jotta se kuvaisi osuvammin kohdettaan kuin aiempi nimi.

Aina käyttöniminä (ks. luku 2.2.3) olevat nimet eivät kuitenkaan päädy rekisterimerkintöihin asti. Tilan 3 tapauksessa esimerkiksi lohkot *Levä 1* ja *Levä 2* kulkevat arkipuheessa yhdellä ja samalla nimellä *Oma Levä*, joka on tilalla hyvin vakiintunut ilmaus. Toisaalta tilan sukupolvenvaihdoksen myötä yksi *Levän* alueella sijaitsevista pelloista, *Naapurin Levä*, on jo muutettu peruslohkorekisteriinkin vastaamaan käyttönimeä. Muutokset eivät siis ole aina systemaattisia, ja lienee osittain sattumaa, milloin viljelijä muuttaa rekisterissä olevan nimen vas-

taamaan käyttönimeä. Muutos kuitenkin tehdään aina tarpeesta: sekä *Etu Sikaneva* että *Naapurin Levä* ovat vastanneet nimeäjiensä Pasiin ja tilan 3 nykyisen viljelijän paremmin kohdettaan kuin aiemmin käytössä olleet nimet.

Joskus peruslohkoilla saattaa olla myös väliaikaisia nimiä. Tilan 2 Pasi kertoi *Uimakäälystä*, joksi hänen lapsensa joskus kutsui *Riihivainiota*. *Uimakääly* juontui siitä, että eräänä syksynä oli ollut niin märkää ja sateista, että puintien aikaan leikkuupuimurilla oli jääty useasti kiinni peltoon. Nimi ei kuitenkaan jäänyt sen kauemmaksi aikaa elämään, vaan *Riihivainio* on pellon pysyvämpi nimi. Tilan 5 Antti ja Ville muistelivat *Ahti kotomaan* epävirallista nimeä. Heidän mukaansa peltoa kutsutaan joskus *Noukinvaunupelloksi*, mikä on sävyiltään hieman ironinen nimi. Laadultaan pelto on hyvää maata, joten tilalla 5 päätettiin laittaa se nurmelle, jotta saataisiin paljon rehua. Pellolla on kuitenkin paljon metsäsaarekkeita ja kulmia, joten peltotöiden kannalta pelto on varsin haastava. Kerran pellolla oli tehty vielä yöaikaan rehua, ja yhteistyötilan vanha isäntä oli hieman jo väsyneenä kutsunut peltoa ”perkelehen noukinvaunupelloksi”. Nimi oli tuntunut hauskalta ja osuvalta, joten peltoa kutsuttiinkin tämän jälkeen puhekielessä *Noukinvaunupelloksi*. Epävirallisten nimien käytöllä saatetaankin ilmaista esimerkiksi ironista asennetta paikkaa kohtaan, kuten Ainiala (2003: 220) toteaa kaupunkinimistössä epävirallisista paikannimistä.

Pellot eivät aina saa nimeään sen mukaan, miten niitä arjessa käytettäisiin, vaan nimi syntyy lähinnä rekisteriä varten. Useampi viljelijä mainitsi, että joskus osa nimistä on syntynyt vuosittaisia viljelysuunnitelmia tehdessä tai aikanaan EU:hun liittymisen myötä. Nimen synty voikin olla varsin käytännöllinen, ja vähän ”hatusta veretty” (tila 1, Laila). Haastatteluissa kävi hyvin ilmi myös se, että viljelijät toimivat uusien peltolohkojen nimeämisessä eri tavoin: tilan 1 Laila ja Sami halusivat tilan ostaessaan nimetä kaikki pellot uudelleen, tilan 3 Olavi on säilyttänyt suurimman osan vuokranantajien tai entisten omistajien nimistä ja tilan 5 Ville mainitsee lisänneensä suurimpaan osaan omistajan nimen eteen. Tilan 6 Juha kertoo, ettei ole välttämättä nimennyt kuin yhden uusista pelloista, ja kutsuu kaikkia samassa kaupassa tai vuokrauksessa tulleita peltoja tällä yhdellä nimellä, koska peltoja viljellään yleensä yhtä aikaa samalla tavalla. Nimissä on siis eri aikakausien kerrostumia: ne saattavat olla nykyisen viljelijän kokonaan nimeämiä tai edellisen omistajan nimeämiä, tai pelloilla voi olla edellisen omistajan antamat nimet, joihin on lisätty nykyisen viljelijän näkökulmasta jotain yksilöivää, kuten edellisen omistajan nimi. Lisäksi joukossa on tietysti hyvin vanhojakin nimiä, joiden nimeäjää ei tarkalleen tiedetä. Näin on esimerkiksi tilalla, jonka viljelijä Kari mainitsee nimien tulevan jopa useamman sukupolven takaa. Hän itse on nimennyt vain muutamia peltojaan.

Yksi haastattelun kysymyksistä liittyi nimenantajatahohon. Kysymyksenä oli, että ovatko itse annetut nimet hyviä vai pitäisikö jonkun muun tahon nimetä pellot. Viljelijät näkivät nimeämisen tärkeänä, ja olivat yleisesti sitä mieltä että jonkun toisen antamat nimet eivät olisi yhtä hyviä nimiä. Esimerkiksi tilan 1 Laila totesi haastattelussa, että vaikka joku muu taho antaisi nimet, niin pelloista käytettäisiin kuitenkin niitä omia nimiä. Nimen antaminen liittyy myös vahvasti paikan omistajuuteen, joten pelto voisi tuntua vähemmän omalta, jos nimen antaisi esimerkiksi jokin viranomaistaho. Tilan 5 Antti totesi myös, että nimi on helpompi muistaa, kun nimen on keksinyt itse ja nimeen saa silloin sisällytettyä paremmin yksilöiviä piirteitä. Tilan 7 Teuvo taas ajatteli, että nimet ovat lähinnä viljelijöitä itseään varten, ja juuri lohkojen numerot ovat niitä, mitä esimerkiksi viranomaiset käyttävät. Viljelijöiden ajatukset viittaavatkin siihen, että nimet koetaan enemmän omiksi, eivätkä muut niitä ehkä tarvitsekaan. Nimet ovat merkityksellisiä lopulta vain käyttäjilleen, ja käyttäjien itsensä antamat nimet todennäköisesti kuvaavat paikkoja parhaiten ja täsmällisimmin.

Voikin olla, että jos pellot nimettäisiin virallisesti jonkun viranomaisen toimesta, syntyisi voimakkaammin virallinen ja epävirallinen nimistö. Tällöin epävirallinen viljelysnimistö saisi todennäköisesti niitä tehtäviä, joita epävirallisen kaupunkinimistön on havaittu täyttävän. Epävirallisia nimiä käyttämällä voitaisiin tuoda esiin nimeen ja sen kohteeseen liittyviä mielteitä ja asenteita. Lisäksi nimen käyttöön voisi liittyä paikan tarkempaa kuvailua. (vrt. Ainiala 2003: 217.)

Haastatteluissa nousi myös esiin ajatus siitä, että jos joku muu antaisi nimet, ne olisivat jotenkin ”summanmutikas” (tila 6, Juha) annettuja, eivätkä nimet voisi silloin olla yhtä hyviä tai kuvaavia. Nimen antaminen nähtiin omistajan oikeutena, ja ajatus siitä että nimet antaisi joku muu kuin niiden omistaja, tuntui monesta jopa huvittavalta. Oletan, että tämäkin näkemys on yhteydessä siihen, että nimeäminen on paikan haltuun ottamista. Jos nimet tulisivatkin joltain muulta taholta, ne eivät tuntuisi enää niin omilta. Ajatuksessa on siis jotain samaa kuin siinä, että murre saa näkyä nimistössä (ks. luku 4.3.3). Nimen antaminen tekee paikasta enemmän oman. Nimen käyttäjät lopulta ratkaisevatkin sen, miten nimeä käytetään. Samasta ilmiöstä on kyse silloinkin, kun tarkastellaan epävirallisia paikannimiä. Vaikka paikoilla olisi virallinen nimi, niin epävirallinen nimi voi olla tunnetumpi ja käytetympi nimenkäyttäjien keskuudessa. Nimen olemassaolossa onkin lopulta kyse siitä, minkä nimen käyttäjät kokevat omakseen.

Nimenannon taustalla voivat joskus olla myös ympäröivän nimistön mallit. Variointinimet ovat nimiä, joiden pohjana on ollut erilaisiin assosiaatioihin perustuvia mielle yhtymiä. Jos jokin paikka on nimeäjän mielestä muistuttanut jotain aiemmin nimettyä paikkaa, uusi paikka on voinut saada nimensä tämän nimen mukaisesti. Tietenkään paikkaa ei voi nimetä täsmälleen

samalla nimellä, koska se sotisi nimen yksilöivää tehtävää vastaan, joten nimessä näkyy aieman nimistön herättämät mielleyhtymät. Variointinimet ovat hyvin lähellä vastakohtanimiä: paikan herättämä mielleyhtymä voi olla joskus varsin kontrastiivinen. (Kiviniemi 1971b: 124–125.) Aineistoa tarkastellessa vastakohta- ja variointinimet nousevat esiin etenkin silloin, kun tarkastellaan sijainnin mukaan nimettyjä peltoja. Aineistossa esiintyy ryhmittäin nimettyjä peltoja, kuten *Kusti etu*, *Kusti keski* ja *Kusti perä*. Tällaiset nimet voidaan luokitella juuri variointinimiksi.

Voi kuitenkin kysyä, onko vastakohtanimien erottaminen variaationimistä edes tarpeellista. Esimerkiksi nimeämisperusteluokkaan ”pellon suhde ihmiseen” kuuluvien *Isänmaan* ja *Äireenmaan* voi jossain määrin ajatella myös vastakohtaniminä toisilleen. Helpompaa lieneekin vain todeta, että jotkut variointinimet ovat selkeästi vastakohtaisia sisällöltään (Kiviniemi 1971b: 131). Variointinimien hahmottaminen vaatii nähdäkseni peltonimistön kohdalla aina koko tilan nimistön tarkastelua. Alueen tasolla näitä variointimuotoja ei välttämättä havaitse samalla tavalla kuin tilojen nimiä systeemeittäin tarkastellessa. Tilojen pellot kuitenkin saattavat hajautua isommallekin alueelle.

Mielestäni variointinimiin voidaan tavallaan laskea myös sellaiset samanmuotoiset nimet, joissa ainoa erottava nimenosa on perässä oleva numero, joka useimmiten ilmaisee järjestyksestä. Nimien *Jyränperä 1*, *Jyränperä 2*, *Jyränperä 3* ja *Jyränperä 4* kohdalla voi olettaa, että nimet ovat syntyneet kerralla, ja samalla suunnalla sijaitsevia ja todennäköisesti yhdessä viljeltyjä lohkoja ei ole tarpeen erottaa sen kummemmin kuin lisäämällä numero perään. Numero perässä on kuitenkin variaatioita ja syntyy muiden nimien pohjalta saadun mielleyhtymän perusteella. Toisaalta on vaikea sanoa, voiko peltoja kutsua variaationimiksi, koska kaikki *Jyränperät* ovat saattaneet olla olemassa ja viljelyksessä yhtä kauan: mikään nimistä ei siis ole ”ensimmäinen” nimi, joka olisi antanut mallin muihin nimiin, ellei sitten ajatella, että ensimmäinen nimi on ollut *Jyränperä* ilman numeroa. Laajasti määriteltynä numeroittainkin erotellut lohkot voisi kuitenkin ajatella variaationimiksi.

Aineistossani selkeästi vastakohtaisia nimiä ovat esimerkiksi tilan 8 *Alavainio* ja *Ylinen vainio* sekä ominaisuuden mukaan nimetyt *Uusikytö* ja *Vanhakytö*. Variointinimistä esimerkkinä taas mielestäni käy tilan 1 pellot *Isänmaa*, *Äireenmaa* ja *Mummun kytö*. Tilan haastattelusta kävi myös ilmi, että nimien annossa oli tosiaan käytetty mallia. Sami ja Laila toteavat, että kun oli pelto nimeltä *Isänmaa*, niin sitten tuli tehty myös *Äireenmaa* ja *Mummun kytö*. *Isänmaa* ja *Äireenmaa* sijaitsevat vierekkäin, ja lähekkäinen *Mummun kytö* on lähellä sijaitseva yksittäinen soiro. Samin mukaan nimet ”piti äkkiä keksiä” tukihakemuksia käytettäessä. Voikin olla,

että variointinimet eri muodoissaan ovat joskus varsin nopeasti keksittyjä nimiä: viljelijä käyttää olemassa olevaa nimistöä keksiessään uusia, ja nimet syntyvät varsin nopean miellelyhtymän perusteella.

Nimistö siis luo itsessään uusia nimiä. Uusia nimiä ei paikannimistössä synnytkään ai-noastaan nimenantajien kulttuuri tai heidän tuntemansa appellatiivit, sillä myös tunnettu nimistö vaikuttaa nimenantajiin. Nimet eivät siis synny puhtaasti appellatiiveista ja appellatiivien sanaliitoista, vaan paikoista on voitu alun perinkin käyttää muun nimistön mukaisia ilmauksia, jotka ovat olleet nimien kaltaisia ja jääneet käyttöön. Malleja on kuitenkin ollut tarpeeksi synnyttämään uutta nimistöä, eikä nimenantajien tarvitse olla erityisen kekseliäitä uusia nimiä keksiessään. Nimisysteemin kannalta yksinkertainen säännöllisyys voi olla hyvinkin tarkoituksenmukaista. Variointinimien huomioiminen saattaa kuitenkin hankaloittaa tosiasiallisen nimeämisperusteen selvittämistä. Onko paikka saanut nimensä olennaisesti paikkaan liittyvän seikan perusteella, vai jonkin läheisen paikan mukaan? (Kiviniemi 1990: 132.) Onko *Äireenmaan* nimeämisperuste sen suhde ihmiseen, kuten olen määrittänyt syntaktis-semanttisen mallin pohjalta, vai olisiko nimeämisperuste itseasiassa kuitenkin sijainti *Isänmaan* vierellä?

4.2 Peltojen nimenosat ja nimeämisperusteet

Syntaktis-semanttista mallia on käytetty nimeämisperusteiden selvittämiseen vielä viime vuosinakin. Tutkimusta tehdessäni kuitenkin havaitsin, että mallin soveltamien aineistoni peltonimistöön on vaikeaa. Aineistossani on paljon kolmiosaisiakin nimiä, jonka kaikki osat ovat yhtä tärkeitä käytössä. Moniosaisuutta varmasti on esiintynyt peltonimistössä aiemminkin, mutta aineistossani moniosaisuus korostuu. Näin on etenkin niiden suurempien tilojen nimistössä. Erityisesti tilat 5 ja 6 erottuvat joukosta pitkillä nimillään, joissa on usein käytetty lyhenteitäkin. Esimerkiksi tilan 5 *M. Var.jär. uitto* on kolmiosainen nimi, jonka merkitys ei aukene kysymättä. Haastattelussa selvisi, että *M.* on lyhenne edellisen omistajan nimestä, *Var.jär.* taas ilmaisee sijaintia. Tilan 5 Ville kertoi myös, että heidän tilallaan on viljelyksiä kahdella eri Uitolla ja *Var.jär* määrittää näistä Uitoista toista. Nimellä on siis nähdäkseni kaksi nimeämisperustetta. *M.* kertoo edellisestä omistajasta, *Var.jär.uitto* taas ilmaisee sijaintia. On vaikea sanoa, onko pelto nimetty sijainnin vai ihmisen mukaan, koska kumpikin osa on yhtä tärkeä nimenosa. Luokittelu on toki ajasta ja lajista riippumatta vaikeaa, mutta aineistossani esiintyvien numeroiden ja lyhenteiden kategoriaa on vaikea määritellä. Lyhenteet oli haastattelun avulla

kuitenkin mahdollista selvittää, mutta numeroiden merkityksen määrittely onkin haastavampaa. Nimenosina niilläkin on kuitenkin yksilöivä merkityksensä.

Jossain määrin tilannetta voisi verrata yritysnimistöön. Sjöblom (2006: 150) on todennut, että yritysten nimissä on ”toisistaan erottuvia osia, joilla on kullakin oma tehtävänsä nimen kokonaisuudessa”. Syntaktis-semanttinen malli soveltuu huonosti yritysnimistön analyysiin, ja hän on kehittänyt mallin, jota kutsuu funktionaalis-semanttiseksi. Mallissa yritysnimet jaetaan neljään erityyppiseen osaan: yritysmuodon ilmaisevaan, liikeidean ilmaisevaan, yksilöivään ja täydentävään nimenosaan. Yhdessä nimessä on harvoin käytetty kaikkia neljää osaa. (mts. 150.) Mallia ei voi tietenkään suoraan hyödyntää viljelysnimistön käytössä, mutta jotain samankaltaisuutta siinä voi havaita. Esimerkiksi *H. ANNALA KOT 4* olisi jaettavissa kolmeen nimenosaan: *H. ANNALA* viittaa pellon edelliseen viljelijään, *KOT* sijaintiin edellisen viljelijän kodin lähellä ja *4* lohkon järjestysnumeroon. Nimenosat ovat kukin yhtä tärkeitä ja niillä on oma, lisätietoa tuova tehtävänsä.

Moniosaisuus ja numerot ovat peltonimistöntutkimuksessa varsin uusi asia, eikä esimerkiksi Kiviniemen *Paikannimistön tutkimuksen perusteissa* (1990) käsitellä kumpaakaan. Lukemani opinnäytetyötkään eivät juuri puhu ilmiöstä. Tämä johtunee siitä, että nimien keruuta-voissa voi olla eroa: jos nimistöä tutkii vaikkapa kiinteistörekisterin kautta, pelloilla on todennäköisesti eri nimet kuin viljelijöiden käyttämissä peruslohkorekistereissä. Lisäksi nimissä on hyvin paljon tilakohtaista vaihtelua. Tilan peltojen määrä näkyy selvästi tuloksissa: aineistostani voi havaita, että mitä enemmän tilalla on peltoja, sitä varmemmin nimissä on numeroita ja moniosaisuutta.

Alla olevaan taulukkoon 2 on koottu syntaktis-semanttisen luokittelun tulokset. Koska perinteinen malli ei taipunut täysin tyydyttävästi kaikkien nimien analysointiin, moniosaisilla nimillä saattaa olla useampia nimeämisperusteita. Siksi nimeämisperusteita on enemmän kuin nimiä.

Taulukko 2. Tulokset nimeämisperusteista kootusti.

	Nimien määrä	Nimeämisperusteiden määrä	Sijainti (kpl)	Suhde ihmiseen (kpl)	Ominaisuus (kpl)	Paikalla oleva, esiintyvä (kpl)	Muu/tuntematon (kpl)
Tila 1	21	21	29 % (6)	33 % (7)	29 % (6)	10 % (2)	0 % (0)
Tila 2	41	41	32 % (13)	56 % (23)	10 % (4)	2 % (1)	0 % (0)
Tila 3	57	57	56 % (32)	23 % (13)	9 % (5)	7 % (4)	5 % (3)
Tila 4	4	4	75 % (3)	25 % (1)	0 % (0)	0 % (0)	0 % (0)
Tila 5	136	213	38 % (81)	40 % (86)	13 % (28)	2 % (5)	6 % (13)
Tila 6	95	123	54 % (66)	34 % (41)	9 % (11)	0 % (0)	3 % (4)
Tila 7	20	22	50 % (11)	27 % (6)	14 % (3)	5 % (1)	5 % (1)
Tila 8	57	57	63 % (36)	19 % (11)	14 % (8)	0 % (0)	4 % (2)
Yhteensä:	431	537	46 % (248)	35 % (188)	12 % (65)	2 % (13)	4 % (23)

Lähes puolet pelloista on saanut nimensä sijainnin mukaan, mikä onkin suosituin nimeämisperuste. Toiseksi suosituin nimeämisperuste on paikan suhde ihmiseen. Ominaisuuden mukaan nimettyjä peltoja oli myös useampia. Vähiten peltoja on nimetty muista tai tuntemattomista syistä tai jonkin paikalla olevan tai esiintyvän mukaan. Järjestys on sama kuin Markulan (2017: 23–50) pro gradu -työssä. Markula jakoi aineistonsa työssään tosin omasta työstäni poiketen vain kolmeen ensiksi mainittuun, eikä erittele nimiä lainkaan paikalla olevan tai esiintyvän perusteella (Markula 2017: 22). Myös Rinta-Karjanmaan (2012: 56) tulokset ovat samankaltaisia, joskin paikan suhde ihmiseen on nimeämisperusteena hieman suositumpi kuin paikan sijainti. Rinta-Karjanmaankin tutkimuksessa kuitenkin pellon ominaisuus ja paikalla olevat tai esiintyvät asiat jäävät selkeästi pienimmäksi luokitteluryhmäksi muiden ja tuntemattomien perusteiden rinnalla, ja sijainti ja pellon suhde ihmiseen ovat selkeästi suosituimmat. Tulokset käytetyistä nimeämisperusteista ovat siis tässäkin tutkimuksessa hyvin samankaltaisia aiemman tutkimuksen kanssa. Yleisestikin sijainti on suomalaisessa nimistössä yleisin nimeämisperuste (Kiviniemi 1990: 155).

Taulukossa 3 on esitelty nimenosien, nimeämisperusteiden ja numeroiden määrät aineistossa. Luvut osoittavat, että nimenosien määrä kasvaa nimien määrän kasvaessa. Nimet ovat siis pidempiä niillä tiloilla, joilla peltoja on enemmän. Tämä on varsin ymmärrettävää: nimien tarve on suurempi, ja nimiainesta tarvitaan enemmän eri peltojen yksilöimiseen. Yksilöinnin tarve näkyy myös nimeämisperusteiden määrässä. Tiloilla 5 ja 6 on useammin käytössä myös useampia nimeämisperusteita. Kun tilan peltonimistö kasvaa, niin tarvitaan enemmän yksilöiviä nimielementtejä ja perusteita.

Taulukko 3. Nimenosien, nimeämisperusteiden ja numeroiden määrät nimissä.

	Nimien määrä	Nimenosien määrä ka.	Yksi nimeämisperuste (kpl)	Kaksi nimeämisperustetta (kpl)	Kolme nimeämisperustetta (kpl)	Numerot (kpl)
Tila 1	21	1,6	100 % (21)	0 % (0)	0 % (0)	0 % (0)
Tila 2	41	1,4	100 % (41)	0 % (0)	0 % (0)	15 % (6)
Tila 3	57	1,7	100 % (57)	0 % (0)	0 % (0)	35 % (20)
Tila 4	4	1,5	100 % (4)	0 % (0)	0 % (0)	0 % (0)
Tila 5	136	2,1	46 % (62)	52 % (71)	2 % (3)	10 % (14)
Tila 6	95	2,0	71 % (68)	30 % (27)	0 % (0)	15 % (14)
Tila 7	20	1,6	90 % (18)	10 % (2)	0 % (0)	10 % (2)
Tila 8	57	1,5	100 % (57)	0 % (0)	0 % (0)	18 % (10)
Yhteensä:	431	1,7	76 % (328)	23 % (100)	1 % (3)	15 % (66)

Voisi olettaa, että numeroiden käyttö nimissä lisääntyisi nimistön kasvaessa, mutta aineisto osoittaa hieman toisin. Numeroita ei ole juuri käytössä pienimmillä tiloilla, mutta tiloista erotuu selkeästi tila 3, jonka pelloista reilulla kolmanneksella on numero nimessä. Numeroiden käyttö nimissä on aika uusi ilmiö, eikä perinteisessä maaseutunimistössä numeroita juurikaan esiinny. Kaupunkinimistössä numeroita kuitenkin esiintyy, sillä Helsingin kaavanimistössä on esimerkiksi *Kolmas linja*, jonka nimeämisessä on haettu mallia New Yorkista (Nimistötoimikunta 1981: 94). Numeroiden käyttäminen nimielementteinä on lisäksi tuttua esimerkiksi yritysnimissä. Yritysnimissä numerot liittyvät usein katusoitteeseen, vuosilukuun tai sanaleikkiin. (Sjöblom 2006: 107.) Peltojen kohdalla kyse on useimmiten silkasta yksilöivästä numeroinnista: esimerkiksi *Jyränperä 1*, *Jyränperä 2*, *Jyränperä 3* ja *Jyränperä 4* ovat samalla peltoaukealla sijaitsevat lohkot. Numerointi nimissä helpottaa kenties peltotöiden suunnittelua ja tilan paperitöiden tekemistä, eikä sen suurempaa yksilöinnin tarvetta lohkojen välillä ole syytä tehdä. Joitain peltoja kenties myös viljellään aina yhdellä kertaa, eikä tilalla ole muita peltoja samalla suunnalla, joten yksi nimi ja numerot perässä riittävät peltojen yksilöintiin. Numeroiden käyttö nimissä käyttääkin olevan tilakohtaista, kuten nimistöjen piirteet muutenkin. Viljelijöiden oma logiikka nimeämisessä näkyy niin numeroiden käytössä kuin siinä, mikä on käytetyin nimeämisperuste.

4.2.1 Sijainti

Sijainti on nimeämisperusteista suosituin. Pelloista 46 % prosenttia on saanut sijaintinsa mukaan nimensä aineistossani. Markulan (2017: 23) aineistossa vastaava luku on 39 %, ja Rinta-Karjanmaan (2012: 28–29) tutkimusalueilla 34 % ja 38 %. Tulokset ovat samanlaisia myös

vanhemmassa tutkimuksessa: Ritva Liisa Pitkäsen Untamalan viljelysnimistöä koskevassa tutkimuksessa sijainnin mukaan nimettyjä peltoja oli 49,5 % (Pitkänen 1987: 112).

Vaikka aineistojen käsittelyssä on eroavaisuuksia, luvut kuitenkin ovat samansuuntaisia – sijainti on hyvin yleinen nimeämisperuste paikannimistössä muutenkin (Kiviniemi 1990: 155). Viljelysnimistössä se on yleinen kenties siksikin, että viljelykset ovat usein muuten vailla muunlaisia erityispiirteitä. Sijainti on siis luonteva tapa nimetä viljelyksiä. Yleisiä sijainnin mukaan annettuja nimiä ovat niin sanotut liitynnäiset. Liitynnäisestä ilmenee, minkä nimisen paikan lähistöllä paikka sijaitsee. (Pitkänen 1987: 98.) Tavallisin liitynnäinen on kokoliitynnäinen, eli nimi, jonka määriteosana on kantanimi kokonaisuudessaan. Kiviniemi (1990: 124) antaa kokoliitynnäisestä esimerkiksi *Rytijängältä* laskevan ojan, *Rytijängänojan*. Samankaltaisia nimiä ovat määriteliiitynnäiset ja perusosaliitynnäiset. Määriteliiitynnäisessä sijaintia ilmaiseva nimenosa sisältää vain kantanimen määriteosan ja perusosaliitynnäisissä nimi sisältää pelkästään kantanimen perusosan. (Kiviniemi 1990: 124.)

Aineistossani esiintyi määriteliiitynnäisiä. Esimerkiksi *Peuraanvainio* sijaitsee Peuralan alueella ja *Viirinmaalle* kuljetaan Viirintietä pitkin, jolloin kumpikin lasketaan määriteliiitynnäisiksi. Kokoliitynnäisiä aineistossani ei ollut, sillä jos pellonnimi sisälsi kokonaan toisen paikannimen, nimi oli yleensä yksiosainen, eikä siinä ollut lainkaan peltoon viittaavaa perusosaa. Tällöin kyseessä on metonyyminen siirrynnäinen (ks. Kiviniemi 1990: 125). Esimerkiksi *Fränti* on saanut nimet läheisen talonnimen mukaan, ja tilan 6 pelto *KOSOVO* on saanut nimensä pellon kupeessa sijainneen saunarakennuksen mukaan. Saunarakennuksen omistaja oli rakentanut saunan tilan 6 Juhan muistikuvan mukaan Kosovon sodan aikana, ja siksi rakennusta oli kutsuttu Kosovoksi. Sauna oli sitten antanut nimensä Juhan pellolle, ja nimi on jäänyt käyttöön, vaikka saunarakennus on siirretty pois pellon läheisyydestä. Nimen tausta hämärtyy siis koko ajan, kun nimenantoon aikanaan motivoinut seikka on jo kadonnut. Tällä tavoin nimiin tallentuukin paikan historiaa ja tarinoita.

Tilan 1 peltoa *Preeriaa* oli vaikea sijoittaa mihinkään luokkaan ennen haastattelua. Haastattelussa Sami ja Laila totesivat, että pelto sijaitsee keskellä ei-mitään, minkä vuoksi pelto muistuttaa heidän mielestään hieman preeriaa. *Preeria* voidaankin määritellä vertailevaksi siirrynnäiseksi. Kiviniemi (1990: 125) määrittelee vertailevan siirrynnäisen eli propriisen metaforan nimeksi, joka sisältää yksiosaisena toisen paikannimen. Esimerkiksi hän antaa *Siperian* pellon nimenä. Vaikka preeria ei olekaan propri, sillä viitataan nimenomaan Pohjois-Amerikan aroalueisiin, eikä kaikkiin aroalueisiin yleensä.

Peltoja, jotka ovat saaneet sen alueen nimen tai nimen, johon sisältyy jo olemassa oleva paikannimi, oli sijainnin mukaan nimetyissä pelloissa yli 120 kappaletta. Nimissä on sekä siirrynnäisiä että liitynnäisiä, mutta yhtä kaikki voi sanoa, että tämänkaltaiset nimet ovat peltonimistöissä hyvin yleisiä. Useimmiten nimi viittaa alueen nimeen, kuten nimissä *SIKANEVA*, *Levä*, *Niskalan notko*, *Koriamäki* ja *Pollari*. Näitä alueita kutsutaan siis muutenkin näillä nimillä. Pelto nimeltä *Tuppelan yli* sijaitsee taas Tuppelan alueella, junanradan ylikulkusillan vieressä.

Aiemmassa tutkimuksessa syntaktis-semanttiseen luokitteluun on monesti kuulunut nimeämisperusteiden erottaminen täsmälliseen ja suhteelliseen sijaintiin. Täsmällinen sijainti nimeämisperusteena tarkoittaa sitä, että nimi sijaitsee nimen mukaisessa paikassa. Tähän luokkaan kuuluvat siis esimerkiksi *Kotopala*, *KAINASTO* ja *Luhtha*. *Kotopala* sijaitsee viljelijän kodin lähellä, *KAINASTO* samannimisessä kylässä ja *Luhtha* on elliptinen versio *Korpiluhdasta*, joksi kutsutaan peltoaluetta, jolla *Luhtha* sijaitsee.

Nimenosa *koto* oli aineistossa selkeästi suosituin, sillä se tai sen yleiskielisempi variantti *koti* esiintyi aineistossa yhteensä 25 kertaa. Yleiskielinen *koti* oli määriteosana kahdella pelolla, *Kotipalstalla* ja *Kotipellolla*. Loput 23 sisälsivätkin nimenosan *koto*, esimerkiksi *KOTOMAAT*, *Kotopala*, *Kotopalsta*, *Kotoperä* ja *KOTOSARKA*. Useimmiten nimet ovat siis kaksiosaisia, ja *koto* on määriteosana. Perusosat vaihtelevat jonkin verran, yleisin oli kuitenkin *maa* ja monikkomuotoinen *maat*, jotka esiintyivät aineistossa neljä kertaa. Kaksiosaisien nimien lisäksi joukossa oli myös lyhyt ja ytimekäs *Koto*, jossa paikanlajia ilmaisevaa nimenosaa ei ole lainkaan. Aineistossa esiintyy myös kaksi *KOT*-nimenosaa, jotka esiintyvät nimissä *H. ANNALA/KOT. 4* ja *H. ANNALA KOT 5*. Haastattelussa selvisi, että kyseessä on lyhennelmä *koto*-nimenosasta, joten laskin nekin osaksi *koto*- ja *koti*-nimenosia. Kyseiset pellot ovat siis lähellä jonkun Annalan kotia.

Tilalla 1 ei ollut lainkaan *koto*- tai *koti*-alkuista peltoa. Tilalla on kuitenkin *Tuvantakaniminen* pelto, joka on asuinrakennuksen välittömässä läheisyydessä. Jos vertaa muihin aineiston tiloihin, niin tällainen asuinrakennuksen ja tilakeskuksen välittömässä läheisyydessä oleva pelto voisi hyvinkin luontevasti olla jonkinlainen versio *Kotipellosta*. Syynä tähän voi olla tilan viljelijöiden varsin lyhyt omistajuusaika. Maatilat siirtyvät usein sukupolvelta toiselle, jolloin tilan seuraava omistaja jatkaa kotimaillaan ja mahdollisesti asuukin vanhassa kotitalossaan tai sen ääressä. Tällöin koti on viljelijälle jo itsestään selvästikin koti. Ostettaessa jonkun toisen tilan, se ei välttämättä heti ole samalla lailla, yhtä juurtuneesti, koti. Voikin olla, että jos tässä vaiheessa nimeää pellot uudelleen, mikään pelloista ei ole vielä luontevasti kotipelto, vaan mahdollisen lähipellon nimeäminen motivoituu enemmän joltain muuta kautta.

Tutkimuksen seitsemällä muulla tilalla oli peltojensa joukossa ainakin yksi nimenosan *koto* tai *koti* sisältävä pelto. Tämä on linjassa aiemman tutkimuksen kanssa, sillä *Koti-* ja *Kotopelto* tai läntisempi muoto *Kotovainio* on myös koko Suomen laajuudella yleisimpien viljelysnimien joukossa (Kiviniemi 1990: 171). Suurin osa *Koto*-viljelyksistä sijaitsee nimensä mukaan kodin lähellä, mutta ei välttämättä suinkaan viljelijän oman kodin. Esimerkiksi *Kotopala 1* ja *Kotipalsta* kuuluvat tilalle 3, mutta *Kotipalsta 1* sijaitseekin yhden vuokranantajan kodin lähellä. Käytännössä pellosta käytettäneen jotain muuta ilmaisua. Haastattelussa kävi ilmi, että tilalla 3 ei ole välttämättä nimetty ostettuja tai vuokrattuja peltoja uudelleen, joten *Kotipalsta* lienee peruja edelliseltä omistajalta. Myös tilalla 6 on sekä *Kotipelto* että *Kotomaa*. Haastattelussa kysyin, miten näin samankaltaiset nimet erotetaan toisistaan. Tilan 6 Juha kertoi, että peruslohkoja voidaan käsitellä yhtenä pakettina. Kun tietää, mitkä lohkot ovat listauksissa peräkkäin, tietää niiden olevan samalla suunnalla. Myös tieto pinta-alasta on apuna eri peltolohkoja erotellessa. Juha myös kertoi, että puhekielessä joistain maista voidaan puhua vuokraisännän nimen mukaan hänen kotomainaan.

Koto ei välttämättä ole aina nimen alussa, vaan voi olla myös lopussa. Tällaisia viljelyksiä ovat esimerkiksi *Muurimäen koto*, *RAUMANNI koto* ja *Välimaa koto*, joiden kaksiosaisesta nimestä ensimmäinen kertoo edellisestä omistajasta ja *koto* on ikään kuin tarkentavana osana. Muurimäen peltoja on siis useampia, ja yksi niistä on *koto*, joka oletettavasti sijaitsee lähellä Muurimäen tilan asuinrakennusta.

Aineistossani esiintyy kerran *KARTANO* ja *Kartanontaus*. Kartano-sanalla viitataan muualla Suomessa usein aatelisen hallinnoimaan suurtilaan tai sen päärakennukseen, mutta Pohjanmaan alueella merkitys on hieman eri. Kartano tarkoittaa alueella ylipäätään pihapiiriä ja koko tilan talouskeskuksen aluetta. (Kokkonen 2019.) Tällä perusteella laskisin myös nämä kaksi peltoa kotopeltojen joukkoon. Viittauskohde on kuitenkin sama, kodin piiri, vaikka käsite onkin hieman laajempi. *KARTANO* kuuluu tilalle 2 ja *Kartanontaus* tilalle 3, mutta kumpikaan näistä pelloista ei sijaitse suoraan tilan oman talouskeskuksen ympärillä, vaan pellot kuuluvat joko edelliselle omistajalle tai vuokranantajalle.

Suhteellinen sijainti taas kertoo paikan sijainnista suhteessa johonkin muuhun kohteeseen, kuten esimerkiksi *Laskuntausta*, *Mertaoja pohj* ja *Eteläkääly*. *Laskuntausta* sijaitsee viljelijän näkökulmasta nimenomaan laskuojan takana – voisi olettaa, että taustalla oleminen viittaa tulosuuntaan nähden. Nimessä *Mertaoja pohj* jälkimmäinen osa viittaa siihen, että pelto sijaitsee *Mertaoja*-nimisen valtaojan pohjoispuolella. *Eteläkääly* taas sijaitsee muihin viljelyk-

siin nähden etelässä. Haastattelussa selvisi, että kyseinen nimi ei kuitenkaan ole koko tilan peltoihin nähden etelässä, vaan on ollut edellisen omistajan viljelyksistä eteläisin. Tämä osoittaa-kin hyvin sen, miten nimiin tallentuu historian eri kerroksia.

Aineistosta nousivat esiin nimenosat *tausta*, *taus* ja *taka* sekä samaan viittaava *perä*. Nimenosat viittaavat pellon kaukaisempaan sijaintiin. *Tausta* ja *taus* esiintyvät usein jälkimmäisenä osana, kuten nimissä *Laskuntausta*, *Navetantaus*, *Ojantausta*, *Radantausta* ja *Esan Pajantaus*. Nimet voivat siis nimenantajan näkökulmasta sijaita jonkin rakennuksen takana, ojan takana tai junanradan takana. Yhteistä kaikille on ihmisen vaikutus: oja voi toki olla myös luonnon muovaama, mutta varsin usein sekin on ihmisen rakentama. *Tausta* ja *taus* esiintyvät aineistossa 14 kertaa. *Taka* esiintyy aineistossa 7 kertaa, ja se voi esiintyä sekä ensimmäisenä (*TAKAMAA*, *RAUMANNI TAKAKYTÖ* ja *TAKAVAINIO*) että jälkimmäisenä nimenosana (*Tuvantaka*, *Navetan taka*, *Alajoki taka JL*).

Nimenosa *perä* taas esiintyy aineistossa 17 kertaa. Olen jättänyt laskusta sellaiset nimet kuin *Kurikkaperä*, *Jyränperä* ja *Peräsaari*, koska nuo nimet eivät viittaa niinkään suhteelliseen sijaintiin vaan täsmälliseen sijaintiin, koska pellot sijaitsevat samannimisillä alueilla. Loput nimenosan *perä* sisältävät nimet viittaavat kuitenkin suhteelliseen sijaintiin, eli nimeäjän kannalta sijaitsevat jossain perukoilla. Nimet viittaavat siihen, että *perä* voi toisaalta olla nimen määriteosana (kuten *Perävainio* ja *MATIN PERÄPALA*), mutta aineistossa tyypillisempää on, että *perä* on nimen lopussa, yhdyssanan perusosana, kuten nimissä *ALAJOKI PERÄ*, *KimmoAntti perä* ja *Koihnan perä*. Tulos poikkeaa Markulan havainnosta, jonka mukaan jonkin perällä sijaitseminen ilmaistaan useimmiten nimen määriteosassa, kun takana oleminen näkyy perusosasta (Markula 2017: 30). Tähän saattaa vaikuttaa se, että Markulan tutkimusalue sijaitsee eri maakunnassa kuin omani. Luonnehtisin kuitenkin omassa aineistossani esiintyviä *perä*-nimenosia niin, että ne ovat usein osa jotain suurempaa peruslohkojen rypästä. Esimerkiksi *Korpi perä* on tilan 6 peltoja, ja tilalla on muitakin lohkoja jotka sijaitsevat Korveksi nimitetyllä alueella: *Korpi alkupää*, *Korpi etu* ja *Korpi jatko*. Nimissä näkyy oikeastaan sekä suhteellinen että täsmällinen sijainti: *Korpi* viittaa alueeseen, jolla pellot sijaitsevat, mutta jälkimmäiset nimenosat taas kertovat peltojen suhteellisesta sijainnista toisiinsa nähden. Aineistossa esiintyy kerran myös pelkkä *Perä*, joka määrittää sijaintia. Lohko sijaitsee tilan 2 Pasiin näkökulmasta erään alueen lohkoista perimmäisenä. Tämä ei ole harvinaista tilan 2 nimistössä: Pasi on suosinut selkeästi lyhyitä, yksiosaisia nimiä ja tilan 2 nimenosien määrän keskiarvo onkin koko aineiston pienin.

Jos nimenosat *perä*, *taka*, *taus* ja *tausta* viittaavat suhteellisesti takana sijaitseviin peltoihin, niin niiden vastakohtana voidaan pitää esimerkiksi nimenosaa *etu* ja *alku(pää)*. Näitä esiintyy aineistossa paljon vähemmän: *etu* nimenosaa on aineistossa vain viisi kappaletta nimissä *Alajoki etu JL*, *KKA etu*, *Korpi etu*, *Kusti etu* ja *MATIN etu*. Nimenosa *alku* esiintyy vain nimessä *Korpi alkupää*, joten sekin on ilmauksena harvinainen. Yhtenä selityksenä vastakohtaparin *etu–taka* epätasaiselle jakaumalle voi olla se, että peltojen yksilöimiseen voi riittää sen sijaitseminen perällä, selvästi kauempana muista pelloista. Etualalla sijaitsevia peltoja voi kuitenkin olla useampia, jolloin suhteellinen etualan sijainti ei olekaan yksilöivän piirre, ja pelto nimetään muilla perusteilla.

Aineistossa näkyy mainittujen lisäksi muitakin suhteellista sijaintia ilmaisevia nimenosia. Nimenosa *puoli* sisältyy seitsemään nimeen, joista *Alapuoli* on tilan 8 pelto ja loput tilan 5 peltoja: *PARKKIPUOLI* ja *TOINEN PUOLI* ovat esimerkkejä näistä. *PARKKIPUOLI* ja *TOINEN PUOLI* sijaitsevat molemmin puolin kantatietä. *PARKKIPUOLEN* nimeen lienee vaikuttanut se, että sen vieressä sijaitsee kantatien levähdysalue, ja *TOINEN PUOLI* on saanut nimensä suhteessa sen sijaintiin *PARKKIPUOLEEN nähden*. Sama kantatien parkkipaikka on antanut nimensä myös toiselle pellolle, jonka nimi on *PARKKIPAikka*.

Nimenosana *puoli* näyttää ainakin tilalla 5 liittyvän lohkoihin, jotka sijaitsevat tien toisella puolella tai tie katkaisee lohkot. *MUNAKANPUOLI* ja *HALKOPUOLI* viittaavat peltojen sijaintiin niin, että toinen pelloista sijaitsee sillä puolella tietä missä Munakkakin, ja toinen taas Halkosaaren puolella. Vastaava nimipari on tila 3:n *Tienvarsi länsi* ja *Tienvarsi itä*, ja nimenosia *varsi* ja *puoli* voikin pitää synonyymien kaltaisina. Tiet voidaan kuitenkin nähdä merkittävänä maamerkkeinä, joiden perusteella on helppo nimetä peltojakin. Tämä on ymmärrettävää, koska tiet ovat yksinkertaisesti keskeisiä kulkuväyliä, joita pitkin pelloille kuljetaankin. Ne siis näyttävät peltotöissäkin eri tavalla, kuin moni muu maamerkki, jonka mukaan teoriassa nimen voisi antaa. Toisaalta tie voi olla ainoa asia, mikä maastosta erottuu peltoalueilla, joten sen perusteella nimeäminen voi olla lähes ainoa erottuva piirre.

4.2.2 Pellon suhde ihmiseen

Toiseksi suosituin nimeämisperuste aineistossani on pellon suhde ihmiseen, minkä mukaan aineistoni pelloista on nimetty 35 %. Pellon suhde ihmiseen on havaittu aikaisemmissakin tutkimuksissa yleiseksi perusteeksi: Rinta-Karjanmaan (2012: 28–29) kummallakin tutkimusalueella tämän nimeämisperusteen mukaan oli annettu noin 40 % nimistä. Markulalla (2017: 32) sama luku on hieman pienempi, 32 %. Nimiä, joiden ainakin yhtenä nimeämisperusteena oli

suhde ihmiseen, oli koko aineistossani yhteensä 184, joista se oli ainoa nimeämisperuste 95 pellolle. Tila 2 erottuu tämän nimeämisperusteen kohdalla joukosta, sillä sen 41 pellosta 23 kappaletta on saanut nimensä ainoastaan tällä perusteella.

Nimeämisperusteluokka ”paikan suhde ihmiseen” jaetaan syntaktis-semanttisessa mallissa kolmeen alaluokkaan: ensimmäinen liittyy omistukseen, nautintaan tai asumiseen, toinen käyttöön, tekemiseen tai alkuperään ja kolmas tapahtumaan paikalla (Ainiala ym. 2008: 109). Aineistossani suurin osa tähän nimeämisluokkaan kuuluvista nimistä kuuluu näistä ensimmäiseen alaluokkaan ja sisältävät talon- tai tilannimen, sukunimen tai etunimen. Nimet voivat olla metonyymisiä siirrynnäisiä, kuten tilan 3 *Perälä*, joka sijaitsee Perälän talon välittömässä läheisyydessä. Voi tietysti pohtia, pitäisikö tämän kaltaiset nimet sijoittaa mieluummin sijainnin mukaan nimettyjen peltojen luokkaan, koska pellon nimeämisperusteena voisi olla myös sen sijainti Perälän talon lähellä. Lopulta tämän kaltaisten nimien kohdalla nimenantaja on ainoa, joka varmasti osaa asiaan vastata. Nimet voivat kuitenkin olla niin vanhoja, ettei nimenantaja ole enää elossa. Itse kuitenkin luokittelin tilan nimen mukaan nimetyt pellot tähän luokkaan, ellen haastattelussa muunlaista tietoa saanut.

Vuokranantajan tai edellisen omistajan mukaan nimettyjä peltoja ovat esimerkiksi *Ritola*, *SATKALA*, *Saulin Veikon Maa* ja *Saaran maa*. Nimenosa *maa* vaikuttaa olevan yleinen perusosa nimissä, joissa on määriteosana jokin etunimi: *maa* on perusosana (jo mainittujen lisäksi) nimissä *MAIJANMAA*, *Maritanmaa*, *Matiaksenmaa*, *Millanmaa*, *Paavon maa*, *SULON MAA*, *VEIKONMAA* ja *Villenmaa*. Naisten mukaan nimeäminen on aineistossani aavistuksen yleisempää, mitä esimerkiksi Rinta-Karjanmaan ja Markulan aineistoissa. Rinta-Karjanmaa (2012: 32) mainitsee kaksi peltoa ja Markula (2017: 35) yhden, jotka ovat saaneet nimensä naisen mukaan. Omassa aineistossani naiseen viittaavia nimiä jo mainittujen lisäksi ovat myös *Sannanvainio*, *Äireenmaa* ja *Mummun kytö*, joten naisen mukaan nimettyjä peltoja oli koko aineistossa seitsemän kappaletta. Määrällisesti naisen mukaan nimettyjä ei siis on paljoa, mutta toisaalta miesten mukaan nimettyjä peltoja ei ollut merkittävästi enempää. Mainittujen lisäksi *Eemelin pelto* ja *Isänmaa* viittaavat mieheen, joten yhteensä miesten mukaan nimettyjä peltoja on kymmenen. Koko aineistoa tarkastellessa sukupuolitetut nimet ovat aika lailla samassa kokoluokassa. Ylipäättään etunimet ovat vähemmistössä, jos pelto on saanut nimensä jonkin ihmisen mukaan – huomattavan paljon tyypillisempää on, että nimessä on näkyvillä joko sukunimi tai tilannimi.

Yleistä on siis, että pellon suhde ihmiseen liittyy jotenkin omistajuuteen. Toisen ryhmän tässä luokassa muodostavat käyttöön ja alkuperään viittaavat nimet, joista yleisimpiä ovat *kytö*-tai sen murteellisen variantin *kyrö*-nimenosan sisältävät nimet. *Kytö* on ”kydöttämällä (suolle)

tehty viljelysmaa” (KS s.v. *kytö*). Lähes kaikilla tiloilla oli omia kytöpeltoja. Osalta viljelijöistä kysyin, miten he määrittelisivät kydön. Tilan 3 Olavi totesi, että kytöpelto ikään kuin on rintapellon vastakohta. Rintapellot sijaitsevat hänen mielestään lähellä talouskeskusta, ja kytöpellot ovat kauempana sijaitsevia viljelyksiä. Tilan 6 Juhan mielestä kytö on nevista tehtyä peltoa. Tilan 7 Teuvo muisteli kytömökkejä, jotka sijaitsivat kauempana tilasta ja jonne saatettiin mennä koko kesäksi laiduntamaan lehmiä, eli kytömaat sijaitsevat hänenkin mielestään kauempana tilan asutuskeskuksesta. Teuvo myös lisäsi, että kytömaat ovat ainakin hänen mielestään maalajiltaan turvepohjaisia. Viljelijöillä on siis hyvin samankaltaisia ajatuksia kytöihin liittyen: ne ovat kauempana sijaitsevia maalajiltaan turpeisia peltoja, jotka on tehty useimmiten suolle.

Kytöpellot mainitaan myös sellaisina niminä, joita niin Teuvo, Juha kuin tilan 5 Ville ja Antti arvelevat olevan joka tilalla. Kytö onkin siis hyvin yleinen nimitys. Tilalla 5 kytöjen yleisyys oli huomattavaa, joten entisten omistajien kytöpeltoihin oli lisätty erilaisia lisämääreitä. Villen mukaan *M. Haudanmaa* on ollut edellisellä omistajallaan nimellä kytö, mutta Ville on yksilöimisen vuoksi nimennyt pellon uudelleen. *M.* tulee edellisen omistajan sukunimestä, *Haudanmaa* sijainnin perusteella. Vaikka uudelleennimeämistä on tapahtunut, tilalla 5 on kuitenkin edelleen useampi *kytö* tai *kyrö*. Nimiin on kuitenkin lisätty yksilöimisen vuoksi edellisen omistajan nimi (*RAUMANNI TAKAKYTÖ*), sijainti (*Kytöuitto*, sijaitsee Uitoksi nimetyllä alueella) tai viitattu ominaisuuteen (*Pikkukyrö*).

Kytöä ja *kyröä* esiintyy aineistossani tietenkin myös muilla tiloilla. Tilalla 8 on *Kytö*, *Pikkukytö*, *Uusikytö* ja viimeisimmän vastakohtapari *Vanhakytö*. Tilalla 6 on *KYRÖNSUU*, *KYRÖNP RAIVIO* ja *KOTOKYRÖN VÄÄ*, joista *KYRÖNP* tarkoittaa *KYRÖNPÄÄTÄ* ja *KOTOKYRÖN VÄÄ* viittaa *KOTOKYRÖN VÄÄRÄÄN*, eli mutkaiseen peltoon. Tilalla 7 on nimistössään myös lyhyt muoto *Kytö*. Muidenkin tilojen *kydöt* ja *kyröt* osoittavat mielestäni sen, että kytöpeltoja määritellään nimessä usein muutenkin, varsinkin, jos tilalla on useita kytöpeltoja. Tämä on tietysti yksilöinninkin kannalta ymmärrettävää.

Erilaisia *kytöjä* lähellä ovat myös *Perkiö*-nimiset pellot. *Perkiö* on ”takamaalle raivattu uudispelto t. -niitty” (KS s.v. *perkiö*). Nimi viittaa siis raivaamiseen, eikä mielestäni ole siis kovinkaan kaukana *kydöstä*. Molemmissa kyse on ihmisen maanmuokkauksesta. Yhteensä *perkiöitä* ja *kytöjä* tai *kyröjä* esiintyy aineistossa noin parikymmentä kertaa, eli kyseessä on selkeästi isompi ryhmä tässä nimeämisperusteluokassa. Samankaltaisiin nimiin lasken myös nimen *Kuokut*, joka viitanee kuokkimiseen ja näin ollen maan muokkaukseen.

Ehovainio, ja *Myl. perunamaa* viittaavat kasviin, mitä paikalla on viljelty. Niminä ne ovat tietyllä tapaa epätyypillisiä, sillä harvoin samalla pellolla kasvaa jatkuvasti samaa kasvia. *Ehovainion* määriteosa *eho* viittaa Eho-nimiseen kauralajikkeeseen. Tilan 4 Martin mukaan nimi

on aikojen saatossa jäänyt käyttöön, kun pellolla on viljelty kyseistä lajiketta useampana vuonna putkeen. Nimi on kenties ollut tarpeeksi ytimekäs ja erottunut muista, ja toisaalta nimi tallentaa myös tilan viljelyn historiaa. *Lammaspelto* ja *Vasikkahaka* viittaavat taas pellon käyttöön: niitä on käytetty kyseisten eläinten laitumena. Kummallakin pellolla käyttö on jo historiaa mutta nimet ovat jääneet elämään. Kuten Pitkänen (1999: 22) toteaa, nimissä on paikan muisti. Eho-lajiketta ei Martin mukaan ole sitten 1950-luvun ollut markkinoilla, joten nimeen on tallentuneena myös pala tuotemerkkinimistön historiaa.

Ostola ja *Syytinkimaa* viittaavat johonkin tapahtumaan: ensimmäinen voisi nimensä puolesta olla syntynyt kaupanteon yhteydessä, mutta tilan 6 Juha toteaa, että hänellä ei ole asiasta varmaa tietoa, sillä nimi on siirtynyt suoraan pellon edellisiltä haltijoilta. *Syytinkimaa* taas on siirtynyt tilan 8 vanhan emännän mukana tämän kotitalosta ja yhdistetty uuden talon peltoihin. Syytingillä tarkoitetaan vanhan parin asumisoikeutta sen jälkeen, kun tila on siirtynyt seuraavalle sukupolvelle. Voidaan puhua myös kiinteistöeläkkeestä (KS s.v. *syytinki*). Kumpikin nimi viittaa siis ihmisten väliseen toimintaan. Vastaavanlaisia nimiä ovat myös *Jokimaa Vaihto* ja *Kaupungin vaihto*. Kumpikin ovat peltoja, jotka ovat päätyneet tilalle 5 vaihtokauppojen myötä. Pellot on siis vaihdettu johonkin toiseen, samankokoiseen peltoalueeseen, ilman että on vaihdettu rahaa.

4.2.3 Ominaisuus

Pitkänen (1987: 96) toteaa viljelysten olevan yleensä varsin samannäköisiä. Tämän vuoksi niiden ulkoinen olemus harvoin yksilöi paikkoja riittävästi, jotta viljelyksiä pystyisi sen perusteella erottamaan toisistaan. Markula (2017: 39) pitää väitettä hieman kärjistävänä, sillä peltojen vaihtelevia ominaisuuksia ovat muun muassa koko, muoto, laatu ja ikä. Nämä käyvät hänen mukaansa yksilöiviksi nimeämisperusteiksi siinä missä esimerkiksi sijaintikin. Olen Markulan kanssa samaa mieltä siitä, että viljelyksien ominaisuudet vaihtelevat hyvinkin paljon. Ajattelen kuitenkin, että peltoja nimitessä ei ehkä vielä tunne peltoja niin perusteellisesti, että ominaisuudet olisivat ensisijaisia nimeämisperusteita. Peltoja vuokratessa tai ostaessa niitä määrittänee kuitenkin usein jokin muu ominaisuus, ja vasta pidempiaikainen viljely opettaa tuntemaan peltojen ominaisuudet vaikkapa maalajin suhteen. Silloin kuitenkin pellot on jo nimetty ja opittu tuntemaan esimerkiksi sijaintiin perustuvalla nimellä, eikä nimen muuttaminen tunnu kenties kovinkaan oleelliselta asialta.

Tiloja vertaillessa huomasin, että tilalla 1 on 29 % pelloista saanut nimensä ominaisuuden perusteella, mikä on varsin iso luku. Koko aineistossa ominaisuuden mukaan nimensä saaneita

peltoja oli 12 %. Markulan (2017: 39) tutkimuksessa luku on 17 % ja Rinta-Karjanmaalla (2012: 28–29) noin 10 % kummallakin tutkimusalueella. Tilan 1 peltojen nimien määrä on toki vähäinen, jolloin yhden nimen osuus on suhteessa suurempi kuin koko aineistoon verratessa. Siitä huolimatta 29 % on varsin iso luku. Saattaakin olla, että tilan historia vaikuttaa asiaan: jos tilan pellot sijaitsevat alueella, joka ei ehkä ennestään ole täysin tuttu, niin esimerkiksi sijainnilla ei ole silloin niin suurta merkitystä, kun peltoja aletaan yksilöidä. Voi olla, että silloin kiinnittää enemmän huomioita siihen, millaisia pellot ovat ominaisuuksiltaan ja nimiä tulee annettua helpommin ominaisuuksien kautta.

Ominaisuuden mukaan nimetyistä pelloista erottuu isoimpana ryhmänä pellot, jotka ovat saaneet nimensä koon mukaan. *Pikkupala* ja *Pikkumaa* ovat kooltaan selkeästi pieniä, joko muihin samalla suunnalla sijaitseviin peltoihin nähden tai sitten koko tilan kaikkiin peruslohkoihin nähden. Pienuuskin voi siis olla suhteellista tai täsmällistä. Tilalla 8 on peruslohkot nimeltä *Uusikytö*, *Vanhakytö* ja *Pikkukytö*. Tilalla on siis aikanaan ollut kolme kytömaata. Koska tilan viljelijän Karin mukaan nimet ovat yli kahden sukupolven takaa, niin varmaa tietoa nimeämisperusteista ei saada. *Uusikytö* ja *Vanhakytö* ovat kuitenkin selkeästi vastakohtapari. Kenties *Pikkukytö* on pitänyt vielä jotenkin erottaa näistä kahdesta muusta kytöpellosta, ja yksilöivä tekijä on ollut sen pienempi koko.

Nimenosan *pikku* lisäksi pellon pienuutta voidaan ilmaista yksinkertaisesti nimenosalla *pieni*, kuten on tehty esimerkiksi peltojen *HAKAMÄKI PIENI*, *RAUMANNI pieni 1.* ja *RAUMANNI pieni 2.* kohdalla. Nimenosa *pieni* esiintyy aineistossani 10 kertaa, ja näistä 9 esiintyy vielä tilan 5 peruslohkoissa, joten nimenosan käyttö kuuluneerityisesti kyseisen tilan nimeämiseen. Huomattavaa on, että kaikissa nimissä, joissa on nimenosa *pieni*, on myös joko sijaintiin tai pellon edelliseen viljelijään liittyvä nimenosa. Vaikuttaakin siltä, että *pieni* on ikään kuin lisämääre peltojen erottamiseen toisistaan. Mainitsemisani esimerkkinimissä *RAUMANNI pieni 1.* ja *RAUMANNI pieni 2.* ominaisuuden lisäksi nimissä on viittauksia niiden suhteesta ihmiseen ja sijaintiin. Kyseisten lohkojen nimissä *RAUMANNI* ilmaisee todennäköisesti edellistä omistajaa, *pieni* pientä kokoa suhteessa muihin, kenties samalta omistajalta peräisin oleviin peltoihin ja järjestysluku oletettavasti niiden sijaintia suhteessa toisiinsa.

Pienelle koolle vastakohtainen pari on luontevasti *iso*, ja myös aineistossani on suureen kokoon viittaavia nimiä: *Hiipakan Isopala* sijainnee Hiipakan alueella ja on muita alueella sijaitsevia peltoja suurempi, *Isooleippo* on kantatilansa peltoihin nähden erikoisen suuri pala pinta-alaltaan. *Leippo* tarkoittaa tilan 7 viljelijän Teuvon mukaan lohkoa tai palaa, eli on eräänlainen synonyymi pellolle. *Iso* voi esiintyä nimessä myös erillisenä nimenosana, kuten nimissä

MATIN ISO ja *JULKU iso*. Tällaisissa nimissä, joissa on myös omistajuuteen viittaavia nimenosia, voi olettaa että tilalla on muitakin peltoja samoilta omistajilta, ja näitä peltoja yksilöi niiden suuri koko. Isoa kokoa voi myös ilmaista nimenosa *suuri*, kuten nimissä *Kormano Suuri*, *Lahko Suuri* ja *RANTALA SUURI*. Huomattavaa on, että kaikki nämä ovat tilan 5 peltoja, ja tilalla on viljelyksessä myös pellot *Kormano pieni*, *Lahkon pieni* ja *RANTALA PIENI*. *Suuri-pieni* lieneekin jossain määrin vastakohtapari siinä missä *iso-pienikin*. Suureen kokoon viitataan myös tilan 1 Lailan ja Samin mukaan pellon *Hanttales* nimessä.

Koon lisäksi pellon nimi saattaa viitata sen muotoon. Kulmikkaaseen muotoon viitataan nimissä *Linkku*, *Vinkkeli* ja *Kulma*. Myös *KOTOKYRÖN VÄÄ* viittaa pellon mutkaisuuteen, sillä *väärä* tarkoittaa Kielitoimiston sanakirjan (s.v. *väärä*) kaarevaa, taipunutta, käyrää tai mutkaista. Toisaalta nimi voisi myös viitata sijaintiin mutkassa, mutta mutka näkyy myös pellon muodossa, joten sijoitin tällä perusteella ominaisuus-luokkaan. Mutkaiseksi pelloksi luokitellaan myös *M. panaanipelto*, jonka nimi perustuu sen banaania muistuttavaan muotoon. Aineistossa esiintyy myös kaksi *Kolmio*-nimistä peltoa. Pellot ovat tyypillisesti suorakulmion muotoisia ihannetilanteessa, mikä helpottaa oleellisesti peltotöiden tekoa. Pellon kulmikkuus tai mutkaisuus tekeekin siitä haastavamman peltotöiden kannalta, jolloin muoto saattaa olla hyvin yksilöivä piirre, minkä mukaan pelto saa myös nimensä.

Pelto voi olla myös kapea, mikä näkyy nimissä *Soukkasarka* ja *Piinoos soiro*. Jälkimmäisessä *Piinoos* viittaa pellon sijaintiin samannimisellä alueella. Toisaalta pelto voi olla myös lyhyt, kuten *Lyhkäinen pelto*. Kapeus tai lyhyys määriteltäneen pellolle saapumisen tai esimerkiksi kyntösuunnan näkökulmasta, koska kapeus ja lyhyys ovat eri kulmista katsottuna joskus sama asia. Muotoon viittaavaksi nimeksi voidaan laskea myös *Labyrintti*. Tilan 1 Lailan ja Samin mukaan pelto on avo-ojainen pelto, ja heidän aloittaessaan viljelyä ojien reunoilla kasvoi varsin korkeita puita ja pensaita. Peltotöitä tehdessä traktoria ei välttämättä havainnut aina ojan toiselta puolelta, ja jos lohkolla työskenteli useampi traktori, sai olla tarkkana käänöksissä, ettei tullut törmäyksiä. Sittemmin ojien ympärillä kasvanut puusto on hakattu, mutta nimi on jäänyt elämään.

Koon tai muodon lisäksi pellon nimi voi viitata sen maaperän laatuun. *Hietala* on maaperältään hiekkaista ja *kivipelto* kivinen. Tilan 2 Pasi toki toteaa *kivipellon* olevan edellisen omistajan nimeämä, eikä hänen mielestään edes erityisen kivinen, mutta kenties pelto on ollut edellisen omistajan pelloista kivisin. *Jekkumaan* määriteosa *jekku* viittaa siihen, että pellon nevaisessa maaperässä on eräänlaisia silmäkkeitä. Tilan 1 Laila ja Sami kertoivat haastattelussa,

että pellolla työskennellessä rehukärri saattoi yhtäkkiä pudota alemmas ja jäädä jumiin märkyden vuoksi. Pelto siis teki ”jekkuja” siellä työskennellessä, eikä nevaisia silmäkkeitä nähnyt päällepäin, vaan ne tulivat yllätyksenä.

Luokittelin myös *Luhtavainion* nimen kertovan sen maaperästä. Luhta tarkoittaa alavaa ja vesiperäistä rantaniittyä (KS s.v. *luhta*). Toisaalta esimerkiksi tilan 3 *Korpiluhta* on tilan viljelijän Olavin mukaan alueen nimi, jolloin nimi viittaa sijaintiin. Tilan 6 Juhan haastattelun perusteella määrittelin kuitenkin *Luhtavainion* nimetyksi sen ominaisuuden perusteella. Tilalla on nimittäin muitakin peltoja, joiden nimen perusosana on *vainio*, ja Juha kertoo niiden olevan vanhempia maita. *Luhtavainion* lisäksi tilalla on muun muassa *Takavainio* ja *Torpanvainio*, joista ensimmäinen viittaa suhteelliseen sijaintiin ja jälkimmäinen taas paikalla olleeseen torppaan. Näitä vasten tarkastellessa tuntuu loogiselta, että *Luhtavainion* nimenosa *luhta* viittaisi nimenomaan sen alavuuteen ja vesiperäisyyteen.

Lakia on nimeämisperusteeltaan vaikea luokiteltava. Periaatteessa nimi voisi viitata sijaintiin peltolakealla. Lakean kuitenkin voi mielestäni nähdä myös paikan ominaisuutena: pelto on tasainen ja avara pinnanmuodoltaan. Päädyinkin siis samanlaiseen ratkaisuun kuin Rinta-Karjanmaa (Rinta-Karjanmaa 2012: 51–52), joka myös sijoitti *Lakia*-nimisen pellon ominaisuuden mukaan nimettyihin peltoihin. Samalla Rinta-Karjanmaa myös toteaa, että nimi voisi viitata sijaintiinkin.

Pellon pinnanmuotoihin viittaavat nimet, joissa on nimenosana *notko* (kuten esimerkiksi *Niskalan notko*, *NOTKO*, *Pikkunotko*) tai *mäki* (*Maunon mäki* ja *Mäkivainio*). Toki sekä *notko* että *mäki* voisivat myös viitata pellon sijaintiin jossain mäessä tai notkossa, tai toisaalta pelto voisi luokitella luokkaan ”paikalla oleva, esiintyvä”, jos ajattelee, että pellolla on mäki tai notko. Notkoisuus tai mäkisyys kuitenkin vaikuttaa viljelyyn niin paljon, että lasken ne enemminkin pellon ominaisuuksiksi. Jos pellossa on esimerkiksi jyrkkä kohta, se vaikeuttaa viljelyä. Traktorin perässä vedettävät koneet saattavat luisua sivuttain, mikä vaikuttaa työn jälkeen ja luonnollisesti myös vaikeuttaa työntekoa. Oikein mäkisessä kohdassa saattaa myös rankkasateiden myötä tapahtua eroosiota. Rankkasateen tapahtuessa heti kylvötöiden jälkeen siemenet saattavat siis valua rinnettä pitkin, ja peltoon jää kaljuja laikkuja. Mäkisyys onkin siis pelto-
töissä otettava huomioon eri tavoin.

Pellon ikä on myös yksi ominaisuus, ja tähän viittaavat nimet, joissa on nimenosana *uusi* tai *vanha*. Kiviniemi (1990: 151) mainitsee, että suomalaisessa nimistössä vastakohtapari *vanha–uusi* olisi melkein yhtä yleinen kuin *suuri–pieni*. Aineistossani tämä yleisyys ei kuitenkaan näkynyt: kokoon viittaavat sanat kyllä erottuivat omaksi ryhmäkseen, mutta ikään viittavia nimiä aineistossani oli hyvin vähän. Tilan 8 peruslohkojen *Uusikytö* ja *Vanhakytö* lisäksi

uusi esiintyi vain nimessä *UUSIPERKIÖ*. Nimenosaa *vanha* ei siis esiintynyt kuin yhden kerran. Pellon ikä ei siis liene kovinkaan yksilöivä piirre, vaan jotkin muut piirteet yksilöivät peltoa nimeäjän näkökulmasta paremmin.

4.2.4 Paikalla oleva, esiintyvä

Rinta-Karjanmaalla (2012: 28–29) paikalla olevien ja esiintyvien seikkojen mukaan nimensä saaneita peltoja oli toisella tutkimusalueella 2 % ja toisella 4 %. Luvut ovat hyvin samaa luokkaa kuin omassa aineistossani, jossa tällä nimeämisperusteella on nimetty 3 % pelloista. Markulan (2017) tutkimuksessa kyseistä nimeämisperusteluokkaa ei ole eritelty, vaan Markula on lajitellut ryhmään sopivat nimet hieman eri tavoilla. Pohdin itsekkin jakoa tehdessäni, että nimet olisi voinut luokitella toisin, kuten seuraavissa esimerkeissä kerron.

Kaiken kaikkiaan nimeämisperusteluokkaan kuului 16 nimeä, joista 8 nimeä viittasi riiheen (*Riihelä*, *Riihikäälly*, *RIIHIVAINIO*) ja 1 latoon (*Latovainio*). Nimet siis viittaavat paikalla oleviin tai olleisiin rakennuksiin. Toisaalta mielestäni on vaikea määrittellä, viittaavatko nimet enemmän siihen, että paikalla on tai on ollut jokin rakennus, vai voisiko ajatella, että nimet ilmaisevat sijaintia kyseisen rakennuksen lähetyvillä. Esimerkiksi *Kotopelto* viittaa yhtäläillä kotirakennukseen, mutta nimenosan *koti* sisältävät nimet luokitellaan sijainnin mukaan nimeytyksi. Mielestäni on vain hienoinen ero siinä, halutaanko *Riihivainio* määrittellä ”vainioksi, jolla sijaitsee riihi” vai ”vainioksi, joka sijaitsee riihen läheisyydessä”.

Muun tyyppisiä nimiä tässä nimeämisluokassa edustavat *Myyrämaa* ja *Penkka*. *Myyrämaan* nimi viittaa alueella esiintyviin eläimiin, mutta toisaalta nimen voisi tavallaan luokitella myös paikan ominaisuudeksi, vaikka ilmaus ”myyräinen pelto” ei olekaan kovin luonteva (vrt. *Hietala*: ”hiekkainen pelto”). *Penkan* kohdalla mietin kauan, mitä luokkaa ne edustaisivat. *Penkka* voisi toisaalta olla samankaltainen nimi kuin *Mäkivainio*, eli sen voisi nähdä pellon ominaisuutena. Toisaalta penkka ei ehkä hallitse pellon viljelyä samalla lailla kuin mäet ja notkot, vaan kertoo juuri sen, että paikalla on penkka. Toisaalta nimi voisi viitata myös sijaintiin penkan lähellä.

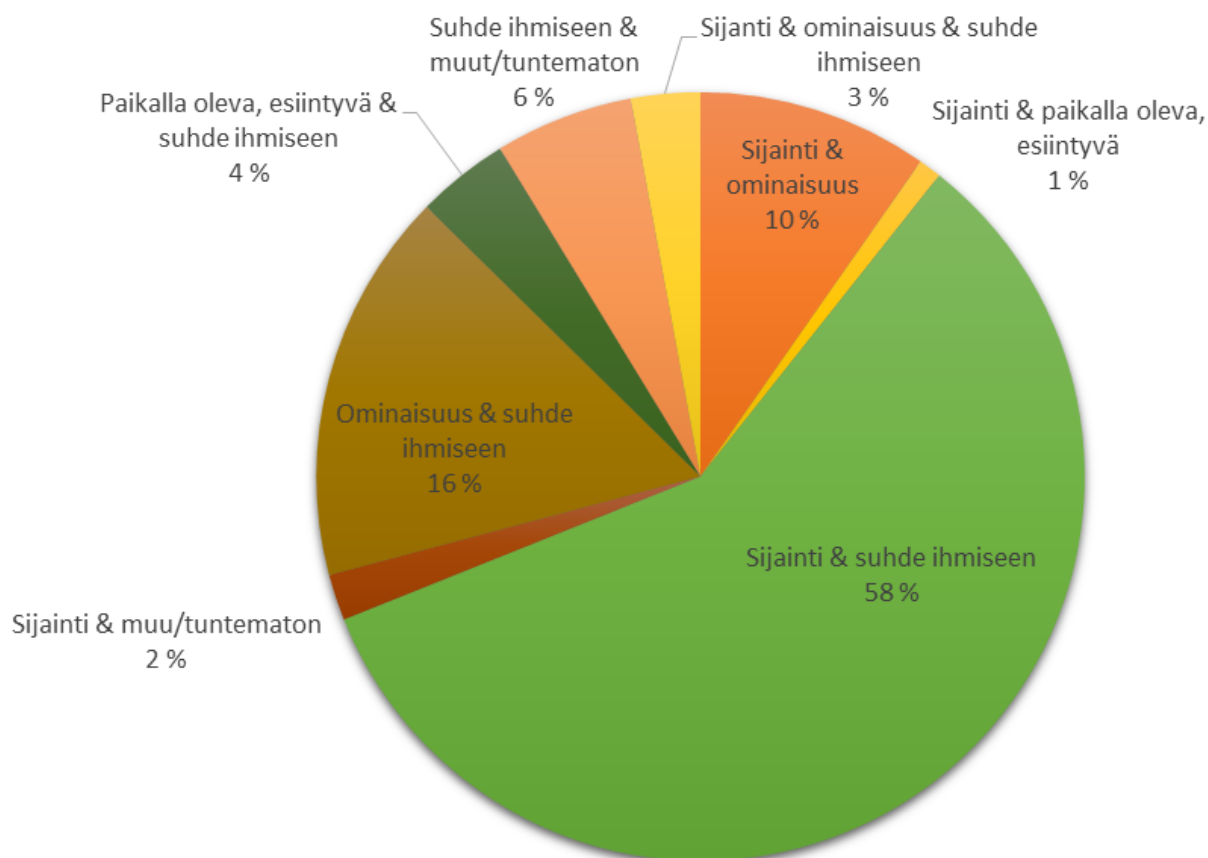
4.2.5 Useammat nimeämisperusteet

Havaitsin analyysia tehdessäni, että monien nimien kohdalla on vaikea sanoa, mikä nimenosista olisi erityispiirrettä ilmaiseva ja näin määrittäisi nimeämisperusteen. Saman on havainnut

Rinta-Karjanmaa (2012: 27), joka toteaa että osan hänen aineistonsa nimistöstä voisi luokitella useampaankin luokkaan. Rinta-Karjanmaa kertoo tehneensä näiden nimien kohdalla niin, että on luokitellut nimet nimeämisperusteluokkien ulkopuolelle tai sijoittanut nimet kahdesta nimeämisperustevaihtoehdosta todennäköisempään. Markula (2017: 22) on päätenyt samankaltaiseen ratkaisuun, ja päättänyt mahdollisista nimeämisperusteista nähdäkseen hallitsevimman. Ongelman on tunnistanut jo Kiviniemi (1987: 32), joka on todennut, että nimeämisperusteiden tyhjentävä luokittelu on mahdoton tehtävä. Osa nimistä on tietenkin yksitulkintaisia ja helposti systemaattisesti luokiteltavissa, mutta osa nimistä on väkisinkin monitulkintaisia. Voikin ajatella, että jo paikannimien tulkitseminen on itse asiassa niiden luokittelemista. Nimiä nimeämisperusteittain luokitellessa pitäisikin ottaa huomioon, että luokittelu perustuu nimien tulkintaan eikä päinvastoin. (Kiviniemi 1987: 32.)

Lopulta kyse on siis siitä, että tutkija tekee tulkinnan (kuten Markula ja Rinta-Karjanmaa ovat tehneet) ja ryhmittelee tulkintojensa mukaan nimet nimeämisperusteluokkiin. Hallitsevimman tai todennäköisimmän perusteen päättelyminen on ajoittain mahdotonta, ja itse ratkaisin ongelman luokittelemalla nimet useampaan luokkaan. Vaikka syntaktis-semanticinen malli on osoittautunut toimivaksi paikannimien nimeämisperusteiden luokittelussa, moniosaisien peruslohkonimien luokitteluun se ei täydellisesti taivu. Syntaktis-semanticisen mallin hyödyntämisen ongelmat on huomattu myös yritysnimistöä tutkiessa (ks. Sjöblom 2000: 379–381), eli havaitsemani ongelma on huomattu nykyaikaisen nimistön kohdalla ennenkin.

Yhteensä nimiä aineistossani oli 431 kappaletta. Nimiä, joilla oli ainoastaan yksi nimeämisperuste, oli 328 kappaletta. Useampia nimeämisperusteita oli siis 103 peruslohkolla, joista kaksi nimeämisperustetta oli 100 peruslohkolla ja kolme nimeämisperustetta 3 lohkolla. Kuviossa 1 on esitetty, millaisia nimeämisperusteyhdistelmiä aineistossani oli ja miten yleisiä nämä yhdistelmät olivat.

Kuvio 1. Useammat nimeämisperusteet ja niiden jakautuminen.

Jos nimeämisperusteita oli useampia, suosituin yhdistelmä oli sijainti ja pellon suhde ihmiseen, kuten pelloilla *MATIN PERÄPALA*, *NIPARES OMA*, *Liisan risteys* ja *Kusti etu*. Näitä aineistossa oli 60 kappaletta, eli 58 % useammilla nimeämisperusteilla nimetyistä lohkoista. Seuraavaksi yleisin yhdistelmä oli ominaisuus ja suhde ihmiseen (*M. panaanipelto*, *Muurimäen pitkä*, *Sippola pieni*), joka esiintyi aineistossa 17 kertaa (16 %). Muut yhdistelmät olivat selkeästi harvinaisempia.

Kaikki yhdistelmät, joissa nimeämisperusteina oli sijainti ja pellon suhde ihmiseen, olivat aineistossani kahdelta tilalta peräisin, ja näillä tutkimukseen osallistuneilla tiloilla oli eniten peltojakin. On ymmärrettävää, että yhdistelmä on juuri sijainti ja suhde ihmiseen, koska nämä kaksi ovat suosituimmat nimeämisperusteet aineistossa muutenkin. Jos pelkkä sijainti ei siis riitä vielä yksilöimään peltoa, nimessä näkyy myös suhde ihmiseen – useimmiten entinen omistaja tai vuokranantaja näkyy nimessä. Toki tilanne voi olla toisinkin päin, sillä pelkkä suhde ihmiseen ei välttämättä riitä yksilöimään peltoa, jolloin nimeen lisätään myös jotain sijaintiin viittaavaa. Toisaalta se, että näitä yhdistelmiä oli vain kahdella tilalla ja molemmilla (tilalla 5

28 % ja tilalla 6 22 %) suhteessa lähes saman verran, kertoo siitä, että tämän tyyppinen nimeäminen on näillä tiloilla ominainen tapa nimetä. Kullakin tilalla on selkeästi oma nimeämissysteeminsä, oma tapansa nimetä peltojaan

4.2.6 Muu tai tuntematon nimeämisperuste

Kuten kaikissa luokitteluissa, myös syntaktis-semanttisessa luokittelussa osa nimistä jää luokittelun ulkopuolelle. Aineistossani tällaisia nimiä oli 4 %. Markulan (2017: 48) tutkimuksessa vastaava luku oli samaa luokkaa, 5 %. Rinta-Karjanmaalla (2012: 28–29) vaille luokkaa jäi toisella tutkimusalueella 10 % ja toisella 14 %, eli luvut olivat jonkin verran suuremmat verrattuna aineistooni tai Markulan tuloksiin. Osittain tulosta selittänee Rinta-Karjanmaan ratkaisu jättää luokittelun ulkopuolelle nimet, jotka sopisivat yhtä lailla kahteen eri nimeämisperusteluokkaan (Rinta-Karjanmaa 2012: 27).

Aineistoni tähän ryhmään luokiteltavissa nimissä on sanasemanttisesti ymmärrettäviä, mutta lausesemanttisesti selittämättömiä nimiä. Toisaalta osa nimiaineksesta on kummallakin tavalla semanttisesti ymmärrettäviä, mutta kuitenkin sellaisia, ettei niitä voi oikein sijoittaa mihinkään luokkaan. Lisäksi luokkaan kuuluu nimiä, joille viljelijät antoivat haastattelussa selityksiä, mutta nimet olivat jonkun muun antamia tai niin vanhoja, että on vaikeaa sanoa, ovatko selitykset kansanetymologisia vai todellisia. Luokassa oli myös nimi, joka oli semanttisesti kummallakin tavalla läpinäkymätön.

Tilan 6 Juha kertoi haastattelussa pohtineensa *Isoonkorven* ja *Veräjäkoivun* nimeä. *Isoonkorpi* ei ole hänen näkemyksensä mukaan edes kovin isokokoinen, mutta nimi on hyvin vanhaa alkuperää, joten sen nimeämisperusteita ei voi varmasti tietää. *Veräjäkoivun* ovat nimenneet Juhan sukulaiset, eikä Juha osannut kuin arvailla, mistä nimi kumpusi. Pellon vieressä kasvaa Juhan mukaan koivukuja, joka voisi olla jonkinlainen selitys nimelle.

Päivölä ja *Vieru* kuuluvat tila 3:lle mutta ovat vuokramaita, eikä tilan 3 Olavilla ollut tietoa, mistä nimet ovat peräisin. *Päivölä*n nimestä Olavi arvailee, että nimi voisi viitata pellon päivänpuoleiseen suuntaan. Pelto on loiva rinne, joka viettää etelän suuntaan, joten päivä tosiaan paistaa pellolle. *Vieru* taas Olavin mukaan ei ole aivan tasainen, vaan viettää hieman. Olavi kuitenkin korosti haastattelussa, että se on vain hänen arvauksensa. *Hautamäki Palo*, *Hautamäki Pesä* ja *Hautamäki Rauska* ovat kaikki tilan 5 peltoja. Haastattelussa tilan 5 Ville kertoi, että hän on lisännyt kaikkiin nimiin eteen Hautamäkeen viittaavan sanan (jolloin nimien toisena nimeämisperusteena on niiden suhde ihmiseen), mutta jälkimmäiset nimenosat ovat edellisen omistajan antamia nimiä. Villellä ei ollut tietoa, mistä nimet voisivat kertoa.

VALTIONPELTO on valtion omistama pelto, joten se rinnastuu tavallaan nimiin, jotka on nimetty omistajan mukaan. En kuitenkaan nähnyt, että valtio ja ihminen olisivat niin rinnasteisia, että olisin sijoittanut sitä samaan luokkaan ihmisen mukaan nimettyjen peltojen kanssa. Tilan 5 Ville kertoo, että pelto sijaitsee junaradan vieressä, ja höyryveturiaikana valtion leivissä olevat ratavartijat ovat saaneet viljellä valtion osoittamilla pelloilla itselleen viljaa. Pelloille on myös ajettu valtion ostamaa tai valtion omistamista metsistä kaadettua puutavaraa höyryveturien kyytiin. *Myllärin 1. pelto* on taas pelto, jolle tilalta 5 ensimmäisenä mennään, kun tuolle alueelle lähdetään viljelemään. Nimen voisikin ehkä sijoittaa myös sijainnin mukaan nimettyjen luokkaan. Ensimmäinen nimenosa viittaa entiseen omistajaan, mikä riittänee yksilöimään pellon tarpeeksi. Pelkkä *1. pelto* ei olisi riittävän yksilöivä nimi. *Munakanpuoli LHK* on *Munakanpuoli*-nimisen pellon sisällä oleva alue, josta saa luonnonhaittakorvausta. *LHK* on siis lyhenne, ja nimenosa auttaa viljelyn paperitöissä.

Ikkela, *Koone* ja *Kutilakso* jäävät niin sana- kuin lausesemanttisesti tuntemattomiksi. *Ikkela* on suomalainen sukunimi, mutta sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse mitään ainakaan kartoissa näkyvää tai haastatteluissa ilmi tullutta, mikä selittäisi nimeä. *Koone* on tilan 8 peltoja, ja nimenä vanha, eikä Kari osannut sanoa mitään nimen taustoista. *Kutilakso* on myös tilan 8 pelto, ja Kari arveli sen liittyvät siihen, että perimätiedon mukaan pellolla olisi aikoinaan laidunnettu naarasvuohia eli kuttuja. *Lakso* jää kuitenkin taustaltaan hämäräksi nimenosaksi. Jos perimätieto pitää paikkansa, nimi tietysti rinnastuu käytön mukaan nimettyihin *Vasikkahakaan* ja *Lammaspeltoon*.

Vainio ja *Vainio 2* ovat niminä vaikeita luokitella. *Vainio* on tietysti synonyymi *pellolle*, joten nimi on sanasemanttisesti läpinäkyvä. Nimi on tavallaan myös lausesemanttisesti läpinäkyvä, sillä on helppo ymmärtää, miksi peltoa kutsutaan *Vainioksi*. Nimi ei kuitenkaan taivu helposti mihinkään syntaktis-semanttisen järjestelmän luokista. Lähimmäksi se osuisi kenties ominaisuuden mukaan nimettyjen luokkaa. *Vainio* ja *Vainio 2* ovat ikään kuin erittäin tyypillisiä peltoja, ja niiden nimi on annettu sen perusteella, että niiden yksilöivin piirre on niiden peltoisuus. Päädyin kuitenkin luokittelemaan *Vainion* ja *Vainio 2:n* tähän luokkaan samoilla perusteilla kuin Rinta-Karjanmaa on luokitellut *Niitty*-nimisen pellon (Rinta-Karjanmaa 2012: 54).

4.3 Käsityksiä nimistä

4.3.1 Hyvä ja huono nimi

Hyvä viljelysnimi on viljelijöiden mielestä ennen kaikkea käytännöllinen. Käytännöllisyys ilmenee monin tavoin: viljelijät esimerkiksi pohtivat haastatteluissa nimen sopivaa pituutta, loogisuutta, muistettavuutta ja selkeyttä. Lisäksi toivottiin, että nimessä olisi jonkinlaista sisältöä. Osittain nämä ominaisuudet limittyvät toistensa sekaan. Nähdäkseni pellon nimi on viljelijöille ennen kaikkea työkalu, ja näitä hyviä piirteitä vaalimalla nimi on myös hyvä työkalu.

Viljelysnimien osalta ei ole tehty aiempaa tutkimusta siitä, millainen on hyvä nimi. Paikannimistön osalta tätä kansanonomastiikan alaan kuuluvaa tutkimusta on tehty jonkin verran esimerkiksi tutkimalla asukkaiden mielipiteitä kaavanimistöön liittyen (esim. Ainiala 2004; Yli-Kojola 2005). Käytän analyysissä apuna eniten Yli-Kojolan (2005) tutkimusta kouvolaisten mielipiteistä Kouvolan kadunnimiin liittyen. Yli-Kojolan katsaus asiaan painottuu paljon nimenomaan kouvolaisten nimimielipiteisiin ja tavallisten kouvolaisten lisäksi hän on kysynyt mielipidettä nimiä ammatikseen paljon käyttäviltä, kuten hätäkeskuspäivystäjiltä ja takisikuskeilta (Yli-Kojola 2005). Kaavanimistö ja viljelysnimistö ovat toki monella tapaa erilaisia nimiä, mutta Yli-Kojolan kyselytutkimuksen tulokset ovat monilta osin varsin samankaltaisia kuin omani.

Kuten olen jo aiemmin todennut (ks. luvut 2.2.3 ja 4.2.5), myös viljelysnimet voivat nykyään erota perinteisen viljelysnimen mallista. Myös kaavanimistö eroaa perinteisestä, kansansuussa muotoutuneesta nimistöstä monin tavoin. Nimien tulisi kaava-alueella olla lyhyitä ja selkeitä, helposti muistettavia ja lisäksi niiden pitäisi olla ääntämys- ja kirjoitusasultaan helppoja. Näiden lisäksi kaavanimien tulisi olla miellyttäviä ja vastata jonkinlaiseen yleiseen hyvään makuun. (Pitkänen 1992: 126–127.) Näitä samoja piirteitä yhdistettiin myös hyvien peltojen nimiin, sillä hyvän nimet piirteiksi mainittiin esimerkiksi sen lyhyys ja helppo muistettavuus. Suurin ero kaavanimistön ja viljelysnimistön kohdalla lienee käyttäjäkunnan koko: kaavanimet ovat makrotoponyymejä ja viljelysnimet mikrotoponyymejä, ja viljelysnimet ovat varmaankin suurimmaksi osaksi luonnollisesti syntyneitä nimiä. Viljelysnimet ovat siis käyttäjien puheessa syntyneitä ja vakiintuneita nimiä siinä missä kaavanimistöä säädellään kuntien ja kaupunkien tasolla.

Kaavanimistöä ja viljelysnimistöä yhdistää kuitenkin se, että molemmilla on tärkeä tehtävä kirjoitetussa muodossa, ja kummatkin kertovat jonkin paikan varsin tarkasta ja rajatusta

sijainnista. Pellon nimet voivat muodostua varsin osoitteen kaltaisiksi, jossa jokainen nimenosa kertoo paikasta lisää tietoa. Tämä korostuu etenkin tilan 5 nimistössä: Nimen ensimmäinen osa kertoo usein edellisestä viljelijästä, toinen osa kertoo taas jotain pellon sijainnista tai paikalla olevasta asiasta ja kolmantena osana voi olla numero, kuten nimessä *Hautamäki Riihi 2*. Jonkinlainen systemaattinen ja looginen järjestelmä olikin havaittavissa tilan nimistössä. Jokaisen nimenosan tuoma lisätieto paikasta koskee tietysti kaikkea muutakin nimistöä, ei vain viljelys-nimistöä.

Aineistoni perusteella hyvän viljelysnimen piirteistä vahvasti esiin nousi käytännöllisyys. Koska viljelysnimeä käytetään arjen työtehtävissä, kuten viljelyssuunnitelmia laadittaessa, nimen tulee olla käytännöllinen. Käytännöllisyys ilmenee mielestäni useampana ominaisuutena, kuten nimen muistettavuudessa tai kuvaavuudessa. Tilan 1 Laila totesi haastattelussa, että kun nimen kerran itse saa päättää, niin helppoahan nimestä on tehdä kuvaava ja helposti muistettava. Ajatuksesta näkyy hyvin nimeäjän oman rooli nimeämisessä. Kun viljelijöillä on valta nimetä itse peltonsa, miksi nimestä ei tekisi mahdollisimman hyvää? Vaikka nimi ei olekaan laajan piirin käytettävissä, niin nimet ovat osa viljelijän arkea ja nimistömaisemaa. Nimen voisikin käsittää eräänlaisena työkaluna, jona sitä käytetään esimerkiksi erilaisten virastojen kanssa toimiessa. Esimerkiksi tilan 2 Pasi piti haastavana, jos pelloista puhuttaisiin vain numeroiden, eli peltojen lohkotunnusten kautta, ja koki nimet nimenomaan asiointia helpottavina välineinä. Kuten edellä todettiin – jos viljelijä kerran itse saa nimet valita, niin voisi olettaa, että tavoitteena olisi luoda mahdollisimman hyviä työkaluja.

Viljelijät mainitsivat hyvän viljelysnimen ominaisuudeksi sopivan, lyhyehkön pituuden. Hyvä pellonnimi ei ole ”liika pitkä” (tila 8, Kari) tai ”kamalan pitkä” (tila 1, Laila). Pellonnimiä pitää kirjoittaa käsin esimerkiksi maanäytepurkkeihin, jolloin on kätevämpää, että nimi on ennemmin lyhyt kuin pitkä. Viljelysnimiä pitää myös kirjoittaa erilaisissa maanviljelyksen ohjelmissa, ja niiden olisi hyvä mahtua näkymään kokonaisuudessaan tietyn kokoisessa tilassa. Lyhyys mainitaan hyvän nimen piirteenä myös kadunnimissä vastaavasta syystä: pitkät nimet eivät mahdu lomakkeisiin tai kortteihin (Yli-Kojola 2005: 180).

Viljelijät joskus myös lyhentävät nimiä itse. Ville selittää tätä esimerkissä (1).

1) Haastattelija: Sitte sielä oli niis Myllärin mais vielä ku oli tää Var. jär. uitto?

Ville: Yks, yks niistä Myllärin peltolohkoosta – on sielä Varrasjärven Uitolla.

—

Ville: Se on ku, itte on lyöny kir-kirjoottanu ne sinne viljely-, viljelytietojärjestelmähän niin lohkojärjestelmähän niin, on yrittäny maharollisimman yksinkertaasesti ku siion se, kapia sarake, mihinä ne lohkojen nimet näkyy et jos kaikkihin kirjoottaas et ”Myllärin” niin siihen ei mahtuusi ku Myllärin ja joku ensimmänen kirjain niin sen takia niiton nuon, raakalla kärellä lyhennetty.

Tilan 5 tapauksessa on huomattava, että tilalla on paljon peltolohkoja monella alueella. Ensinnäkin tilalla on peltoja kahdella Uitto-nimisellä alueella. Pelkkä Uitto ei siis riitä nimeksi, vaan nimeen halutaan sisällyttää tieto siitä, kummalla Uitolla pelto sijaitsee. Toisekseen Varrasjärven Uitolla on kuitenkin useampia peltoja, joten täsmennykseksi käy esimerkiksi merkki siitä, kenen pellostä on kyse. Koska viljelytietojärjestelmässä peltojen nimet näkyvät kapeassa sarakkeessa, niin koko nimeä kirjoittaessa tilan veisi vain ensimmäinen nimenosa, joka kertoo edellisestä viljelijästä. Edelliseltä viljelijältä on useampia peltoja viljelyksessä, joten vilkaisulla ei näkisi, mistä pellostä on tarkemmin kyse. Tämän vuoksi Ville kertoo lyhentäneensä nimiä ”raakalla kädellä”, jotta yhdelläkin silmäyksellä hahmottaa heti, mistä pellostä on kyse.

Haastatteluissa nousi esiin myös tapauksia, joissa nimet olivat lyhentyneet jossain tietokoneohjelmassa, kuten *JUSSIN LUHTAV* ja *KOTOKYRÖNVÄÄ*. *LUHTAV* on lyhentynyt *luhtavainiosta* ja *KOTOKYRÖNVÄÄN* oli tarkoitus olla *KOTOKYRÖNVÄÄRÄ*. Haastattelussa ei kuitenkaan käynyt ilmi, ovatko nimet lyhentyneissä muodoissaan jokaisessa viljelijän käyttämässä ohjelmassa, vai vain nimiluettelossa, joka toimitettiin tutkimusaineistokseni.

Hyvä pellon nimi on haastattelemieni viljelijöiden mukaan myös selkeä. Viljelijät kuvailivat selkeää nimeä monin tavoin. Tilan 8 Kari käytti ilmausta ”jämäkkä” pohtiessaan hyvää nimeä. Kari mainitsee lisäksi nimen huonona ominaisuutena sen, että nimi on ”epälooginen”, eikä nimeä pysty liittämään edustamaansa paikkaan mitenkään. Tilan 5 Ville totesi taas, että hyvä nimi ei ole ”mikään niin monimutkaasesti kirjoitettava”. Vastaavilla ilmauksilla voidaan kuvailla myös hyvää kadunnimeä. Yli-Kojolan (2005: 181) mukaan selkeyttä voidaan kuvailla esimerkiksi adjektiiveilla ”looginen”, ”jämäkkä” ja ”yksinkertainen”. Selkeä nimi on myös helppo kirjoittaa ja helppo muistaa, eikä aiheuta sekaannusta (Yli-Kojola 2005: 181).

Viljelysnimien selkeyteen liitettiin ennen kaikkea nimen muistettavuus. Nimen tulisi toimia ikään kuin tienviittana, jotta työntekijät osaavat mennä mihin pyydetään. Jos pellon nimi on helppo muistaa, se helpottaa viljelijän työtä. Viljelijän on helpompi kertoa missä pelto on, kun itsekin muistaa pellot nimiltä. Pelkkä numerosarja nimen sijasta ei esimerkiksi olisi kovinkaan helppo muistaa, vaan nimessä pitää olla ”joku logiikka” (tila 3, Olavi). Muistamista kuvaillaan haastatteluissa esimerkiksi niin, että pellon muistaa heti kun kuulee sen nimen. Tätä haittaa esimerkiksi se, jos nimet erottuvat toisistaan lähinnä numeroilla. Tilan 1 Laila sanoi haastattelussa, että hänelle vaikeita nimiä olisivat esimerkiksi ”*Neva 1 Neva 2 ja Neva 3*”, koska hänen mielestään olisi aina vaikea muistaa, mikä pelloista on milläkin numerolla. Numerot eivät siis yksilöi eivätkä kuvaa peltoja riittävän tarkasti.

Selkeyttä ja muistettavuutta haittaavina tekijöinä haastattelussa mainittiin liian samankaltaiset nimet. Esimerkiksi tilan 6 Juha totesi nimistä *Kotomaa 1*, *Kotomaa 2*, *Kotopelto*, *Kotoperä* ja *Kotipelto*, että nimet eivät erottele peltoja riittävästi toisistaan. Syynä lienee juuri sekoittumisvaara. Nimen tehtävänä on kuitenkin yksilöidä kohteensa, ja monet samankaltaiset nimet samassa nimistössä häiritsevät yksilöivää tehtävää. Myös numerot nimissä koettiin vaikeiksi nimissä samasta syystä. Myös kadunnimien osalta nimien samanalkuisuutta on kritisoitu ammattilaisten osalta (Yli-Kojola 2005: 198).

Helppo muistettavuus yhdistyy viljelijöiden vastauksissa pitkälti siihen, että nimellä on jokin sisältö, eikä se ole väkisin keksitty. Nimestä siis tietää heti, ”missä mennähän” (tila 2, Pasi). Tilan 4 Martti toteaa, että esimerkiksi paikannimillä nimetyt pellot ovat hyviä. Hän kuitenkin toteaa, että jos lohkoja on paljon, nimiin pitää saada jollain tavalla erottuvuutta, jota ”varmaan saadaan sillä sitten että, siihen on joku miellelyhtymä että sitä ei tartte sitte, – väkisin koittaa niinku muistella tai keksiä että se tulee niinku helposti ja jollain lailla loogisesti se nimi”. Nimen muistettavuus liittyy siis viljelijöiden vastauksissa vahvasti siihen, että nimi on nimeämisperusteeltaan läpinäkyvä. Nimi voi myös olla niin erikoinen, että se on helppo muistaa, kuten tilan 6 Juha toteaa nimestä *KOSOVO* – nimeä on vaikea sekoittaa mihinkään muuhun tilan 6 pellonnimeen. Myös Yli-Kojolan (2005: 198) haastattelemat ammattilaiset, jotka työskentelivät esimerkiksi hätäkeskuksessa, pelastuslaitoksella ja postissa, totesivat erikoiset nimet hyviksi, koska ne jäivät hyvin muistiin. Nimen muistettavuus tekeekin nimestä käyttökelpoisemman. Paikannimiä käytetään sen vuoksi, että paikka voidaan yksilöidä muista samanlaisista paikoista, lisäksi ja nimen on tarkoitus olla taloudellinen yksikkö – yhdellä sanalla voidaan ilmaista kätevästi jokin paikka (Ainiala ym. 2008: 17, 86). Jos nimi ei pysy muistissa, lisäselvitystä tarkoittamastaan paikasta joutuu kuitenkin tekemään: nimellä ei siis pysty erottamaan paikkaa riittävän tarkasti ja taloudellisuus kärsii, kun kohdetta pitää kuvailla monisanaisesti.

Haastatteluissa kävi ilmi myös, miten nimen muistettavuus voi olla riippuvainen muista nimistä. Haastattelutilanteissa oli aina käytössä nimelistat tilan pelloista, jotta nimiä olisi helpompi käsitellä haastattelun aikana. Listat olivat tukena niin haastattelijalle kuin haastateltavalle. Tilan 6 kohdalla kävi niin, että olin järjestänyt peltojen nimet ennen haastattelua aakkosjärjestyksen mukaiseen luetteloon. Tilan 6 Juha oli toimittanut nimet minulle alun perin minulle muodossa, jossa nimet oli järjestelty pellolla viljellyn kasvin perusteella. Kun nimet olikin laitettu aakkosjärjestykseen, Juhan oli vaikeampi muistaa, mikä lohko sijaitsee missäkin. Haastattelussa Juha puhuikin siitä, miten samalla alueella sijaitsevia lohkoja saatetaan viljellä samalla kaavalla, joten aina ei ole niin tärkeää tunnistaa peltoja yksilöinä, vaan riittää tieto suunnasta. Juha esimerkiksi kertoi Myntästä, jossa sijaitsi useampi lohko, mutta muiden lohkojen nimiä ei

välttämättä käytetty. Koska maat saattavat olla vuokralla, niitä ei ole nimetty uudelleen. Juhan tapauksessa yksi Myntässä sijaitsevista pelloista oli nimetty uudelleen *Myntäksi* ja loput oli jätetty ennalleen. Mielestäni tässä on jotain samaa kuin kaavanimistössä käytössä olevissa ryhmänimissä. Jos tietää, missä suunnalla on esimerkiksi kasvilajeilla nimettyjä katuja, niin tietää heti, missä esimerkiksi *Orvokkikuja* sijaitsee. Yli-Kojolan (2005: 197) haastattelemat ammattilaiset toteavat, että juuri tällaisista syistä ryhmänimet ovat hyviä, sillä nimestä voi heti arvata sen sijainnin. Ongelmaa heidän mukaansa kuitenkin tuottavat sellaiset nimet, jotka nimen perusteella vaikuttavat kuuluvan yhteen ryhmään, mutta kuuluvatkin johonkin toiseen ryhmään. Hieman samankaltaisesta syystä tilalla 5 on pitänyt erikseen nimetä Varrasjärven Uitolla ja Pikku-uitolla sijaitsevat pellot, jotka edellisillä viljelijöillä ovat kenties olleet vain nimellä *Uitto*. Yksittäisten nimien sijasta pitäisikin, niin pellonnimien kuin kadunnimienkin kohdalla, pohtia enemmän kokonaisuuksia. Hyvän nimen sijaan voisikin miettiä, millainen on hyvä nimistö.

Hyvän pellonimen tulisi myös kuvata peltoa jotenkin, ja siinä tulisi olla jotain ”sisältöä” (Tila 3, Olavi). Tilan 7 Teuvo totesi, että hyvä pellonnimi on ”kuvaava”, ja kuvaavuus voi kohdistua esimerkiksi pellon maalajiin tai siihen, että nimi kuvaa missä pelto sijaitsee. Jos viljelijän pitää esimerkiksi ohjeistaa joku oikealle pellolle, eikä käytössä ole karttaa, niin on hyvä, että nimi itsessään kuvaisi pellon sijainnin hyvin. Teuvo ei nimennyt yhtään esimerkkiä, mutta oletan hänen tarkoittaneen, että esimerkiksi *Riihivainio* on hyvä nimi, jos pellon laidalla on riihi. Myös tilan 2 Pasi totesi, että hyvä nimi kuvaa peltoa ja nimen perusteella pellon pystyy ”kohorentamaan hyvin”. Esimerkiksi talonnimeen tai paikkaan liittyvät nimet ovat Pasi mielestä tästä syystä hyviä. Myös tilan 6 Juha toteaa, että hyvästä viljelysnimestä tietää ”missä se pelto on”, ja esimerkiksi nimen *Kotomaa* ja *Kotipelto* eivät ole hänen mielestään hyviä, koska *koto* nimen alussa saattaakin viitata jonkin edellisen viljelijän kotiin. Hyvä pellonnimi erottaa Juhan mukaan pellot toisistaan ja on selkeä. Nimi *Nipares* on taas Juhan mielestä hyvä, sillä kun tietää, missä Nipareen alue sijaitsee, tietää myös missä pelto nimeltä *Nipares* sijaitsee. Nämä kaikki esimerkit avaavat mielestäni hyvin sitä, että hyvälle nimelle kaivattu sisältö on juurikin nimen läpinäkyvyyttä. Nimen kuvaavuus liittyy sen muistettavuuteen ja selkeyteen, mitä nimenkäyttäjän niin viljelysnimien kuin kadunnimienkin kohdalla kaipaavat. Opaakeista nimistä on vaikeampaa muodostaa mielikuvia, joten ne voivat tuntua jotenkin väkisin keksityiltä ja sisällöttömiltä. Samalla tavalla myös hyvässä kadunnimessä on sisältöä. Se ei siis ole ”tuulesta temmattu”, vaan nimestä voi muodostaa jonkinlaisen mielikuvan ja nimi on ”todellinen”. (Yli-Kojola 2005: 182.)

Parissa haastattelussa mainittiin esimerkkinä huonosta nimestä numeroilla nimetyt pelot. Tilan 2 Pasi totesi, että numerot eivät ole ”paras maharollinen” tapa nimetä, ja viittasi tällä peltoihin nimeltä *Koivisto 1*, *Koivisto 2* ja *Koivisto 3*. Pasi pohti, että kyseiset pelot olisi voinut nimetä paremminkin, mutta totesi myös, että ei tiedä parempaakaan nimeä näille pelloille. Tästä näkyikin hyvin, miten pysyviä nimet ovat viljelijöiden nimimaisemissa. Kun paikan oppii ker-
 ran tuntemaan jollain nimellä, nimen muuttaminen voi tuntua varsin keinotekoiselta. Tämä tulee ilmi myös silloin, kun esimerkiksi *Riihikäällylle* nimen antanut riihi on hävitetty jo vuosikymmeniä sitten, mutta nimi pysyy silti. Toisaalta esimerkiksi kouvolaisten mielestä *Gefantie* on huono nimi, koska se vaikuttaa keksityltä eikä kuvasta joidenkin mielestä mitään. Todellisuudessa nimen taustalla on kuitenkin vanha, konkurssin tehnyt yritys. Nimelle perusteena ollut asia on siis jo kadonnut, minkä vuoksi kyseistä kadunnimeä pidettiin huonona. (Yli-Kojola 2005: 191.) Viljelijät eivät kuitenkaan nähneet vastaavasti peltojen nimien taustalla olevia, jo hävinneitä, latoja ja riisiä huonoina perusteina nimille, eivätkä nähneet kadonneita rakennuksia syinä nimetä peltoa uudelleen.

Erona siihen, miksi kadunnimistössä perusteensa kadottanutta nimeä pidetään huonona, mutta viljelysnimissä ei haastatteluiden perusteella niinkään, voi olla nimen käyttäjyhteisö. Kadunnimet ovat varsin ison käyttäjäkunnan nimiä, ja käyttäjäkunta myös vaihtuu paljon. Viljelysnimien käyttäjäkunnat ovat pieniä, mutta myös paljon pysyvämpiä, jos viljelykset pysyvät sukupolvesta toiseen samalla perhekunnalla. Tällöin nimien historiatieto periytyy tehokkaammin eteenpäin kuin kaupunkiin muuttavien uusien asukkaiden keskuudessa

Viljelysnimen takana voi myös olla jonkinlainen tarina tai tiedettyä historiaa. Nimen historiaa ja tarinoita nimien taustalla piti hyvänä myös tilan 3 Olavi, joka mainitsi että hyvä nimi kertoo pellostaan itsestään ja sen historiasta jotain. Vastaavasti kadunnimien kohdalla nimen taustalla oleva tarina on katsottu nimen hyväksi ominaisuudeksi (Yli-Kojola 2005: 182). Pellon nimen takana olevaan tarinaan viittasi myös tilan 7 Teuvo kysyttäessä, millainen on kaunis pellon nimi. Kauniita ja rumia pellon nimiä käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa 4.4.2. Yli-Kojolan (2005: 201) artikkelissa kuitenkin todetaan, että yksi hyvän kadunnimen piirre on sen kauneus. Mielestäni voikin todeta, että tarina nimen taustalla liittyy myös siihen, että sillä on sisältöä. Sitä voikin pitää myös hyvän nimen piirteenä.

Hyvän nimen kohdalla eräs haastateltavista mainitsee sen, että hyvä nimen ei tarvitse olla hyvä kaikille. Koska pellon nimet ovat mikrotoponyymejä, ne eivät ole suurenkaan yleisön tiedossa. Haastattelussa tilan 4 Martti totesi hyväksi nimeämisperusteeksi paikan sijainnin, sillä hyvä nimi on hänen mielestään sellainen, että nimen perusteella tietää missä pelto sijaitsee.

Martti kuitenkin lisäsi, että tämä koskee vain paikallistasoa, eikä ulkopaikkakuntalaiselle tällaisten nimien ole tarvekaan aueta. Hyvän nimen siis tarvitseekin nähdäkseni olla hyvä vain sen käyttäjille.

4.3.2 Kaunis ja ruma nimi

Yli-Kojolan (2005: 183, 187) artikkelissa kauneus nähtiin hyvän kadunnimen piirteenä ja rumuus huonon. Viljelijöiden haastatteluissa kumpikaan näistä ominaisuuksista ei kuitenkaan noussut esiin vielä hyvää nimeä pohdittaessa. Vasta erillinen kysymys kauniista ja rumasta peltonimestä sai haastateltavat pohtimaan asiaa. Koska haastattelussakin käsiteltiin hyvää ja huonoa sekä kaunista ja rumaa nimeä omina kokonaisuuksinaan, käsittelen niitä myös tässä analyysissä erillään.

Nimet herättävät mielikuvia, tai kuten Kiviniemi (1982: 13) sanoo, sivumielteitä. Kielen sisäiset sivumielteet liittyvät esimerkiksi kielen äänteisiin ja rakenteeseen, tai nimen yleiskielen merkitykseen. Kielenulkoisiin sivumielteisiin vaikuttavat taas henkilökohtaiset mielipiteet. Nimien herättämiä mielikuvia, kuten nimien kauneutta tai rumuutta, onkin siis haastavaa tutkia etenkin kielenulkoisella tasolla. Etunimitutkimuksessa on huomattu, että nimen ”kauneus” on ylipäätään vaikeasti määriteltävä asia ja yleensä vastaajat eivät ole perustelleet, miksi jokin nimi olisi kauniimpi kuin muut (Kiviniemi 2006: 140). Tämä pätee todennäköisesti myös paikannimistöön, vaikka asiaa ei ole yhtä laajasti toponomastiikan puolella tutkittukaan.

Tässä tutkimuksessa kävi ilmi, että peltojen nimien kohdalla nimen kauneus ei ole kovinkaan oleellinen asia viljelijöille. Kysyttäessä, millainen on hyvä tai huono nimi, ei kukaan maininnut nimen kauneutta tai rumuutta, toisin kuin Yli-Kojolan (2005) tutkimuksessa, jossa jotkut tutkimukseen osallistuneista liittivät nimen kauneuden sen hyväksi ominaisuudeksi. Yli-Kojolan (2005: 178) aineistona oli toki 217 vastausta, eli se oli huomattavasti laajempi kuin omani.

Kun haastatteluissa kysyin viljelijöiden mielipidettä kauniista tai rumasta nimestä, niin ensimmäinen reaktio oli useimmiten naurahdus tai toteamus siitä, että ei ole ajatellut juurikaan asiaa. Osa totesi myös, että nimi ei voi olla kaunis tai ruma. Kuitenkin moni haastateltavista nimesi niin kielenulkoisia kuin -sisäisiäkin perusteluita kauniille ja rumalle nimelle hetken asiaa mietittyään.

Kielenulkoisena sivumielteenä voi pitää tilan 7 Teuvon pohdintaa siitä, että nimi voi olla kaunis, jos sen taustalla on tarina. Myös tilan 4 Martti pohti, että pellon nimi on kaunis, jos paikalla on ”jotain luontoarvoja – – mitä se viljelijä itsekkin arvostaa” ja paikka on nimetty jo-

tenkin tämän luontoarvon mukaan, jolloin nimeä voisi hänen mukaansa pitää kauniina. Kumpikin näkökulma riippuu siis siitä, miten viljelijä tuntee nimen taustoja tai millaiset arvot viljelijällä itsellään on. Nimen tausta ei kuitenkaan välttämättä ole aina tiedossa, ja viljelijän arvot ovat aina henkilökohtaisia mielipiteitä. Nimen kauneutta lisäävänä tekijänä voisi kuitenkin pitää sitä, että sillä on jotain merkitystä nimen antajalle tai käyttäjälle. Tätä ajatusta vahvistaa myös kouvolaisten mielipide omasta kotikadustaan. Suurin osa Yli-Kojolan (2005) tutkimukseen osallistuneista piti oman kotikatunsa nimestä. Tämä johtuu siitä, että asuinpaikka kytkeytyy ihmisen identiteettiin, ja se vahvistaa oman kotiosoitteen mielekkyydestä. (Yli-Kojola 2005: 186.)

Kielensisäisistä sivumielteistä useimmiten haastateltavat yhdistivät nimen kauneuteen tai rumuuteen sen yleiskielisen merkityksen. Tilan 1 Laila näki kauniin nimen sellaisena, ”joka nyt on niinku sanana tarkoottaa jotaki kivaa”. Tilan 2 Pasi taas totesi, että ”joku *Paskamaa*” ei ainakaan ole kaunis nimi. Nämä esimerkit viittaavat siihen, että semantiikaltaan positiivisiksi mielletyt nimet nähdään kauniina ja vastaavasti negatiivisia ilmauksia sisältävät sanat rumina. Se, mikä on nimenkäyttäjän mielestä positiivinen ja mikä negatiivinen ilmaus, on tietysti aina jossain määrin riippuvaista nimenkäyttäjistä, mutta yleislinja lienee selvä.

Kouvolaisten mielestä yksi parhaista Kouvolan kadunnimistä oli *Kevätkuja*, jonka parhaana ominaisuutena pidetään sen luomaan mielikuvaa. Nimi tuo esimerkiksi jollekin vastaajalle mieleen kevään, jota vastaaja pitää kauniina vuodenaikana. Nimi liitetään myös luontoon, mikä koetaan positiivisena asiana. (Yli-Kojola 2005: 189.) Nimen herättämä positiivinen mielikuva voikin siis syntyä sitä kautta, että sen yleiskielinen merkitys on jollakin tavalla kaunis tai herättää myönteisiä mielikuvia, mikä tuli ilmi myös viljelijöiden haastatteluissa. Tilan 1 Laila uskoo, että nimi on tietyllä tavalla myös enne, joten pellolle ei sovi laittaa negatiivisävytteistä nimeä. Hän käyttää tilan pelloista esimerkkinä *Jekkumaata*, joka on yleiskieliseltä merkitykseltään varsin positiivinen, vaikka pellosta annettu palaute ei ”aina ollu positiivista – ku sieltä ongittihin jotaki vehjestä [työkonetta]” (tila 1, Laila).

Rumia nimiä käsiteltäessä esiin nousi nimien hävyttömyys, sillä useampikin haastateltava totesi, että alatyylisiä tai rivoja ilmauksia sisältävät pellonnimet ovat rumia. Näitä kuitenkin haastateltavat lähinnä epäilivät rumiksi, mutta eivät antaneet tällaisista nimistä esimerkkejä. Tilan 4 Martti epäili haastattelussa, että tällaisia nimiä ei varmaankaan peltonimistössä juurikaan olisi. Hän perusteli näkemystään sillä, että peltojen nimet ovat arkikäytössä, mikä hillitsee niiden sisällön asiallisena pysymistä.

Martin näkemyksessä voi olla perää. On totta, että kulttuurinimistössä alatyylisiä sanoja sisältäviä nimiä on vähemmän kuin luontonimistössä. Törmälän (2020) tutkimuksessa kulttuurinimissäkin kuitenkin esiintyi sanaa *perse*, ja eniten juuri viljelysnimien kohdalla. (Törmälä 2020: 15, 54.) *Perse* saattaa kuitenkin viitata suunnilleen samaan kuin *perä*, mikä selittänee ensiksi mainitun nimenosan yleisyyttä.

Tylyys ja rumuus ovat mielestäni toisiinsa rinnastettavia käsitteitä. Haastateltavista tilan 7 Teuvo oli sitä mieltä, että hänen peltojensa nimet ovat hieman tylsiä, sillä vain *Maakari* oli sellainen jonka nimen taustalla oli tarina. Tätä nimeä Teuvo pitikin mielenkiintoisena: ”Mut kyllä se [*Maakari*] on niinku ainut mitä mulle tuloo että jos on jotaki, mielenkiintoosta tuos nimistös”. Teuvo ei siis pitänyt erityisen mielenkiintoisena perinteisiä pellonimiä, ellei niihin liittynyt jotain tarinaa. Myös kouvolaalaiset kuvailivat Yli-Kojolan tutkimuksessa huonoja kadunnimiä esimerkiksi ikävinä, rumina ja tylsinä (Yli-Kojola 2005: 187). Voisikin siis ajatella, että kaunis nimi yhdistyy mielenkiintoisuuteen ja tarina taustalla on kielenulkoinen sivumielle, joka nimeen liittyy. Tarinattomat nimet voivatkin olla tylsiä, eivätkä kovinkaan kiinnostavia.

Nimien kauneus tai rumuus liittyy siis lähinnä niiden semantiikkaan ja joissain tapauksissa taustoihin. Äänteellisyyteen tai rakenteeseen liittyviä mielteitä haastattelussa ei noussut ilmi peltojen nimiin liittyen. Tilan 4 Martti totesi tosin, että ”sointuva nimi” voi olla kaunis, mutta ei antanut sellaisesta nimestä esimerkkiä. Vastaavaa adjektiivia on käytetty kuvaamaan myös kadunnimeä *Kevätkuja* perusteltaessa, miksi se on hyvä kadunnimi (Yli-Kojola 2005: 189). Sointuvuus mielestäni viittaakin siihen, että nimi kuulostaa mukavalta. Lisäksi tilan 3 Olavi totesi nimen *Vieru* kauniiksi, mutta haastattelussa ei käynyt ilmi, miksi näin on. Olavi totesi myös nimen *Haka-Koivisto* ”tyylikkääksi”, mikä liittyi pellon taustoihin: pelto on yhdistelmälohko nimistä *Hakavainio* ja *Koivistonmaa*, ja yhdistelmänimessä on siis säilynyt vanhojen lohkojen nimet. Olavin mielestä uusi nimi ”rimmaa” hyvin, ja hän näkee positiivisena sen, että nimessä on säilytetty kaksi vanhaa nimeä. Nimen ”tyylikkyys” liittyyneen siis siihen, että nimessä näkyy pellon historia (mikä on kielenulkoinen sivumielle) ja Olavin käyttämä käsite ”rimmata” voisi viitata siihen, että nimi kuulostaa hyvältä. Sitä, liittykö hyvältä kuulostaminen äänteisiin, rakenteeseen vai johonkin muuhun, ei kuitenkaan voi varmaksi sanoa.

On ymmärrettävää, että peltonimien kohdalla lähinnä nimien semantiikka liittyy nimien herättämiin sivumielteisiin. Pellonimet, ja yleensäkin paikannimet, ovat sanasemanttisesti läpinäkyviä, ja joten niihin liitetään helposti samanlaisia asioita mitä yleiskielessäkin ilmaukset olisivat. Henkilönnimissä taas on useammin tilanne, että nimellä ei ole mitään yleiskielistä tarkoitetta, vaan nimi on olemassa vain nimenä. Silloin on kenties helpompaa lähteä pohtimaan

nimen äänneiden tai rakenteiden herättämiä sivumielteitä. Paikannimien kohdalla taas sanasemanttinen läpinäkyvyys kenties ohjaa tulkitsemaan nimeä sen yleiskielen ilmausten kautta, eikä semantiikkaa ole helppo ohittaa.

4.3.3 Tavallinen pellonnimi

Yhtenä haastattelukysymyksenä oli pohtia tavallista pellonnimeä. Haastateltavat pohtivat niin tavallisia pellonnimiä kuin omien pellonnimiensä tavallisuutta. Lisäksi haastateltavat pohtivat ylipäätään, millaisia tavalliset pellonnimet ovat. Viljelijöiden vastaukset heijastelevat pitkälti paikannimien todellisia yleisyyslukuja, joita Kiviniemi on selvittänyt 1990-luvulla (ks. Kiviniemi 1990: 171). Lisäksi viljelijöiden vastaukset osoittavat hyvin pellonnimien mikrotoponymisen luonteen.

Useammassa haastattelussa viljelijät pohtivat, että nimenosan *koto* tai *koti* sisältävät pellot ovat varmasti todella yleisiä. Tilan 8 Kari mainitsi omista peruslohkoistaan *Kotopalan* yleisenä pellonnimenä, ja tilan 7 Teuvo piti *Koto*-nimisiä pajoja erityisen yleisinä. Tilan 4 Martti totesi, että *Kotopala* on tyypillinen nimi, jolla on ”looginen” nimenantoperuste. Kiviniemi (1990: 171) on tutkinut nimenomaan *-pelto* ja *-vainio*-päätteisiä paikannimiä, ja havainnut molemmissa ryhmissä *koti*- ja *koto*-alkuiset nimet toiseksi yleisimmiksi. Viljelijöiden arvio nimenosan *koto* sisältävistä nimistä osui siis oikeaan.

Koto-nimenosan sisältävät pellot luontevasti sijaitsevat lähellä viljelijän kotialoa. Haastatteluissa viljelijät arvelivat myös muita vastaavia, rakennuksen tai rakennelman sisältäviä pelloja yleisiksi nimiksi. Tilan 2 Pasi mainitsi *KOTOMAIDEN* lisäksi *RIIHIVAINION* pohtiessaan yleisiä ja tavallisia pellonnimiä. Tilan 5 Ville arveli, että *Saunavainio* on muillakin toistuva pellonnimi. Tilan 1 Laila taas totesi, että tavanomaisia pellonnimiä lienevät sellaiset, jotka ovat saaneet nimensä esimerkiksi ladosta tai riihestä. Laila ja Pasi osuvat arveluissaan oikeaan, sillä määräteosan *riihi* sisältävien nimet ovat kaikkein yleisimpiä pellonnimiä. *Saunavainion* kanssa samankaltainen *Saunapelto* on myös yleisimpien nimien joukossa (Kiviniemi 1990: 171).

Yleisemmin moni viljelijöistä totesi sijainnin mukaan annetut nimet tavallisiksi pellonnimiksi. Tilan 2 Pasi pohti, että esimerkiksi suhteelliseen sijaintiin jossain perällä viittaava *TAKAMAA* on tavallinen nimi, ja arveli, että samankaltaiset *Perävainio* tai *Perämaa* voisivat olla myös yleisiä, vaikka hänellä ei kahta viimeistä peltoa nimistössään esiintynytkään. Tilan 4 Martti ajatteli, että hänen pelloistaan *Koriamäki* ja *Larvamäki* ovat täsmälliseen sijaintiin viittaavina niminä tavallisia pellojen nimiä. Tilan 8 Kari taas mainitsi laajemmin tavallisten nimien kuvaavan jotain ”kohoretta ja paikkaa mistä se maa loppuu tai alakaa”. Tilan 6 Juha arveli, että

tavalliset pellonnimet ”viittaa siihen, paikkahan, niinku laajemmin ku vaan se pelto”. Tavallinen pelto on siis saanut nimensä sen mukaan, millä alueella sijaitsee. Juha lisäsi vielä, että ainakin osa pellonnimestä viittaisi sijaintialueeseen, eli nimessä saattaisi olla muitakin nimeämisperusteita näkyvillä. Sijaintia hän kuitenkin piti tyypillisimpänä nimenosana. Sijainti on myös Kiviniemen (1990: 172) mukaan peltojen yleisin nimeämisperuste. Myös tämän tutkimuksen aineiston mukaan sijainti on yleisin nimeämisperuste. Tosin kaikkein yleisimmät peltojen nimet, eli nimenosan *riihi* sisältävät nimet, on aiemmissa tutkimuksissa (esim. Rinta-Karjanmaa 2012), luokiteltu yleisimmin nimeämisperusteluokkaan ”paikalla oleva, esiintyvä”. Laajemmin ajateltuna nekin kuitenkin ilmaisevat nähdäkseni sijaintia, samalla tapaa kuin nimenosan *koto* sisältävät nimet.

Sijainnin lisäksi tilan 2 Pasi arveli, että varmasti muillakin viljelijöillä on edellisten omistajien tai vuokranantajien mukaan nimettyjä peltoja, kuten hänellä *Kytölä* ja *Käkelä*. Pasin mielestä siis nimeämisperuste ”paikan suhde ihmiseen” on yleinen. Pasin tilan nimistössä kyseisellä nimeämisperusteella nimen on saanut yli puolet pelloista, joten Pasin arvelussa korostunee hieman hänen oma nimeämistapansa. Oman nimimaiseman pitäminen normaalina ja yleisenä lienee kuitenkin varsin inhimillistä, eikä Pasi suinkaan väärässä ole: suhde ihmiseen on tässä ja aiemmissakin tutkimuksissa havaittu varsin yleiseksi nimeämisperusteeksi (ks. luku 4.2.2).

Tilan 7 Teuvo totesi, että heidän tilansa nimet ovat tavallisia. Tästä syystä Teuvo ei pitänyt niitä kovinkaan hyvänä aineistona tutkimuskäyttöön. Hänen mielestään tutkimisen arvoisia nimiä olisivat lähinnä kiinnostavat nimet. Teuvon ajatus tavallisten nimien arvottomuudesta tutkimukselle ei ole epätavallinen. Ei-kielitieteilijöiden keskuudessa nimistöntutkimus nähtäneen lähinnä, joskus jopa ainoastaan, etymologisena, nimen alkuperää tutkivana tieteenalana (Ainiala ym. 2008: 61). Teuvon käsitys heijasteleekin hyvin juuri maallikoiden ajatusta nimistöntutkimuksesta: vain tarinat nimien taustalla ovat kiinnostavia, ja täysin läpinäkyvät ja nimeämisperusteeltaan yksinkertaiset nimet ovat jollain tapaa liian tavanomaisia ja tylsiä tutkitaviksi.

Viljelijöiden antamat esimerkinimet ovat osaksi myös rakenteeltaan tyypillisiä. Tyypillisesti paikannimet ovat muodoltaan yhdysnimiä, joissa määriteosa kertoo paikan erityispiirteen eli nimeämisperusteen ja perusosa kertoo paikanlajin (Kiviniemi 1990: 90) ja pellonnimet ovat myös muita paikannimiä useammin juuri tätä tyyppiä (Ainiala 2002: 184). Useimmiten pelto on nimetty sen sijainnin perusteella (Kiviniemi 1990: 172). Tutkimukseen osallistuneiden viljelijöiden käsitykset tavallisista nimistä osoittavatkin, että viljelijöillä on jossain määrin varsin hyvä nimitaju pellonnimien suhteen niin nimen muodon kuin merkityksenkin kannalta. Pyysin haastatteluissa viljelijöitä pohtimaan joko oman tilan nimistön tavanomaisuutta tai ylipäätään

tavallisia pellon nimiä. Suurimmalla osalla oli näkemys, että tilan nimet ovat varsin tavallisia. Poikkeuksen muodosti tila 1: Lailan ja Samin mielestä heidän omat viljelysnimensä, kuten *Labyrinthi* tai *Preeria* eivät ole välttämättä tyypillisimpiä peltojen nimiä. Toisaalta he myös näkivät, että esimerkiksi *Navetantaus* ja *Pikkupala* voisivat olla nimiä, joita on muillakin tiloilla. Sami myös arveli, että *Latovainio* ja *Vaihtokytö* voisivat olla tyypillisiä nimiä, vaikka heillä ei sen nimisiä viljelyksiä ollutkaan. Sami totesi, että ”tälläiset ne nyt tuntuus olevan – – niinku sellaaasia”. Samin käyttämä ilmaus siitä, että tavalliset nimet *tuntuvat* tietynlaisilta, heijastelee mielestäni hyvin nimitajun käsitettä. Nimitaju liittyy kielitieteessä tunnettuun prototyypiteoriaan (ks. esim. Ainiala ym. 2008: 30). Ihmisillä on siis jonkinlainen ymmärrys siitä, millainen on tyypillinen erisnimi. Kielenpuhujilla on myös jonkinlainen yhteinen näkemys eri nimikategorioihin kuuluvien erisnimien rakenteesta. Kielenpuhujat siis osaavat sanoa, millaiset nimet ovat tyypillisiä tai epätyypillisiä paikannimiä tai yritysnimiä. (Sjöblom 2006: 72.) Tämä koskee muitakin paikannimityyppejä, kuten pellonnimiä.

Mielestäni viljelijöiden vastaukset haastatteluissa tavallisia nimiä koskien kertovatkin kahdesta asiasta: Ensinnäkin viljelijät pitävät kenties keskimääräistä tavallisempina omassa nimitämisessä esiintyviä nimiä. Tämä on ymmärrettävää, sillä ne kuuluvat viljelijöiden omaan nimimaisemaan hyvinkin keskeisesti. Toisekseen vastaukset osuvat yksiin aiempien tutkimustulosten kanssa, mikä kertoo mielestäni viljelijöiden hyvästä nimitajusta.

Peruslohkojen nimille ei ole asetettu mitään rajoituksia, joten viljelijät voivat nimetä ne miten haluavat, ja ne voivat olla sisällöltään ja muodoltaan periaatteessa mitä tahansa. Haastatteluissa kysyin viljelijöiltä, voiko pellonnimi kuitenkaan olla ihan minkälainen tahansa. Yleisesti viljelijät olivat enemmän sitä mieltä, että nimi voi olla millainen tahansa. Tilan 4 Martti on sitä mieltä, ”nimi on nimi ja se voi olla ihan mikä vaan”, mutta on tärkeää, että nimellä olisi yhtymäkohta todellisuuteen. Sinänsä yhtymäkohtaa ei hänen mielestään voi rajata. Esimerkiksi Amerikan osavaltioiden mukaan peltojen nimeäminen tuntuisi Martista absurdilta, mutta jos tilan historiassa olisi esimerkiksi yhtymäkohtia Amerikan historiaan, nimet olisivatkin merkityksellisiä. Myös Tilan 6 Juha pohti, että pellonnimi voi olla mitä vain. Esimerkiksi *KOSOVO* ei hänen pelloistaan kuulosta varsinaisesti pellonnimeltä, mutta Juhan mielestä ”oikeen hyvä nimi – – sitä tietää justihin jotta mikä se on”. Toisaalta tilan 8 Karin mielestä ”pellonimen pitää olla pellonnimi”, mielellään jollain lailla juureva. Kari pohti ”maahenkisyyden” katoavan, jos nimi olisi mitä vain. Viljelijöiden vastauksista nousikin esiin, että nimi voi kyllä muodoltaan mitä tahansa, mutta sisällöltään nimet saisivat mielellään olla jollain tapaa merkityksellisiä. Tämä on nimen yksilöinnin ja nimien käytettävyyden kannalta oleellista.

Kysyin myös viljelijöiltä, tarkoittaako nimi heidän mielestään aina jotain. Viljelijät olivat sitä mieltä, että tarkoittaa. Tilan 4 Martin mukaa nimi yleensä tarkoittaa aina jotain, joko ”konkreettista asiaa tai ilmiötä” tai ”tapahtumaa tai muuta joka sille ollu”. Tilan 2 Pasin mielestä kaikki nimet tarkoittavat jotain, sillä ”kyllähän ne jostaki – – on otettu”, eikä ole ”hatusta temmattu”.

Nimet voivat olla sana- ja lausesemanttisella tasolla läpinäkyviä tai läpinäkymättömiä (ks. luku 2.4). Esimerkiksi nimen *kivipelto* sanasemanttinen tarkoitus oli Pasille selvä, mutta lausesemanttisesti nimi ei tuntunut niin selvältä, koska pelto ei ollut Pasin mielestä erityisen kivinen. Nimi voi myös olla sanasemanttisesti läpinäkymätön. Viljelijät pohtivat joidenkin nimien kohdalla, että eivät sinänsä ymmärrä, mitä nimi sanana tarkoittaa, mutta nimi on silti heidän mielestään merkityksellinen. Esimerkiksi tilan 7 Teuvo pohti *Fränti*-nimistä peltoa. Pelto on saanut nimensä läheisen pellon lähellä sijaitsevan tilan mukaan, mutta Teuvo totesi, ettei sinänsä tiedä, mitä *fränti* sanana tarkoittaa. Nimi ei silti ole hänen mielestään merkityksetön, sillä paikka ”on sirottu siihen nimehen”. Tilan 8 Karin mukaan taas pellon nimi ei aina tarkoita mitään. Tätä perusteli sillä, että *Ilvesneva*-nimisellä pellolla ei ole hänen mukaansa ainakaan enää ilveksiä eikä nevaa. Karin mielestä nimi siis oli tavallaan merkityksetön, vaikka nimen sanasemanttinen tarkoitus oli hänelle selvä.

Viljelijöiden erilaiset vastaukset kertovat siitä, että he pohtivat merkityksellisyyttä eri näkökulmista. Teuvo pohti haastattelussa merkityksen käsitettä sanasemanttisen läpinäkyvyyden kulmasta, ja Kari taas pohti nimen etymologista merkitystä, eli sen alkuperäistä merkitysisältöä. Merkityksen käsitteen kohdalla pohditaankin usein lähinnä nimeen sisältyvien sanojen leksikaalista merkitystä. Nimen käyttöön sen etymologisen merkityksen tietäminen tai tietämättömyys ei kuitenkaan vaikuta. (Ainiala ym. 2008: 34.) Teuvon ja Karin vastauksien ero johtuneekin osittain tästä: Kari pohtii merkitystä nimenomaan etymologisesta näkökulmasta, ja tulkitsee nimen merkityksettömäksi, kun alkuperä ei ole tarkkaan selvillä. Teuvon pohdinnassa taas on näkyvissä ajatus siitä, että nimi ja paikka ovat sidoksissa keskenään, jolloin sinänsä ei ole edes väliä, ymmärtääkö nimen leksikaalista sisältöä. Nimeä pystyykin käyttämään päätehtävässään, yksilöinnissä, vallan mainiosti, vaikka nimeen sisältyviä aineksia ei tunnistaisikaan (mts. 33).

Karin vastaus heijastelee nähdäkseni myös sitä, miten maallikot usein haluaisivat nähdä nimeämisperusteen selkeästi. Nimi muuttuu tavallaan merkityksettömäksi, kun sen nimeämisperuste ei olekaan konkreettisesti havaittavissa. Kari pohti haastattelussa, että paikallahan on joskus saatettu nähdä ilveksiä, ja pyrki näin selittämään nimeä. Tämä on ymmärrettävää, sillä

nimeen kuuluu aitona kielellisenä merkinä kielellisen muodon ja sisällön lisäksi merkityssisältö, ja on luonnollista, että ihmiset haluavat selittää nimiä. Kansanetymologiat koskevat nimiä, jotka ovat muuttuneet sanasemanttisesti läpinäkymättömiksi tai lausesemanttinen merkitys on hämärtynt. (Ainiala ym. 2008: 35.) Mielestäni *Ilvesnevan* selittämisen taustalla ovat osittain nämä syyt. Sinänsä *Ilvesneva* on peltona saanut nimensä sijainnin mukaan, jolloin nimi on pellonnimenä läpinäkyvä, mutta alueen nimenä merkitys on osalle nimenkäyttäjistä jo hämärtynt, jolloin se voi tuntua merkityksettömältä.

4.3.4 Murteen näkyminen nimissä

Maaseutunimet ovat perinnäisesti noudattaneet paikallista murretta ja nimestäjät ovat nimestäessään merkinneet muistiin nimien murreasut. Myös nykynimistössä on murrepiirteitä. (Mieliäinen 2005: 48.) Kaavanimistö on kuitenkin kokemukseni perusteella yleensä yleiskielistä. Tähän ohjaa Kotimaisten kielten keskuksen ohjeistus *Hyvä julkinen nimistö* (2020) jossa todetaan esimerkiksi, että ”hyvä nimi on ymmärrettävä” ja ”selkeää suomea ja ruotsia”. Julkisten nimien tulisi siis olla mielellään yleiskielisiä. Viljelysnimet eivät tokikaan ole julkisia siinä missä kaava-alueen ja virastojen nimet, mutta toisaalta peltojenkin nimet ovat rekisteriniminä jossain määrin virallisia (ks. luku 2.2.3). Kysyinkin haastatteluissa, pitäisikö tästä syystä peltojen nimien olla yleiskielen sääntöjen mukaisia.

Aineistossani murteellisia nimiä ovat esimerkiksi *Aittookorpi*, *H. Isoo Pala*, *Hanttales*, *Kotomaa 1*, *Larvamäki*, *Isooleippo* ja *Peuraanvainio*. Lähes jokaisella tilalla oli ainakin yksi murteellinen nimi peruslohkojen joukossa. Aineistosta ei näkynyt, että viljelijöillä olisi ollut tarvetta yleiskielistää peltojensa nimiä. Tämä näkyy niin murrepiirteiden ilmenemisessä kuin siinä, että kaikki rekisteriin merkitys peruslohkojen nimet eivät noudata yleiskielen oikeinkirjoitusta (esim. *kivipelto*, *KimmoAntti perä*, *KKA etu*).

Haastatteluissa murteen merkityksestä nimistössä tilan 8 Kari totesi seuraavasti: ”se sitoo sen paikan, paikan, sen pellon siihen paikkahan ja sen paikan siihen peltohon, se murre”. Tämä toteamus kiteytti sen, mitä muissakin haastatteluissa viljelijät tuumivat: murre on paikallisuuden piirre, ja kertoo paikan sijainnista. Murteen näkyminen peltojen nimistössä ja alueen nimistössä ylipäättään koettiin siis hyväksi asiaksi. Toisaalta tilan 3 Olavi totesi, ettei murteettomuus tee nimistä huonojakaan. Tässä näkemyksessä mielestäni näkyy nimen funktio: nimen on tarkoitus yksilöidä ja kuten aiemmin olen maininnut, peltojen nimi on yhdenlainen työkalu viljelijöille. Nimi voi olla hyvä tai huono riippumatta siitä, näkyykö siinä murre vai ei.

Toisaalta murteen näkyminen nimissä koettiin identiteettiasiana: peltojen nimeämisessä haluttiinkin käyttää murretta, mikä korostui sen jälkeen, kun oli hetken asunut muualla. Maakuntaan takaisinmuuttamisen jälkeen murre koettiin vieläkin tärkeämmäksi kuin ennen. Esimerkissä (2) Laila ja Sami pohtivat murteen merkitystä nimistössä.

2) Laila: Mun mielestä oikiastansa niinku pitää.

Sami: Niin.

Laila: Et se niinku vahvistuu sinä aikana ku olitihin sielä, [toisella paikkakunnalla]. Niin sitte ku niinku, lapsista huomas et [vanhin lapsi] oli aika äkkiä niinku siinä murtees ja sitte taas mä olin sitä mieltä että me ollahan niinku pohojalaasia että me sitte ollahan myös ja, varmana sitte näis nimityksiski ku tultihin tänne niin sitte niinku haluttihinki käyttää sitä murretta.

Haastattelija: Joo.

Laila: Että se nyt niinku säilyys se.

Murteen näkyminen nimistössä onkin Lailalle ja Samille identiteetikysymys ja murretta käyttämällä myös nimistössä he haluavat säilyttää osan heimoidentiteettiään. Voikin olla, että nimistössä näkyvä murre onkin pohjimmiltaan kytköksissä juuri tähän. Peltojen nimeäminen, kuten paikkojen nimeäminen muutenkin, on niiden haltuun ottamista (Pitkänen 1999: 15). Koska murre kytkeytyy usein vahvasti henkilön identiteettiin, paikkojen nimeäminen omalla tavalla voi vahvistaa nimeäjän identiteettiä. Tämä on todettu myös aiemmassa tutkimuksessa: murteen käyttäminen nimien kohdalla, on sitten kyse puhekielisestä nimestä tai puhekielisesti äännetystä nimestä, tekee nimistä paikallisia leimoja (Mielikäinen 2005: 48). Myös siinä tapauksessa, että peltojen nimet ovat kulkeutuneet sukupolvelta toiselle, voi olla kyse juuri identiteetin vahvistamisesta. Säilyttämällä vanhoja nimiä, joissa kenties näkyy murteellisuuksia, tulee niin sanotusti vaalineeksi juuriaan.

Aiempi tutkimus on osoittanut, että maakuntien kokoiset alueet ovat yhteydessä Suomen kulttuuris-maantieteellisiin heimoihin. Eteläpohjalaisilla alueidentiteetti ja tunne siitä, että kuuluu eteläpohjalaisten heimoon, on säilynyt vahvana. (Pitkänen & Westinen 2018: 40.) Tämä näkyy vahvasti esimerkiksi ylpeytenä omasta murteesta. Koska kaikki tutkimukseen osallistuneet tilat sijaitsevat Etelä-Pohjanmaan maakunnan alueella, on varsin ymmärrettävää, että suhtautuminen murteellisiin nimiin oli positiivista.

4.3.5 Nimen muuttuminen

Nimet ovat haastatteluiden perusteella varsin pysyviä. Tilan 4 Martti totesi, että hän niin kauan kuin hän peltojaan viljelee, ei ole syytä vaihtaa nimiä. Ville taas totesi, että peltoja ei nimetä uudelleen, koska vaihdoksen myötä pitäisi opetella niin paljon uutta. Kun nimi on siis vakiintunut käyttöön, sen vaihtaminen toisi vain haasteita. Kun ottaa huomioon, miten nimi on varsin

taloudellinen ja käytännöllinen yksikkö (Ainiala ym. 2008: 17), niin jatkuva muuttaminen sotisi tietysti tätä tilannetta vastaan. Vaihdoksen jälkeen nimeä joutuisi todennäköisesti miettimään enemmän ja muistelemaan tarkemmin, mistä onkaan kyse. Monissa haastatteluissa kävikin hyvin ilmi, että nimet eivät vaihdu, koska niitä ei ole syytä vaihtaakaan.

Vaikka pelto ei muistuttaisi enää nimeään ja nimenvaihdos olisi tässä mielessä aiheellinen, Laila toteaa nimen olevan sen jälkeen muisto, joka kertoo siitä, mitä paikka ennen oli. Lailan ajatus lieneekin sama kuin Pitkäsellä (1999: 22), joka puhuu nimistä paikan muistina. Tämänkin osaksi selittänee näitä eri kerrostumia viljelijöiden nimistöissä ja eri tapoja uudelleen nimeämisen tai nimeämättömyyden suhteen. Ehkä kyse ei ole aina tietoisesta valinnastakaan, vaan viljelijät hahmottavat eri tavalla nimistöjään. Jos alue on entuudestaan tuttu, tai nimimuisti on hyvä, myös edellisen omistajan antamat nimet voivat hahmottua viljelijälle selkeästi, eikä nimen muuttamiselle ole tarvetta. Toisaalta nimeämällä uudelleen saa luotua sellaiset nimet, jotka itselle tuntuvat helpommilta käyttää ja muistaa ja jotka kuvaavat nimeäjän mielestä kohdetta paremmin.

Aineistossa on jonkin verran nimiä, jotka viittaavat sellaisiin asioihin joita ei enää ole. Peltoa voidaan kutsua esimerkiksi *Riihikäällyksi*, vaikka riihi on purettu jo 30 vuotta sitten. Nimeä ei kuitenkaan ole muutettu, sillä kuten tilan 3 Olavi toteaa, ”ei oo mitään syytä sitä nimeä purkaakaan, se tunnetaan sillä nimellä”. Nimi onkin usein haastattelemillani tiloilla varsin pysyvä yksikkö, harva viljelijöistä oli vaihtanut nimeä jonka oli kerran antanut. Tämä on merkille pantava seikka, sillä nimen vaihtaminen on helppo prosessi. Jostain syystä siihen ei kovin helposti kuitenkaan ryhdytä.

Riihikäällyn kaltaiset nimet ovat lisäksi hyviksi nimiksi ajateltuja, sillä hyvällä nimellä on jokin tarina ja siihen sisältyy historiaa (ks. luku 4.4.1). Tilan 3 Olavi totesi haastattelussa, että on oikeastaan lähinnä hyvä asia, että *Riihikäällyjen* kaltaiset nimet säilyvät nimistöissä, vaikka riihet katoaisivatkin. Olavi pohti, että vaikka nimen peruste poistuisikin, on hyvä tietää että esimerkiksi *Riihivainiolla* tai *Riihikäällyllä* on aikanaan ollut riihi. Riihi on osa pellon historiaa, ja tieto siitä on itsessään kulttuurisesti arvokasta. Toisaalta myös käytännön töidenkin kannalta on hyvä tietää pellolla sijainneista vanhoista rakennuksista. Pellosta voi viljelystöiden yhteydessä nousta vuosikymmenten päästäkin rakennukseen kuuluneita kiviä, mikä vaikuttaa viljelystöihin.

Vaikka viljelijät olivat haastatteluissa sitä mieltä, että pellot, joille nimen antanut tarkoite on kadonnut, ovat nimiltään pysyviä, aiemassa tutkimuksessa on viitteitä muusta. Viljelysnimet ovat todella herkkiä katoamaan, ja katoaminen on usein nopeampaa, jos nimi ei enää kuvaa

kohdettaan (Ainiala 1997: 206; Ainiala ym. 2008: 124). Nimen säilyminen on todennäköisempää, jos nimi kuvaa kohdettaan. Toisaalta asia ei ole näin suoraviivainen: vaikka nimi menettäisi kuvaavuutensa, se voi jäädä hyvänä nimenä käyttöön. Silloin on usein kyse siitä, että nimen sisältö ymmärretään historiallisena. (Ainiala 1997: 206.) Tämä selittänee, miksi viljelijät näkivät esimerkiksi *Riihivainion* ja *Saunavainion* hyvinä niminä, vaikka pelloille nimen antaneet rakennukset ovatkin kadonneet. Nimissä on omanlaistansa historiallista tietoa, joka on sekä kulttuurihistoriallisesti että käytännön töiden kannalta oleellista. Toisaalta viljelijöiden käsitys nimien pysyvyydestä liittyy siihen, että nimien pysyvyyttä ei ajatella välttämättä seuraavaa sukupolvea pidemmälle. Lähes kaikilla tiloilla oli tiedossa jatkaja seuraavasta sukupolvea, tai sitten seuraava sukupolvi viljeli jo maita. Haastattemieni viljelijöiden keskuudessa nimet olivat siis jo siirtyneet eteenpäin (vrt. Ainiala 1997: 205). Vastaukset olisivat kenties toisenlaisia, jos tiedossa olisi, että kukaan ei jatka viljelyä tilalla.

Viljelysnimiä voi kadota ja muuttua myös tilanteissa, joissa peruslohkoja yhdistetään toisiinsa. Tilan 2 Pasi totesi, että useimmiten yhdistäessä jäljelle jää ennestään suurimman lohkon nimi, ja samoin ajatteli tilan 6 Juha. Joskus yhdistäminen kuitenkin synnyttää jotain uuttakin nimistöön: nimessä *Kormanot* päätte *t* merkitsee tilan 5 Villen mukaan sitä, että kaksi lohkoa on yhdistetty yhdeksi. Monikon päätte merkitsee siis useammasta lohkoista muodostettua uutta lohkoa. Tilan 3 *Haka-Koivisto* on taas yhdistelmä kahdesta vanhasta nimestä, *Hakavainiosta* ja *Koivistonmaasta*. Alkuperäisetkin nimet viittaavat siihen, että pellot on nimetty niiden ihmiseen liittyvän suhteen mukaa. *Haka* viittaa laidunmaahan ja *Koivisto* tilaan, jolle pelto on joskus kuulunut. *Haka-Koivisto* säilyttää näin vanhojen nimien määräteosat ja sitä kautta myös niiden erityispiirteet ja nimeämisperusteet. Jos uusi yhdistelmä olisi ollut *Vainionmaa*, niin nimen alkuperä olisi hämärtynyt aika lailla.

Haastatteluissa kysyin viljelijöiltä myös nimien vaihtumisesta ylipäätään. Pellonimien vaihtuminen tulevaisuudessa nähtiin viljelijöiden keskuudessa varsin epätodennäköisenä. Esimerkiksi tilan 2 Pasi totesi, että hän ei ainakaan aio vaihtaa nimiä. Jos nimet vaihtuvatkin, se on hänen mukaansa seuraavan sukupolven asia – mutta Pasi epäili seuraavankaan sukupolven vaihtavan nimiä, sillä myös nuoremmat tuntevat pellot Pasiin antamalla nimillä. Pasi myös pohti, että jos jokin rakennus katoaa paikalta, niin se ei kuitenkaan katoa muistista. Myös Ainiala (1997: 205) on todennut, että sukupolvenvaihdos ei ole syy vaihtaa nimiä, sillä jatkava polvi on oppinut nimet ja käyttää niitä sellaisinaan. Nimet siis säilyvät sukupolvelta toiselle käytön kautta.

Ainoa syy, minkä haastatteleman viljelijät näkivät oleellisena syynä vaihtaa pellon nimeä, oli sen ominaisuuden radikaali muuttuminen. Tilan 2 Pasi oli sitä mieltä, että jos kuvitteellinen pelto *Pikkumaa* yhdistettäisiin isompaan lohkoon, *Pikkumaa* ei enää sopisi pellon nimeksi. Vastaavasti tilan 4 Martti pohti, että jos kuvitteellinen *Kolmio*-niminen pelto yhdistettäisiin toiseen lohkoon ja pellostä tulisi lopulta ”kymmenen hehtaarin suorakaide”, niin *Kolmio* olisi ”ristiriitainen” ja ”epäuskottava” nimi syntyneelle uudelle pellolle. Tässä tapauksessa Martin mielestä nimi kannattaisi muuttua. Toisaalta tilan 8 Kari kertoi haastattelussa, että hänen viljelemänsä *Kuluma* ei enää ole kulmikas. Hän ei kuitenkaan nähnyt asiaa pahana, vaan ennemminkin positiivisena, että ei tarvitse niin usein kääntyillä pellon kulmissa.

Kuten jo aiemmin mainitsin, kuvaavuus on nimelle eduksi ja edesauttaa nimen säilymistä (Ainiala 1997: 206). Myös luvusta 4.3.1 käy ilmi, että viljelijät ovat sitä mieltä, että kuvaavuus on myös ylipäättään hyvän nimen piirre. Vaikuttaa siltä, että kadonneet rakennukset ovat jollain tapaa pysyvämpiä nimeämisperusteita kuin muuttunut muoto. Kenties kyse on siitä, että pellon vanha muoto ei samalla tavalla näy enää vuosien päästä, kuin vanha rakennus, jonka perustukset voivat vuosienkin jälkeen vaikuttaa viljelytöihin. Ehkä vanhat rakennukset nähdään myös oleellisempina osana tilan historiaa kuin pellon vanha muoto. Vanhan muodon jääminen nimistöön ei siis ole yhtä merkityksellisestä kulttuurihistoriallisestikaan katsottuna. Toisaalta myös vanhentunut muoto voi jäädä nimistöön, kuten tilan 8 Kari kertoi haastattelussa. On kuitenkin vaikea arvioida, miten kauan tällainen nimi todella pysyy tilan nimistössä, sillä lohkon muodon muutos oli tapahtunut varsin äskettäin, jos vertaa vaikkapa tilan 3 *Riihikäällyyn*, josta riihi on purettu jo vuosikymmeniä sitten.

Nimien kuvaavuuden lisäksi maatalojen sukupolvelta toiselle periytyminen edesauttaa nimien säilymistä nimistössä. Koska nimet ovat seuraavalle sukupolvelle tuttuja ja yhdistyvät tiettyihin peltoihin, niiden vaihtaminen voi tuntua turhalta. Tilan 4 Martin mukaan toisaalta myöskään viljelijän vaihtuminenkaan ei välttämättä aiheuta nimien vaihtumista. Martin tapauksessa jatkajaa ei ole tilalle tiedossa, joten itse viljelyn lopetettuaan hän oletetusti vuokraa peltonsa eteenpäin. Martti kuitenkin ajatteli ainakin *Ehovainion* tapauksessa, että ”jos tulis tilanne että sitä sitte jollekki naapurille vuokraas – – niin tuskinpa sekään nimeä vaihtaa – – son, istuva nimi”. On kuitenkin yleensä vaikea arvioida, mitä peltojen nimille todella käy vuokraamisen tai myymisen jälkeen. Ainiala (1997: 201) arvioi, että peltojen nimet saatetaan vaihtaa, mutta vanhat nimet usein katoavat. Viljelysnimet ovat kuitenkin mikrotoponyymejä, jolloin nimen traditio pääsee helposti katkeamaan. Tämä on yksi syy viljelysnimien katoamisalttiudelle. Toinen syy on itse viljelysten katoaminen, esimerkiksi metsittyminen. (mts. 214–215.)

Haastattelemistani viljelijöistä moni on ottanut peltoja vuokralle. Peltojen siirtyminen toiselle viljelijälle on edellä kuvatun kaltaista tradition katkeamista, joten se on tilanteena sellainen, missä nimet saattavat kadota. Tutkimukseen osallistuneilla tiloilla toimintatapoja on erilaisia. Osa on säilyttänyt nimet ennallaan, osa nimennyt uudelleen ja perustelut vaihtuvat. Syynä säilyttämiselle saattaa olla esimerkiksi tietoinen halu säilyttää nimi, koska viljelijä haluaa säilyttää historiaa. Tilan 6 Juha totesi, että ei ole halunnut nimetä peltoja uudestaan, koska ”sillä nimellä on joku tarina tai se tulee jostaki – – jottei se tavallansa se, sillä lailla katoaasi”. Toisaalta kyse on voi olla myös käytännöllisistä syistä – koska peltoja ostaessa tai vuokrattaessa nimet siirtyvät järjestelmässä automaattisesti edelliseltä viljelijältä seuraavalle, ne ovat valmiiksi olemassa. On siis vaivattomampaa pitää samat nimet kuin alkaa vaihtaa niitä. Nimien rekisteriin kirjaaminen saattaa edesauttaa nimien säilymistä. Kun nimet ovat valmiiksi olemassa digitaalisessa muodossaan, ne siirtyvät helposti ja vaivattomasti eteenpäin. Voi olla, että nimien vaihtaminen veisi aikaa ja energiaa enemmän kuin vanhojen nimien opettelu.

Jos nimien vaihtamiseen päätyy, siihen on varsin käytännöllinen peruste: itse annetut nimet yksilöivät juuri itselle nimeä paremmin. Seuraavassa esimerkissä (3) tilan 5 Ville kertoo, miksi hän on päätenyt vaihtamaan nimiä.

- 3) Ville: Sen verran mä nuosta erellisten viljelijöitten nimistä tierän että, ei kaikki nimet oo ollu samoja mitä meillä koska niillä ne on kulukenu, suvus pitkän aikaa ne nimitykset ja, kun joka tilalla on, *Kytö*-niminen pelto, niin sitte ku, niitä rupiaa olemaan riittävästi niin pitää alkaa käyttämähän mielikuvitusta ja, sitte kun itte on saanu ne pellot viljelykseen niin se on ollu helepompi nimetä se, se erellisen viljelijän kytö omalla nimellä, koska sen muistaa paljo paremmin mun mielestä kun on, sillä lailla, yksilöörtyt nimet ja vähä ehkä omaperäasekki, niin se on paljo helepompi muistaa – –

Tilan 5 Villen perusteet uudelleen nimeämiselle ovat siis varsin käytännölliset. Jos samannimiisiä peltoja, kuten tilan 5 tapauksessa nimenosan *kytö* sisältäviä peltoja, alkaa olla enemmän, niin ne menevät helposti sekaisin. Itse nimeämällä pellolle on saanut valita uuden nimeämisperusteen. Näin Ville kertoi tehneensä *Haudanmaan* kohdalla, jolle hän oli antanut nimen pellon lähellä sijaitsevan tienviitan mukaan. Nimeämisperuste siis vaihtui: kun *Kytö* lasketaan nimiin, jotka ovat saaneet nimensä suhteesta ihmiseen, niin *Haudanmaa* on saanut nimensä sijaintinsa mukaan.

Villen mainitsemat syyt ovat myös ymmärrettäviä aiemman tutkimuksen valossa. Nimi vaihtuu helpommin, kun se menettää kuvaavuutensa (Ainiala 1997: 206). Villelle nimet eivät ole olleet enää kuvaavia siinä missä ne ovat olleet edellisille viljelijöille. Ville kertoi haastattelussa myös edellisen viljelijän hieman närkästyneen, kun heidän keskustellessaan *Kydön* nimen vaihtuminen oli käynyt ilmi. Edelliselle viljelijälle pelto oli edelleen *Kytö*, eikä hän kenties

ymmärtänyt syytä nimen vaihtumiselle. Reaktio lienee varsin inhimillinen: nimiin latautuu tunteita, ja varsinkin omaan historiaan ja identiteettiin kuuluvat nimet ovat varmasti tärkeitä nimenkäyttäjälle.

5 PÄÄTÄNTÖ

5.1 Tutkimustulosten kokoavaa tarkastelua

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millä perusteilla viljelijät nimeävät peltojaan ja millaisia käsityksiä viljelijöillä on nimistä ja nimien käytöstä. Tutkimukseni kertoo myös nykyajan viljelysnimistön muutoksesta suhteessa perinteiseen viljelysnimistöön. Aineistonani oli 431 peruslohkon nimeä, jotka olivat viljelijöiden itsensä kirjaamia. Toinen puoli tutkimukseni aineistosta muodostui viljelijöiden haastatteluista. Haastatteluiden avulla sain selville, millaisia käsityksiä viljelijöillä on nimistä ja millaiset erilaiset seikat voivat vaikuttaa nimien käyttöön. Analyysini perusteella vaikuttaa siltä, että nykyään viljelysnimistön nimeämisperusteet ovat samoja kuin ennenkin, mutta yhdellä nimellä saattaa olla monesti useampia nimeämisperusteita. Peruslohkojen nimet ovat perinteisiin viljelysnimiin verrattuna usein myös koodimaisempia, eivätkä vastaa rakenteeltaan täysin perinteisiä nimiä. Tähän vaikuttaa se, että peruslohkojen nimet ovat rekisterinimiä, ja rekisterinimiasussaan olemassa lähinnä paperilla. Arjessa nimet saavat usein jonkin toisen muodon. Viljelijöiden nimikäsitykset paljastavat taas, että nimet ovat viljelijöille työkaluja: hyvä nimi on selkeä, helppo muistaa ja sopivan lyhyt. Hyvää työkalua on helppo käyttää kirjanpidossa ja arjen työpuheessa. Viljelijöillä on myös hyvä nimitaju sen suhteen, millaisia viljelysnimet yleensä ovat.

Nimeämisperusteita analysoin syntaktis-semanttisen luokittelumallin avulla. Jaottelin nimet mallin pääluokkiin, jotka ovat **paikan sijainti**, **paikan ominaisuus**, **paikalla oleva tai esiintyvä** ja **paikan suhde ihmiseen**. Jos nimi ei sopinut yhteenkään näistä luokittelusta, luokittelin sen luokkaan **muu tai tuntematon nimeämisperuste**. Yksi nimi saattaa olla useammalla nimeämisperusteella nimetty, jolloin laskin sen kuuluvaksi kaikkiin luokkiin, joita nimi edusti. Yleisin nimeämisperuste on paikan sijainti. Aineiston pelloista 46 % on saanut nimensä sijaintinsa perusteella. Sijainnin mukaan nimettyjen peltojen joukosta voi erottaa sekä suhteellisen että täsmällisen sijainnin mukaan nimettyjä peltoja. Suhteellisesti nimetyistä pelloista esiin nousevat esimerkiksi nimenosan *tausta*, *taus*, *taka* ja *perä* sisältävät pellot, jotka kaikki viittaavat kaukaiseen sijaintiin, todennäköisesti tilan asutuskeskuksesta katsoen. Täsmällisen sijainnin mukaan nimetyistä pelloista aineistossa toistuivat usein nimenosan *koto* tai *koti* sisältävät pellot. Lisäksi täsmällisen sijainnin mukaan nimetyissä pelloissa oli paljon liitynnäis- ja siirrynnäisnimiä, eli pellot oli nimetty sen alueen nimellä, missä ne sijaitsevat.

Toiseksi yleisin nimeämisperuste oli pellon suhde ihmiseen, jonka mukaan oli nimetty 35 % aineiston pelloista. Erityisesti tässä nimeämisluokassa korostuivat nimet, jotka viittasivat pellon edelliseen omistajaan tai peltoa vuokraavaan henkilöön. Luokkaan kuuluvat myös nimet, jotka viittaavat pellon käyttöön tai alkuperään ja peltoon liittyvät tapahtumat. Aineistosta nousivat esiin nimenosan *kytö* tai *kyrö* sisältävät pellot, jotka viittaavat ihmisen tekemään kydötystyöhön pelloilla. Myös nimenosan *perkiö* sisältävät pellot ovat samaa, varsin vanhaa perua. Käyttöön ja alkuperään viittaavat myös nimet, jotka paljastavat pellon käyttötarkoituksen (*Vasikkahaka*) tai paikalla viljellyn kasvin lajin (*Ehovainio*, *Myllärin perunamaa*). Tapahtumaan viittaavia nimiä olivat esimerkiksi *Ostola* ja *Kaupungin vaihto*.

Kolmanneksi yleisin nimeämisperusteluokka oli paikan ominaisuus. Se oli selkeästi kahta yleisintä luokkaa pienempi luokka, sillä vain 12 % pelloista oli saanut nimensä ominaisuutensa mukaan. Ominaisuuden mukaan nimetyt pellot viittasivat tyypillisimmin pellon muotoon, kuten pellon kulmikkuuteen viittaavat *Klinkku*, *Kuluma* ja *Vinkkeli*. Joukossa oli myös kokoon viittaavia nimiä, kuten suuruutta kuvaavat *Hanttales* ja *JULKU ISO*. Pienuutta aineistossa ilmaistiin sekä nimenosalla *pikku* että *pieni*. Ominaisuus saattaa viitata myös pellon maaperän laatuun, kuten nimissä *Hietala* ja *kivipelto*, tai sen pinnanmuotoihin, kuten nimissä *Niskalan notko* ja *Pikkunotko*. Pellon ominaisuudeksi luokitellaan myös sen ikä, kuten nimissä *Uusikytö* ja *Vanhakytö*. Kiviniemen (1990: 151) mukaan suomalaisessa nimistössä vastakohtapari *vanha–uusi* olisi melkein yhtä yleinen kuin *suuri–pieni*, mutta aineistoni viljelysnimissä tämä ei tule ilmi, sillä nimenosat *uusi* ja *vanha* esiintyvät vain muutamassa nimessä. Ikä ei siis liene pellon ominaisuuksista yksilöivän, vaan muoto ja muut ominaisuudet yksilöivät peltoja paremmin.

Neljänneksi yleisin nimeämisperusteluokka oli muiden ja tuntemattomien nimeämisperusteiden luokka. Kooltaan se on varsin marginaalinen, sillä ryhmään kuuluu vain 4 % aineiston nimistä. Luokkaan laskin kuuluvaksi täysin opaakit nimet kuten *Ikkälän*. Nimeämisperusteiltaan tuntemattomiksi jäivät myös sellaiset nimet, jotka sisälsivät kyllä tunnistettavia kielenaineksia, mutta alkuperä jäi haastatteluidenkin jälkeen hämäräksi (esimerkiksi *Päivölä* ja *Vieru*). Laskin tähän luokkaan kuuluviksi myös sellaiset nimet, jotka eivät muihin luokkiin sopineet. Esimerkiksi *MUNAKKA LHK*:n jälkimmäinen nimenosa viittaa pellostaan saatavaan luonnonhaittakorvaukseen, mikä ei ole luokiteltavissa mihinkään perinteiseen perusteluokkaan. Luokittelin ryhmään myös nimet *Vainio* ja *Vainio 2*, jotka paljastavat niminä lähinnä paikan lajin, mutta eivät sisällä erityispiirrettä ilmaisevaa nimenosaa lainkaan.

Vähiten tutkimuksessa oli nimiä, jotka olivat saaneet nimensä paikalla olevan tai esiintyvän seikan mukaan. Nimensä tällä perusteella sai vain 2 % aineiston pelloista. Tällaisiin nimiin

laskin kuuluvaksi nimenosan *riihi* sisältävät pellot, joita luokan nimistä oli eniten. Voi kuitenkin pohtia, mikä ero on sillä, määritelläänkö *Riihikäälly* ”käälyksi, jolla on riihi” vai ”käälyksi, joka sijaitsee riihen läheisyydessä”. Nimen voisikin luokitella myös sijainnin mukaan nimetyksi pelloksi.

Saamani tulokset ovat hyvin samoilla linjoilla aiemman tutkimuksen kanssa. Sijainti on todettu usein peltojen yleisimmäksi nimeämisperusteeksi niin Suomessa (esim. Pitkänen 1987: 112; Kiviniemi 1990: 172) kuin Skotlannissakin (Burns 2015: 114). Myös tuoreimmissa viljelysnimistöä koskevissa opinnäytetöissä tulokset yleisimmistä nimeämisperusteluokissa olivat samankaltaiset: Markulan (2017) ja Rinta-Karjanmaan (2012) tutkimuksissa sijainti ja pellon suhde ihmiseen olivat selkeästi yleisimmät nimeämisperusteluokat, joskin Rinta-Karjanmaan tutkimuksessa pellon suhde ihmiseen oli hieman yleisempi nimeämisperuste kuin pellon sijainti.

Tutkimukseni poikkesi aiemmasta tutkimuksesta eniten siinä, että katsoin viljelyksillä olevan useampia nimeämisperusteita. 431 nimestä useampia nimeämisperusteita oli 103 peruslohkolla, mikä on 24 % nimiaineistosta. Suosituin nimeämisperusteyhdistelmä oli sijainti ja pellon suhde ihmiseen, joita oli 58 % tästä joukosta. Yhdistelmä on sikäli ymmärrettävä, että sijainti ja paikan suhde ihmiseen olivat suosituimmat nimeämisperusteet koko aineistonkin tasolla. Toiseksi yleisin yhdistelmä oli ominaisuus ja pellon suhde ihmiseen, joita oli 16 % tästä useammilla nimeämisperusteilla nimetyistä pelloista. Kaikkia loppujakin yhdistelmiä oli, mutta määrät jäivät muutaman prosentin tasolle, eikä mikään noussut yhtä selkeästi yhdistelmäksi.

Suurin osa useammilla nimeämisperusteilla nimetyistä pelloista oli tutkimuksen suurimmilla tiloilla 5 ja 6. Tilojen 5 ja 6 osuus tässä ryhmässä selittyy kuitenkin juuri tilojen peruslohkojen määrällä: koska peruslohkoja on paljon, useammat nimeämisperusteet ovat tarpeen, jotta peruslohkot saadaan yksilöityä ja eroteltua toisistaan tehokkaasti. Pelkän yhden nimeämisperusteen käyttäminen ei välttämättä vielä riitä siihen, että peltoja pystyisi yksilöimään riittävästi. Toisaalta tämä voi kertoa myös siitä, että kummankin tilan nimeämistapa perustuu eri yhdistelmien luomiselle: tilojen nimeämissesteemi on siis rakentunut sellaiseksi, että käytössä on useampia nimeämisperusteita.

Useammat nimenosat ja useammat nimeämisperusteet kertonevatkin osittain myös maanviljelyksen muutoksesta: tilakoot ovat kasvaneet ja tiloilla on enemmän peruslohkoja kuin ennen. Kun peruslohkoja on useampia, tarvitaan myös useampia nimiä. Toisaalta myös peruslohkon käsite eroaa osittain pellon käsitteestä: pelto saattaa koostua useammasta peruslohkosta. Ennen peruslohkon käsitettä koko alue on saatettu tuntea vain yhdellä nimellä, mutta nykyään

jokainen lohko on nimetty erikseen. Voi myös olla, että nimet ovat olemassa vain rekisterissä ja useampia nimeämisperusteita käytetään vain paperitöitä tehdessä, mutta käytännössä pelto tunnetaan vain yhdellä nimellä. EU:n myötä käyttöön tullut peruslohkojärjestelmä on kuitenkin selvästi muuttanut viljelysnimistöä, kun nimiä on järjestelmää varten luotu nopeasti. On kuitenkin toisen tutkimuksen aihe, miten nimiä todellisuudessa arjessa käytetään – ovatko puheessa käytössä olevat nimet samoja, joita paperitöitä tehdessä käytetään?

Aineistossani silmiinpistävää oli myös lyhenteiden ja numeroiden esiintyminen. Lyhenteitä käytettiin lähinnä käytännön syistä: viljelijät kertoivat halusta saada käyttämissään palveluissa nimen näkyviin kokonaan tietyn kokoiseen sarakkeeseen, minkä vuoksi nimiä lyhennettiin. Numeroita esiintyi taas koko aineistossa 65 nimessä, eli 15 % nimistä sisälsi jonkin numeron. Numeroiden käyttö tuntui olevan jossain määrin tilasidonnaista. Voisi olettaa, että numeroiden käyttö liittyisi ennen kaikkea tilan peruslohkojen määrään – mitä enemmän lohkoja, sitä enemmän numeroita – mutta aineistoni pohjalta numeroiden käyttö vaikuttaa enemmänkin tilasidonnaiselta asialta. Tilalla 3 peltojen nimistä 35 % sisälsi jonkin numeron, kun isoimmalla tilalla 5 numeroita sisältyi vain 10 %:iin nimistä. Toisaalta numeroita oli käytössä lähes kaikilla tiloilla, sillä vain tiloilla 1 ja 4 ei ollut yhtään numeroa peltonimistössään. Numerot eivät siis ole aineiston perusteella harvinainen näky peruslohkonimistössä, mutta niiden käyttö ei vaikuta kovinkaan suosituilta yksilöintitavalta.

Viljelijöiden nimikäsitykset muodostivat tutkimukseni toisen osan. Selvitin haastatte- luissa, mitkä ovat viljelijöiden mielestä hyvän nimen ominaisuuksia, millaisiksi he ajattelevat kauniit pellonnimet ja millainen on tavanomainen pellonnimi. Lisäksi käsittelin viljelijöiden kanssa murteen näkymistä nimissä ja nimien ja niiden tarkoitteiden suhdetta.

Hyvä nimi on tutkimukseen osallistuneiden viljelijöiden mielestä sopivan lyhyt, selkeä ja helppo muistaa. Lyhyys on tärkeä tekijä käytännön kannalta, sillä nimiä pitää kirjoittaa esimerkiksi maanäytteiden purkkeihin. Lisäksi on hyvä, jos nimi näkyy kokonaan eri ohjelmissa tiettyissä sarakkeissa. Tästä syystä nimissä saatetaan ajoittain käyttää lyhenteitä, kuten nimessä *H. Mäkipellontaus*. Aineistossa myös nimen yksilöivä tehtävä näkyy tuloksissa selvästi: niillä tiloilla, joilla on paljon peltoja, nimet ovat keskimäärin pidempiä, sillä muuten yksilöivyyys kärsisi. Nimien ensisijainen tehtävä on yksilöidä kohteensa, ja jos se ei ole mahdollista lyhyen nimen kanssa, nimen pituutta ja osien määrää on lisättävä. Vaikka siis lyhyttä nimeä pidetään tavoiteltavana esimerkiksi kaavanimistössä (Pitkänen 1992: 127) ja viljelijöidenkin keskuudessa se nousi esiin hyvänä pellonnimen ominaisuutena, vielä tärkeämpää on, että nimi yksilöi kohteensa. Selkeys tarkoittaa viljelijöiden mielestä sitä, että nimi ei ole epälooginen, vaan se on kohdettaan kuvaava. Tämä liittyy kiinteästi myös nimen muistettavuuteen. Kun nimi on

kohdettaan sopivasti kuvaava, siihen on helpompi luoda jonkinlainen muistiyhteys. Samanlaisia määritelmiä hyvälle nimelle oli annettu tutkimuksessa, jossa selvitettiin kouvolaisten nimeämisestä Kouvolan kadunnimistä (Yli-Kojola 2005).

Nimen kauneuden pohtiminen herätti haastateltavissani huvittuneisuutta, ja suurin osa totesi, ettei ole koskaan asiaa miettinyt. Nimen kauneus ei siis liene kovinkaan oleellinen piirre peltonimistössä, eikä sitä nähdä tärkeänä nimen ominaisuutena. Kauneus ja rumuus liittyvät viljelijöiden mielestä lähinnä nimien sisältämän kielenaineuksen semantiikkaan: jos nimessä oli positiivisia ilmauksia, nimi oli kaunis, ja niin kutsuttua rumaa kieltä eli hävyttömyyksiä sisältävät nimet nähtiin vastaavasti rumina. *Jekkumaa* oli siis kaunis, koska *jekku* on positiivinen ilmaus, ja samalla logiikalla *Paskamaa* (ei esiintynyt aineistossa) on ruma nimi, koska *paska* on negatiivinen ilmaus. Tällaiset seikat liittyvät kielen sisäisiin sivumielteisiin, jotka ovat periaatteessa samoja mielipiteen ilmaisijasta riippumatta. Toisaalta nimeen voidaan nimittäin liittää myös kielenulkoisia sivumielteitä, jotka ovat riippuvaisia kokijasta. Pellon nimen kauneus esimerkiksi yhdistettiin joissain haastatteluissa siihen, että pellon nimeen liittyi jokin tarina.

Viljelijöiden nimitäjä oli aineiston perusteella varsin hyvä, minkä osoitti heidän käsityksensä tavallisista peltojen nimistä. Viljelijät nostivat omista nimistöistään tavallisina niminä esille sellaisia, joita on koko Suomenkin tasolla todettu yleisimmiksi peltojen nimiksi (ks. Kiviniemi 1990: 171). Viljelijät pitävät omia nimistöjään myös varsin tavallisina ja omia nimeämiskäytäntöjään varsin tyypillisinä.

Murteen näkyminen nimistössä oli viljelijöiden mielestä positiivinen asia ja liittyi vahvasti viljelijöiden identiteettiin. Tilan 8 viljelijä Kari totesi haastattelussa, että ”se sitoo sen paikan, paikan, sen pellon siihen paikkahan ja sen paikan siihen peltohon, se murre”. Murre siis tekee nimistöä paikallisemman ja kenties sitä kautta yksilöi kohteitaan paremmin. Lisäksi identiteettiasia korostui tilan 1 Lailan ja Samin haastattelussa. He ovat asuneet ennen tilalle muuttoa hetken toisella murrealueella, ja kokivat tilaa ostaessa ja kotimaakuntaan palatessaan tärkeäksi murteen käytön myös nimistön tasolla. Kun ottaa huomioon, että tutkimukseeni osallistuneet tilat olivat kaikki eteläpohjalaisia tiloja, tulos on varsin ymmärrettävä. Eteläpohjalaisilla on havaittu säilyneen vahvana alueidentiteetti ja tunne eteläpohjalaiseen heimoon kuulumisesta (V. Pitkänen & Westinen 2018: 40). Ylpeys omasta murteesta onkin vahvasti yksi alueidentiteettiä muodostava tekijä.

Haastatteluissa käytiin myös läpi nimien muuttumiseen ja katoamiseen liittyviä seikkoja. Keskustelin viljelijöiden kanssa esimerkiksi nimistä, joiden nimeämisperusteena olleet seikat (esimerkiksi riihet) ovat kadonneet. *Riihipellot* ja *Riihivainiot* ovat yleisimpiä viljelysnimiä Suomessa (ks. Kiviniemi 1990: 171), mutta lähes kaikilla tutkimukseen osallistuneilla tiloilla

riihet oli purettu, osassa jo vuosikymmeniä sitten. Silti useiden tilojen nimistöissä esiintyi nimenosa *riihi*. Nimien kuvaavuuden katoaminen edesauttaa usein nimen häviämistä tai muuttamista, mutta tämän tutkimuksen valossa näin käy varsin harvoin. Viljelijät itse nostivat syyksi esimerkiksi pellon historian säilyttämisen kulttuurisena tekona ja toisaalta peltotöiden kannalta oleellisena käytännön tietona. Nimet myös koettiin pysyviksi, joten jos pelto tunnettiin tietyllä nimellä, sitä harvoin lähdettiin muuttamaan. Riiehen katoaminen ei tehnyt nimistä yksilöinnin näkökulmasta huonompia nimiä.

Paikannimiä on tutkittu perinteisesti pitkälti aluemonografioina. Tilakohtainen tarkastelu paljasti mielestäni kuitenkin hyvin sen, että viljelysnimistöt ovat tilojen kehittämiä systeemejä. Tilat ovat erilaisia, ja se heijastuu myös niiden nimistössä. Tällaiset erot eivät välttämättä tule esiin, jos tarkastellaan jonkin alueen tasolla nimistöjä: tiloilla saattaa olla peltoja useampien kylien tai jopa paikkakuntien alueella. Tilan pellot voivat siis olla todella hajallaan, sillä tilakoot ovat kasvaneet (LUKE 2020), ja viljelijät voivat ostaa tai vuokrata peltoja laajalta alueelta. Tämä on seurausta maaseudun muutoksesta, mikä ei näy vanhemmissa tutkimuksissa. Tutkimukseni toikin esiin tilojen välisiä eroja. Tilat vaihtelivat iältään, kooltaan, nimeämisperusteiden käyttötavoiltaan. Tila 1 oli tiloista nuorin, ja sen omistajat olivat nimenneet kaikki peruslohkot uudelleen ostaessaan tilan. Nimet olivat siis todella nuoria, ja osaa niistä kuvailisin josain määrin erikoisiksi peltojen nimiksi (esimerkiksi *Labyrintti*, *Preeria*). Tila 1 oli tiloista myös ainoa, joka oli siirtynyt nykyisille omistajilleen ulkopuolelta. Muut tilat olivat kulkeneet samassa suvussa jo kauemmin, ja esimerkiksi tilan 8 haastattelussa viljelijä arvioi suurimman osan nimistä useamman sukupolven takaisiksi nimiksi. Joissain haastatteluissa oli läsnä vanhemman ja nuoremman sukupolven edustaja (kuten tilan 5 haastattelussa) ja joissain haastatteluissa haastattelin pelkästään tilan vanhempaa sukupolvea (tilat 3 ja 7). Tilojen lohkojen määrä taas vaihteli neljästä peruslohkosta (tila 4) 136 peruslohkoon (tila 5). Tilan koolla on aineiston perusteella vaikutusta erityisesti nimien pituuksiin, sillä keskimääräinen nimenosien määrä oli kahdella suurimmalla tilalla (5 ja 6) selkeästi suurin. Tilojen pelloilla oli myös useampia nimeämisperusteita.

Myös nimeämisperusteiden suosiossa oli selkeitä eroja tilojen välillä. Esimerkiksi tilalla 2 käytettiin selkeästi eniten nimeämisperusteena pellon suhdetta ihmiseen: kun koko aineistossa nimeämisperusteluokan koko oli 35 %, tilan pelloista 56 % oli nimetty tällä perusteella. Tilalla 3 silmiinpistävää taas oli numeroiden käyttö: kun koko aineistossa numeroita sisälsi 15 % nimistä, 35 %:lla tilan 3 nimistä oli numero. Tilan 8 ylivoimaisesti suosituin nimeämisperuste

taas oli sijainti, jonka mukaan oli nimetty 63 % tilan pelloista. Koko aineistossa sijainnin mukaan nimettyjä peltoja oli 46 %, eli nimeämisperustetta käytettiin tilalla 8 selkeästi keskimääräistä enemmän.

5.2 Tutkimuksen arviointi

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli selvittää, millä perusteilla viljelijät nimeävät peltojaan. Tutkimukseni vastasi kysymykseen tyydyttävästi. Eri nimeämisperusteluokat erottuivat 431 nimen joukosta selkeästi. Syntaktis-semanttisen luokittelumallin käyttäminen tässä työssä oli kuitenkin varsin haastavaa, sillä se ei soveltunut kovinkaan hyvin työkaluksi silloin, kun nimet olivat useampiosaisia ja niillä oli useampia nimeämisperusteita. Malli ei myöskään tunnista lyhenteitä eikä numeroita, joita uudenmuotoisissa peltojen nimissä oli jonkin verran. Saamani tulokset olivat kuitenkin samansuuntaisia aiemman tutkimuksen (esim. Pitkänen 1987; Kiviniemi 1990; Rinta-Karjanmaa 2012; Burns 2015; Markula 2017) kanssa, mikä lisää tulosten vakuuttavuutta. Toisaalta on otettava huomioon, että luokittelin osan nimistä kuuluvaksi useampaan nimeämisperusteluokkaan ja tämä ratkaisu haittaa hieman vertailua aiempaan tutkimukseen, jossa nimet on luokiteltu vain yhteen luokkaan kuuluviksi.

Alun perin lähdin lajittelemaan nimiä tarkemmin opaakkeihin ja transparentteihin, mutta luovuin tästä tutkimuksen edetessä. Tarkoitus oli alun perin selvittää nimenomaan opaakkien nimien nimeämisperusteita, mutta tutkimusta oli pakko muuttaa tältä osin. Tilojen kokojen vaihtelu teki haastatteluissa mahdottomaksi selvittää samalla tarkkuudella kaikkien tilojen nimestä: tilan 4 Martin kanssa ehdittiin haastattelussa keskustella jokaisesta tilan neljästä nimestä, mutta tilan 5 kaikkien 136 nimen kanssa ajatus jokaisen nimen käsittelystä oli ajallisesti mahdoton.

Paikannimistöntutkimus on pohjautunut pitkälti nimestäjien keräämiin nimiin. Tässä tutkimuksessa nimet tulivat kuitenkin suoraan viljelijöiltä itseltään. Itse sain nimiä hyvin erilaisissa muodoissa: tukihakemuksena, sähköpostiin kirjoitettuna listana, suullisesti, viljelysuunnitelmalistauksena, peruslohkoluettelona ja viljeltyjen kasvien lohkolistauksena. En siis tarkalleen ottaen tiedä, ovatko kaikkien tilojen peltojen nimet juuri samassa muodossa Maaseutuviraston rekisterissä, sillä nimet saattavat erota toisistaan eri järjestelmissä: tukihakemuksessa ja viljelysuunnitelmassa saattaa olla eri nimiä käytössä, ja kenties sallitut merkkimäärätkin eri tietokoneohjelmissa vaihtelevat. Oletan kuitenkin, että pyytäessäni peruslohkojen nimiä olen

ne saanut, ja varmaankin suurimmaksi osaksi ne kulkevat viljelijöillä samoilla nimillä niin järjestelmissä kuin arjessakin. Suuret erot olisivat varmasti tulleet ilmi haastattelutilanteissa.

Perinteisesti paikannimistöä on tutkittu aluemonografioina (Ainiala ym. 2008: 63). Tutkimuksessani se ei ollut mahdollista, enkä voinut esimerkiksi tarkastella jonkin alueen nimistön luomaa maisemaa tai paikallishistorian vaikutusta nimistöön. Tilakohtaisesti tarkastelu antoi kuitenkin mahdollisuuden tarkastella nimistöjä tilakohtaisina kokonaisuuksina, mikä on tietääkseni uutta viljelynimistöntutkimuksessa. Tilojen koon vaihtelukaan ei tällöin haitannut, vaan antoi oman näkökulmansa aineiston tutkimiseen, sillä selkeästi tilan koolla oli jotain vaikutusta tilan peltonimistöön. Toki samankokoisten tilojen tutkiminen olisi tehnyt nimeämisperusteiden syntaktis-semanttisesta luokittelusta jossain määrin helpompaa – nyt nimiaineistosani dominoivat isoimpien tilojen nimistöt, mikä voi vääristää tulosta siitä, mitkä nimeämisperusteet ovat yleisimpiä. Tähän haasteeseen yritin vastata sillä, että tarkastelin jokaisen tilan nimeämisperusteiden jakautumista myös erikseen, mikä osoitti sen, että tilojen välillä on vaihtelua eri nimeämisperusteiden käytön yleisyyksissä. Se vahvistaa ajatusta siitä, että tiloilla on omat tapansa ja nimikäytäntönsä peltoja nimetessään.

Mukaan tulevat tilat valitsin hyödyntämällä lumipallo-otantaa, mikä osoittautui soveltuvaksi tämänkaltaiseen työhön. Lumipallo-otantaa on usein käytetty toki yleensä silloin, kun on haluttu tavoittaa harvinaiseen joukkoon kuuluvia ihmisiä (Lavrakas 2008: 823), joiksi viljelijöitä ei toki voida täysin laskea. Menetelmä kuitenkin toimi siinä mielessä, että sain nopeasti koottua sopivankokoisen joukon erilaisia tiloja ja viljelijöitä tutkimuksen tekoa varten. Kaikki ihmiset, joita minulle ehdotettiin, olivat suostuvaisia osallistumaan haastatteluun. Säästyinkin niin sanottujen turhien kyselyiden tekemiseltä, kun ihmiset ehdottivat osallistujiksi ihmisiä, joiden arvelivat suostuvan tutkimukseen osallistumiseen. Luottamus on tärkeää haastattelun onnistumisen kannalta (Puusa 2020: 108) ja olisi tärkeää, että haastattelija ja haastateltava puhuvat samaa kieltä, eikä tutkimus olisi kuulustelumainen tilanne (Pessoa 2019: 2). Luulenkin myönteiseen suhtautumiseen tutkimusta kohtaan vaikuttaneen ainakin osittain sen, että olin itse jollain lailla tuttu tai vähintään tutun tuttu kaikille osallistujille. Lisäksi tuntemukseni maanviljelyksestä auttoi puhumaan niin sanotusti samaa kieltä viljelijöiden kanssa.

Toisaalta lumipallo-otannan haittapuolena saattaa olla se, että tutkimukseen valikoituu keskimääräistä homogeenisempi joukko, kun ihmiset ehdottavat keskimäärin itsensä kanssa samankaltaisia ihmisiä. Homogeenisyyttä on esimerkiksi se, että kaikki tutkimukseni tilat sijaitsevat Etelä-Pohjanmaan alueella. Samalla alueella sijainti oli kuitenkin toisaalta myös resursien puitteissa järkevää: se mahdollisti minulle aineiston nopean keruun, koska maakunnan sisällä matkustaminen oli itselleni helppoa. Lisäksi kotimaakuntani murre on minulle tuttua, mikä

helpotti nimistön murteellisten piirteiden havainnointia. Yhteinen murre myös yhdisti minua ja haastateltavia, mikä saattoi lisätä tuttuuden tunnetta ja luottamusta haastattelutilannetta kohtaan. Murteen puhumisen ja osittain sitä kautta tutkijastatuksen häivyttämisen on kokenut haastatteluiden kannalta hyvänä myös Vaattovaara haastatellessaan pellolaisnuoria väitöstutkimustaan varten (ks. Vaattovaara 2009: 50–51).

Tutkimuksen osallistujaksi suostuminen vaikuttaa tietysti jo itsessään jossain määrin tuloksiin. Koska ihmiset olivat suostuvaisia haastatteluihin, he olivat todennäköisesti keskimääräistä kiinnostuneempia nimistä. Se saattaa näkyä heidän nimikäsitteissäänkin, ja teoriassa voi vaikuttaa myös heidän antamiensa peruslohkojen nimiin. Jos nimet kiinnostavat, niiden muodostamiseen voidaan käyttää ehkä enemmän aikaa. Tutkimuksen tulokset olisivatkin voineet olla erilaiset, jos haastateltavat ja tilat olisi valittu satunnaisotannalla.

Toinen tutkimuskysymykseni koski sitä, millaisia käsityksiä viljelijöillä on peltojen nimistä. Tämä osa tutkimuksesta oli kansanonomastista tutkimusta, ja vastaavaa lähestymistapaa ei ole ennen viljelysnimistöön juuri kokeiltu. Tämän tutkimuksen perusteella se kuitenkin kannattaa: viljelijät kertoivat mielellään tilansa peltojen nimistä, ja samalla tarjosivat esittelyn omasta tilastaan. Joillain nimillä on historiaa jopa sukupolvien takaa, ja viljelijöille näiden tietojen kertominen tuntuu merkitykselliseltä itsessään. Kansanonomastisella tutkimuksella tuodaan kielitiedettä myös lähemmäksi maallikoita, minkä koen positiivisena asiana. Paikannimistö on kuitenkin yhteistä pääomaa, ja nimenkäyttäjillä on siihen omistajuus. On tärkeää, että nimenkäyttäjät saavat kertoa itse omista käsityksistään.

Ainiala ja Halonen (2011) ovat tarkastelleet teemahaastattelun käyttämistä nimistöntutkimuksen metodina. Teemahaastattelu ei ole tavallinen kielenkäyttötilanne, jossa tutkittavan ilmiön saisi esiin spontaanisti. Tämä on yhtä aikaa haastattelun ongelma ja vahvuus: ongelma muodostuu siitä, että haastateltavat tiedostavat, että heitä tutkitaan ja pohtivat, mitä heiltä haastattelussa haetaan. Toisaalta sama asia on metodin vahvuus, sillä kun haastateltavat tietävät, että haastattelussa haetaan jotain nimiin liittyvää, ne liikkuvat tiedostamattaankin nimiin liittyvällä metatasolla ja toimivat nimien käyttöä analysoivina etnografeina. (mts. 209.) Tutkimuskohteena oleminen tietysti vaikuttaa aina haastattelun kulkuun ja luo tietynlaisen jännityksen tilanteesta. Jännitystä saattaa tuottaa myös huomattavasti pienemmätkin seikat: esimerkiksi nauhurin käyttö saattaa joskus jännittää alkuun haastateltavia (Hirsjärvi & Hurme 2000: 92).

Koitin vastata haastattelumethodin haasteisiin suunnittelemalla haastattelurungon mahdollisimman hyvin, ja mielestäni runko toimi kiitettävästi. Käsittelin haastateltavan kanssa ensin nimenomaan hänen peltojaan ja niiden nimiä, joten haastattelussa lähdettiin liikkeelle tutulta

maaperältä. Vasta tämän jälkeen esitin teemoittain kysymyksiä nimiin ja nimiasenteisiin liittyen. Tämän uskon auttaneen siihen, että sain laajempia vastauksia nimikäsitteiksi koskeviin kysymyksiini – koska puhuimme ensin haastateltavalle tutuista nimistä ja nimien kohteista, haastateltaville nousi haastattelun edetessä mieleen asioita, joita niin sanotusti kylmiltään ei olisi tullut ajatelleeksi. Nauhoittamisen tuomaa jännitystä en havainnut haastateltavissani. Tätä selittää se, että nauhoitin haastattelut puhelimellani. Pöydällä makaava puhelin on kuitenkin jokapäiväinen näky verrattuna nauhuriin.

Haastattelut osoittautuivat hyväksi tiedonsaantimenetelmäksi, niin nimien taustojen tutkimisessa (mikä koski ensimmäistä tutkimuskysymystäni) että nimikäsitteiden selvittämisessä. Viljelijät osallistuivat mielellään haastatteluihin, ja haastatteluissa he innostuivat pohtimaan niin omien peltojensa nimiä kuin nimiä ylipäätään varsin syvällisestikin. Etenkin hyvän ja huonon pellon nimen pohdinta tuotti paljon analysoitavaa materiaalia. Kauniin ja ruman pellon nimen pohtiminen taas aiheutti enemmänkin hämmennystä, ja vastaukset jäivät varsin pintapuoliseksi. Tutkimuksen kannalta suurin haaste haastattelumateriaalissa oli kuitenkin sen analysointi. Analyysini nimikäsitteistä jää myös ehkä hieman pintapuoliseksi. Osittain se johtuu siitä, että viljelysnimistöön osalta nimikäsitteitä ei ole aiemmin tutkittu, joten vertailupohjaa ei ollut. Kaavanimistö tutkimuksen puolelta tutkimuksia löytyi, joten sovelsinkin niitä analyysissä. Ne kuitenkin soveltuivat vertailupariksi vain osittain, sillä vaikka sekä kaavanimistö että peruslohkonimistö sisältää samoja nykyaikaisia piirteitä, ne ovat lopulta varsin erityyppisiä nimistöjä.

Tutkimuksen tärkein tulos lienee se, että se osoittaa maaseudun murroksen ulottuvan sen nimistöönkin, etenkin rakenteen osalta. Aineistossani näkyy rinnakkain niin rakenteeltaan perinteiseksi mielletäviä viljelysnimiä, kuin selkeästi rekisteriä varten muodostettuja nimiä. Näiden rekisteriä varten luotujen uusien nimien rakenteeseen vaikuttaa esimerkiksi se, että niiden halutaan mahtuvan tietyissä ohjelmissa tietyn kokoiseen sarakkeeseen. Nimet sisältävätkin tästä johtuen lyhenteitä. Toinen uusi piirre nimissä on numeroiden käyttö, mikä vaikuttaa tämän tutkimuksen pohjalta lähinnä peruslohkorekisteriä varten käytetyltä keinolta: todellisuudessa numeroita ei välttämättä arjessa käytetä muuten kuin paperitöitä tehdessä, kun eri lohkot halutaan erottaa toisistaan jollain tavalla. Lisäksi uudet nimet sisältävät useampia osia ja ovat pidempiä kuin perinteiset vanhat nimet. Tämä kertoo maatalouden muutoksesta: tilan kasvattaessa lohkojensa määrää on tarve nimetä useampia peltoja, ja tällöin yksi nimeämisperuste ei välttämättä enää riitä.

Nämä rakenteessa näkyvät muutokset ovat jossain määrin samankaltaisia, mitä kaupunkinimistöön kohdalla on havaittu. Nimet alkavat vastata sellaisiin tarpeisiin, joita ennen ei ole

ollut. (ks. Pitkänen 1992: 126–126.) Kaupunkinimistöntutkimuksessa tunnetaan myös virallisen ja epävirallisen nimistön erot, ja näitä samoja ilmiöitä on havaittavissa myös aineistoni viljelysnimissä, tosin sillä erolla, että virallisuuden määritelmä on häilyvä. Jos peltojen nimiä ennen kerättiin nimestämällä, niin nyt viljelijät merkitsevät peltorekisteriin itse nimensä. Nimet eivät välttämättä aina noudatakaan oikeinkirjoitussääntöjä, mikä osaltaan heikentää niiden virallisuuden astetta. Viljelijöiltä nousi myös haastatteluissa esiin ajatus siitä, että eivät nimet ole virallisia, vaikka ne on merkitty rekisteriin: nimet ovat olemassa vain viljelijöitä itseään varten, ja lohkojen numeroista muodostuvat lohkotunnukset ovat niin sanotusti niiden virallisia nimiä. Vaikka haastatteluissa kysyinkin viljelijöiltä nimenomaan epävirallisia nimiä, tutkimuksen jälkeen olen ennemminkin taipuvainen ajattelemaan, että peruslohkojen nimet ovat rekisterinimiä, ja nimet, joita arjessa käytetään, ovat niiden käyttönimiä.

LÄHTEET

- Ainiala, Terhi 1997: *Muuttuva paikannimistö*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 667. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2002: Finnish names of cultivated lands. *Onoma* 37, s. 181–188.
- 2003: Kaupunkinimistön tutkimuksen perusteet. – *Virittäjä*, 107 (2), s. 207–225
- 2004: Kadunnimet opastajina ja sivistäjinä: kesän 2002 keskustelun tarkastelua. – *Virittäjä* 108 (1) s. 106–115.
- 2005: Tutkimuskohteena kaupunkinimistö. – Terhi Ainiala (toim.), *Kaupungin nimet: kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä* s. 10–25. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2016: Names in society. – Carole Hough (toim.), *The Oxford handbook of names and naming*. s. 371–381. Oxford handbooks in linguistics. New York: Oxford University Press.
- Ainiala, Terhi & Halonen, Mia 2011: Somalialaistaustaiset nuoret nimistöikäyttäjinä Itä-Helsingissä. – *Virittäjä* 115 (2) s. 193–220.
- Ainiala, Terhi & Lappalainen, Hanna 2010: Helsinki, Hesa vai Stadi: miten Helsingistä puhutaan? – *Kielikello* (2) s. 3–11.
- Ainiala, Terhi & Östman, Jan-Ola 2017: *Socio-onomastics: The pragmatics of names*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Ainiala, Terhi & Pitkänen, Ritva Liisa 2002a: Paikannimistöntutkimuksen valinnat: etymologioista sosio-onomastiikkaan. – *Virittäjä* 106 (2) s. 231–240.
- 2002b: *Paikannimistöntutkimus Suomessa*. Helsinki: Debrecen.
- Ainiala, Terhi, Saarelma, Minna & Sjöblom, Paula 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Tietolipas 221. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Burns, Alison 2015: *Field-names of North-East Scotland: A socio-onomastic study*. Glasgow: University of Glasgow.
- Eskola, Jari 2007: 6–8? (Teema)haastattelututkimuksen toteuttamisesta. – Leena Viinamäki, Erkki Saari & Anja Ahola (toim.), *Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen* s. 32–46. Helsinki: Tammi.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Harling-Kranck, Gunilla 1992: *Namn på åkrar, ängar och hagar*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000: *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus.
- 2008: *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hough, Carole 2016: Introduction. – Carole Hough (toim.), *The oxford handbook of names and naming* s. 1–13. Oxford handbooks in linguistics. New York: Oxford University Press.

- Itkonen, Terho 1961: *Nimestäjän opas*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Järvimäki, Saija 2008: *Rähjäinen Uno, kaunis Jenna – Etunimistä syntyvät mielikuvat*. Pro gradu -tutkielma. Vaasan yliopiston nykysuomen ja kääntämisen laitos. https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/1186/osuva_2703.pdf?sequence=1&isAllowed=y 14.2.2021.
- Kennelliitto 2018: *Koiran nimi*. – <https://www.kennelliitto.fi/koirat/koiran-nimi> 14.2.2021.
- Kiviniemi, Eero 1971a: *Suomen partisiippinimistöä: ensimmäisen partisiipin sisältävät henkilön- ja paikannimet*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 295. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 1971b: Vastakohta- ja variointinimistä. – *Virittäjä* 75 (2) s. 123–134.
- 1975: *Paikannimien rakennetyypeistä*. Suomi 118:2. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 1982: *Rakkaan lapsen monet nimet : Suomalaisten etunimet ja nimenvallinta*. Espoo: Weilin+Göös.
- 1987: Voidaanko nimeämisperusteet luokitella? – Eero Kiviniemi & Ritva Liisa Pitkänen (toim.), *Kieli* 2 s. 7-34. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- 1990: *Perustietoa paikannimistä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 516. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2006: *Suomalaisten etunimet*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1103. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kiviniemi, Eero, Pitkänen, Ritva Liisa & Zilliacus, Kurt 1974: *Nimistöntutkimuksen terminologia*. Castrenianumin toimitteita 8. Helsinki: Suomalais-ugrilainen seura.
- Kokkonen, Arvo 2019: *Kartano – osa suomalaista historiaa*. – <https://www.maanmittauslaitos.fi/ajankoh-taista/kartano-osa-suomalaista-historiaa> 31.1.2021.
- Kotimaisten kielten keskus 2020: *Hyvä julkinen nimistö*. – https://www.kotus.fi/files/8227/Hyva_julkinen_nimisto_2020.pdf 14.2.2021.
- KS = Kielitoimiston sanakirja 2020. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 35. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. Päivitetty 11.11.2020. - <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/> 15.2.2021.
- Kuhn, Julia 2016: Rural names. – Carole Hough (toim.), *The oxford handbook of names and naming* s. 135–143. Oxford handbooks in linguistics. New York: Oxford University Press.
- Lavrakas, Paul (toim.) 2008: *Encyclopedia of survey research methods*. Los Angeles: SAGE.
- Lehikoinen, Laila 1983: Näkökulmia kadunnimistöön. – *Virittäjä* 87 (2) s. 292-296.
- LUKE = Luonnonvarakeskus 2020: *Maatilojen määrä vähenee yhä – suuria tiloja aiempaa enemmän*. – <https://www.luke.fi/uutinen/maatilojen-maara-vahenee-yha-suuria-tiloja-aiempaa-enemman/> 13.2.2021.
- Markula, Karoliina 2017: *Umpiaidasta kotopeltoon: Peltojen nimeämisperusteet ja nimien muuttuminen Vampulan Kärvälässä sekä Matkusjoella*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos.
- Mielikäinen, Aila 2005: Nimistön- ja sanastontutkimuksen rajamaastossa. – Terhi Ainiala (toim.), *Kaupungin nimet: kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöä* s. 26–55. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- Mielikäinen, Aila & Palander, Marjatta 2014: *Miten suomalaiset puhuvat murteista?: Kansanlingvistinen tutkimus metakielestä*. Suomi 203. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Mononen, Kaarina & Pöyhönen, Kaarina 2013: Inkeriläisten sukupolvet ja kielenkäytön muutokset: Kielenkäyttäjien näkökulma attritioon. – Kimmo Granqvist & Päivi Rainò (toim.), *Rapautuva kieli: Kirjoituksia vähemmistökielten kulumisesta ja kadosta* s. 75–102. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1404. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Niedzielski, Nancy A. & Preston, Dennis R. 1999: *Folk linguistics*. Trends in linguistics. studies and monographs 122. Berlin: de Gruyter.
- Nissilä, Viljo 1939: *Vuoksen paikannimistö*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 214. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- . 1962: *Suomalaista nimistöntutkimusta*. Sanakirjasäätiön nimistöjaoksen julkaisuja 2. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia. 272. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Nuolijärvi, Pirkko 2000: Sosiolingvistiikka kielentutkimuksen kentässä. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö*. s. 13–38. Soveltavan kielentutkimuksen teoriaa ja käytäntöä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Nyström, Staffan 2016: Names and meaning. – Carole Hough (toim.), *The oxford handbook of names and naming* s. 39–51. Oxford handbooks in linguistics. New York: Oxford University Press..
- Nimistötoimikunta 1981: *Helsingin kadunnimet*. Toinen korjattu painos. Helsingin kaupungin julkaisuja 24. Helsinki: Helsingin kaupunki.
- Pessoa, Alex Sandro Gomes, Erin Harper, Isabela Samogim Santos & Marina Carvalho Da Silva Gracino 2019: Using reflexive interviewing to foster deep understanding of research participants' perspectives. – *International Journal of Qualitative Methods* 18, 1–9.
- Pirkola, Saara 2012: *Etunimien herättämät mielikuvat*. Pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201208052126> 15.2.2021.
- Pitkänen, Ritva Liisa 1987: Laitilan Untamalan viljelysnimistö. – Eero Kiviniemi & Ritva Liisa Pitkänen (toim.), *Kieli 2* s. s. 74–114. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- . 1992: Kaavanimistön suunnittelu.–Valma Yli-vakkuri, Maija Länsimäki & Aarre Nyman (toim.), – *Yhteiskunta Muuttuu – kieli muuttuu*. Nykysuomen Seuran 10-vuotisjuhlakirja s. 125–138. Helsinki: WSOY.
- . 1999: Paikannimet. – Sirkka Paikkala, Ritva Liisa Pitkänen & Peter Slotte (toim.), *Yhteinen nimiympäristömme: Nimistön suunnittelun opas* s. 15-22. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 110. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Pitkänen, Ville & Westinen, Jussi 2018: *Sittenkin samanlaisia?: Tutkimus suomalaisten identiteeteistä*. Helsinki: e2.
- Puusa, Anu 2020: Haastattelutyyppit ja niiden metodiset ominaisuudet. Anu Puusa & Pauli Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* s. 103–118. Helsinki: Gaudeamus.
- Rinta-Karjanmaa, Iris 2012: *Ilmajoen ja Lapuan-Kauhavan Alajoki-laaksojen viljelysnimien nimeämisperusteet*. Pro gradu -tutkielma. Vaasan yliopiston nykysuomen yksikkö. <https://www.tritonia.fi/fi/e-opinnaytteet/tiivistelma/4998/Ilmajoen+ja+Lapuan-Kauhavan+Alajoki-laaksojen+viljelysnimien+nime%C3%A4misperusteet>. 15.2.2021.
- Ruokavirasto 2020: *Tuenhakijan perusopas*. <https://ruokavirasto.mobiezine.fi/zine/618/pdf> 15.2.2021.

- Ruusuvuori, Johanna 2010: Litteroijan muistilista. Hyvärinen, Matti, Nikander, Pirjo & Ruusuvuori, Johanna (toim.), *Haastattelun analyysi* s. 356–362. Tampere: Vastapaino.
- Sjöblom, Paula 2000: Soma, kärsä-pähkinä ja junavahti: Turkulaisten asunto-osakeyhtiöiden nimet. – *Virittäjä* 104 (3) s. 373–392.
- 2006: *Toiminimen toimenkuva: Suomalaisen yritysnimistön rakenne ja funktiot*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 1064. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SVT = Suomen virallinen tilasto 2017: *Maatilojen lukumäärä alueittain 1995–2012*. http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_02%20Rakenne_02%20Maatalous-%20ja%20puutarhayritysten%20rakenne/05a_Maatilojen_lkm_alueittain_1995_2012.px/?rxid=001bc7da-70f4-47c4-a6c2-c9100d8b50db 14.2.2021.
- Törmälä, Outi 2020: *Perseen paikka: Hävyttömät paikannimet nimistössä ja 2010-luvun mediassa*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos. – https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/316845/Tormala_Outi_progradu_2020.pdf?sequence=3&isAllowed=y 15.2.2021.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vaattovaara, Johanna 2009: *Meän tapa puhua. Tornionlaakso pellolaisnuorten subjektiivisena paikkana ja murrealueena*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1224, Tiede. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura
- Walther, Hans. 1971. *Namenforschung heute. Ihre Ergebnisse und Aufgaben in der Deutschen Demokratischen Republik*. Berlin: Akademie-Verlag.
- Yli-Kojola, Maria 2005: Kurvinpussi vai Torikatu? – Terhi Ainiala (toim.), *Kaupungin nimet: kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä* s. 178–201. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Zilliacus, Kurt 1966: *Ortnamnen i houtskär: En översikt av namnförrådets sammansättning*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- 1972: Nimistötieteellisten synteesiä aikaa. – Hannes Sihvo (toim.), *Nimikirja*. s. 360–382. Kalevalaseuran vuosikirja 52. Helsinki: WSOY.

LIITTEET

Liite 1: Luettelo peruslohkojen nimistä

AHONEN	H Mäkipellontaus	Hiipakan Isopala
Ahti kotovainio	H,ANNALA 2	Hiipakantie oikia
AHTI NEVANRANTA	H. ANNALA KOT.4	Hiipakantie va
AITTOOKORPI	H. Isoo Pala	Honkaniemi
Alainen vainio	H. Pikitienvieri	Hämälääsen maa
ALAJOKI ALA ALES	H. Tie Pikkupala	Hämälääsen pieni
Alajoki etu JL	H.ANNALA 1	Ikkelä
ALAJOKI KESKI	H.ANNALA 3	Ilvesneva
ALAJOKI PERÄ	H.ANNALA KOT 5	Ilvesneva Uusi
Alajoki taka JL	H.ANNALA ÄMPPI	Isookorpi
ALAJOKI YLÄ ALE	Haapakoski	Isooleippo
Alajokipää	Haka-Koivisto	Isopala Karhu
Alajokipää	HAKAMÄKI	Isänmaa
Alajokipää	HAKAMÄKI PIENI	ITÄLOHKO ALEST
Alajokiranta	HALKOPUOLI	Jekkumaa
ALAJOKISUUS	Hanttales	JOKIMAA
Alanen nevanr	Haut Korvenperä	Jokimaa Vaihto
Alapuoli	hautala	Jokiranta
Alavainio	HautamKämppä 1	Jokiranta
Ala-Varvi	Hautamä Kämppä 2	Jormala
Aumapelto	Hautamäki Kuivila	JORMAN PELTO
Eemelin pelto	Hautamäki Neva	JULKU
Ehovainio	Hautamäki Palo	JULKU ISO
Esa Kotopalsta	Hautamäki Pesä	JUSSIN KESKIK
Esa Tienvarsi	Hautamäki Rauska	JUSSIN KORVENS
Esai Isoluhta	Hautamäki Riihi 2	JUSSIN LUHTAV
Esan Pajantaus	Hautamäki Riihi 3	JUSSIN LUHTAV
Eteläkääly	HEIKKI PERÄNEVA	Jyränperä 1
Etu Sikaneva	Hietala	Jyränperä 2
Fränti	Hietala	Jyränperä 3

Jyränperä 4	Koivisto 1	KOTOPELTO 2
JÄRVIRANTA	Koivisto 2	Kotoperä
K. Kelpakka	Koivisto 3	KOTOSARKA
K. Koto Pieni	Koivuniemi	KOTOSARKA
K. Koto Suuri	Kolmio	Kulma
KAINASTO	Kolmio	Kuokut
Kairanneva	Koone	Kurikkaperä
Kairanneva 2	Koriamäki	Kurikkaperä
Kanerva	Kormano Pieni	Kusti etu
Kannonaro 1	Kormano Suuri	Kusti keski
Kannonaro 2	Kormanot	Kusti perä
Kapelpakka	Korpi alkupää	Kutilakso
KARIKOSKI 1	Korpi etu	Kyrö 2
KARIKOSKI 2	Korpi jatko	KYRÖNP RAIVIO
KARJANMAA	Korpi perä	KYRÖNSUU
KARTANO	Korpiluhta	KYTÖ
Kartanontaus	Korvatie	Kytö
Kataja	KORVENAUK PE	Kytö
Kaupungin vaihto	KORVENAUKIA	Kytölä
Keisari Etelä	KORVENPERÄ	Kytölä
Keisari Pohj	KORVENPERÄ	Kytöuitto
Kelpakka	KORVENSUU	Kytöuittot
KESKIKORPI	KOSOVO	Käkelä
Keskimäki	Kotipalsta	Labyrintti
KESKINEN	Kotipelto	Lahko Suuri
Keskiopas, Etelä	Koto	Lahkon Pieni
Keski-Pitkämäki	Koto raivio	LAHOLA 1
KimmoAntti perä	KOTOKYRÖNVÄÄ	LAHOLA 2
kitula	KOTOMAA 1	LAHOLA 3
Kiviahon Uitto	Kotomaa 1	Laitakari 1.2
kivipelto	KOTOMAA 2	Laitakari 3
KKA etu	KOTOMAAT	Lakia
Koihna	Kotopala	Lammaspelto
Koihnan perä	Kotopalsta	Larvala

Larvamäki	M. Panaanipelto	Navetantaka
Lasinalusta	M. Var.jär. UITTO	Navetantaus
Lasin-Alusta	Maakari	Navetantausta
Laskuntausta	Maantienvier	Nevapelto
Laskuntausta	MAANTIENVIERI	Nevatie
Latovainio	MAIJANMAA	Niemelä1
Latvala	Maritanmaa	Niemelä2
Latvalan Raivio	Matiaksenmaa	Niittylä
Laukkanen	MATIN ETU	NIPARES
Lehtimaa 1	MATIN ISO	NIPARES OMA
Lehtimaa 2	MATIN PERÄPALA	NIPARES TÄTIEN
Lehtonen	MATIN RIIHI	Niskalan notko
Levä	MATIN TIEN	NOTKO
Levä	Maunon mäki	Notko 1
Levä 1	Mertaoja pohj	Notko 2
Levä 2	Metsäranta	Ojantausta
Levä Ii	MIKONMAA	OSTOLA
Levänlaskuntausta	Millanmaa	PAAVON MAA
Liisan jokiranta	Mummun kyttö	PARKKIPAIKKA
Liisan risteys	MUNAKANPUOLI	PARKKIPUOLI
Liisan takav	Munakanpuoli LHK	PASSI 1
Linkku	Musta Ranta Pieni	PASSI 2
Luhdanperä	Mustalammi menop.	PASSI 3
Luhta	Mustalammi riihim	PASSI 4
LUHTAVAINIO	Muurim. Heikkilä	PASSINSAARI
LUHTAVAINIO	Muurimäen koto	Paukunmäki
LUIKUNMAA	Muurimäen Pitkä	Penkka
LYHKÄINEN PELTO	Myl. Perunamaa	Perkiö
LÄNSIL ALESTA	Mylläri tuvantausta	Perkiö
M. Haudanmaa	Myllärin 1. pelto	PERÄ
M. Klasinalusta	MYNTTÄ	PERÄKYTÖ ALES
M. kotokolomio o	Myyrämaa	Perälä
M. mettäautotie	Mäkivainio	Peränmaa
M. navetantausta	Naapurin Levä	PERÄSAARI

Perävainio	Rantakallio 2	Satkala
Pettumäki	Rantala	Satkala 2
Peuraanvainio	RANTALA PIENI	Satkala 3
PIENI PALA JÄRVI	RANTALA SUURI	Satkala 4
PIHA	RATAMAA	SAULIN JÄRVI
Pihlaja	RAUMANNI koto	SAULIN PERÄNEVA
Pihlajanmaa 1	RAUMANNI navetta	SAULIN RIIHI
Pihlajanmaa 2	RAUMANNI pieni 1.	SAULIN TUPA
PIKKILÄ	RAUMANNI pieni 2.	Saulin Veikon Maa
Piinoos Isoo	RAUMANNI TAKA-	SAUNAVAINIO
Piinoos Pikkupala	KYTÖ	SIKANEVA
Piinoos Soiro	RAUSKASILTA	Siltavainio
Pikkukyrö	Riihelä 1	Sippola isopa
Pikkukytö	Riihelä 2	Sippola pienip
Pikkumaa	Riihen ympärys 2	Sisarukset P&L
Pikkunotko	Riihikäälly	Soukkasarka
Pikkupala	Riihimaa	SULON MAA
Pikkuraivio	Riihivainio	Suovainen
Pollari	RIIHIVAINIO	Suukytö saari
POOMI	Rintapelto 1	Syytinkimaa
POOMINSALO	Rintavainio	TAKAMAA
Posso	Ritola	TAKAVAINIO
Preeria	Ritola, Etelä	TEIJAN KELPAKKA
Purola	Ruana2	Tienvarsi Itä
Päivölä	Ruona 1	Tienvarsi Länsi
RADAN TAUS	Rämäkkä	TIENVARSI PALA
RADAN TAUSTA	Rämäkkä	TOINEN PUOLI
RADANVARSI	S. TUVANVIERI	TORPANVAINIO
Raivio	Saaran maa	Tuohipää
Raivio	SAARENKYRÖ	Tupa1
Raivio	SAARIM RAIVIO	Tupa2
Raivio 1	SAARIMAANMÄKI	Tuppelan yli
Raivio 2	SALAKKARI	Tuvanpaikka
RANTA	SANNANVAINIO	Tuvantaka

Uusikytö	Veikko järviranta	Vuollet
UUSIPERKIÖ	VEIKONMAA	Väliluhta
Vainio	Veräjäkoivu	VÄLIMAA koto
Vainio 2	Vieru	VÄLIMAA lähäre
Valkaman Levä 1	VIHTORI	Välimaa pieni
Valkaman Levä 2	Viirinmaa	Välimaa Raivio
VALTIONPELTO	VIITANEN	Välimaa tienpaikk
Vanhakytö	Vilikin tausta	Väänne
Varasvuontenvieri	Villenmaa	Ylinenvainio
Varesvuontie	Vinkkeli	YLLINPUOLI
Varesvuontie Karhu	Virtanen	Yläjakso
VASIKKAHAKA	Voitonneva	Äireenmaa

Liite 2: Haastattelurunko

A) Nimen historia (kuka antoi nimen, milloin)

1. Mitä peltoja olet itse nimennyt?
2. Olitko kiinnostunut esim. lapsena peltojen nimistä/alueen nimihistoriasta?
3. Kuinka usein peltoja nimetään? Ovatko nimet ”isien peruja”, vai ovatko viljelijät nimenneet niitä uudelleen?
4. Onko tongittu mahdollisesti paikan historiaa nimeämistä varten?
5. Ovatko nimet olleet ”aina”?

Nimen vaihtuminen

6. Miksi pelto on mahdollisesti nimetty uudelleen?
7. Miksi ei ole nimetty uudelleen?

B) Nimeämisperusteet / nimien muoto

1. Onko jokin tarina, jonka erityisesti haluaisit kertoa pellon nimeen/nimeämiseen liittyen?
2. Onko peltoja, jotka on nimetty sellaisen asian (esim. jonkun rakennuksen mukaan), jota ei enää olekaan?
3. Tarkoittaako pellonimi jotain?
 - Mitkä nimet eivät (mielestäsi) tarkoita mitään?
4. Millaisia arvelet tavallisten peltojen nimien olevan, esimerkkejä?
 - Mitkä ovat ”joka” tilalla käytössä?
 - Ovatko oman tilasi pellot kuinka tavallisia mielestäsi?
5. Mitkä pellot ovat sellaisia, joiden nimen merkitys ei ole tiedossa?

C) Hyvä/huono nimi

1. Millainen on hyvä pellonimi?
 - Voiko muistettavuus olla hyvä piirre nimelle?
2. Muistatko kaikkien peruslohkojen nimet?
 - Jos seisot pellon laidalla, tiedätkö minkä niminen lohko
 - Jos näen lohkon nimen, tunnistatko lohkon jo nimestään?
3. Millainen on huono pellonimi?
4. Millainen on kaunis pellonimi?
5. Millainen on ruma pellonimi?
6. Mitä, jos pelto ei enää muistuta nimeään? Hyvä/huono/eipä väliä?
7. Täytyykö pellonimen kuulostaa pellonimeltä?
8. Murteen vaikutus pellonimiin – pitäisikö nimen olla yleiskielinen vai onko murre ok?
9. Ovatko itse annetut nimet hyviä? Miksi/miksei?

D) Nimen funktio (miksi pitää olla nimi, miten sitä käytetään)

1. Missä tilanteissa pellonnimiä on tarpeen käyttää?
2. Miten erottaa samannimiset peruslohkot toisistaan?
3. Onko tärkeää, että pellolla on nimi?
 - Täytyykö pellolla olla nimeä? Miksi? Miksi ei?
4. Onko otettu mallia (tietoisesti tai tiedostamatta) nimiä annettaessa?

E) Virallinen / epävirallinen nimi

1. Miksi virallisia nimiä ei käytetä?
2. Miksi on muodostunut epävirallisia nimiä?